

1 9 8 1

DA SPOZNAME "DRAGOCENE SLOVENSKE TRADICIJE",
KI JIH JE BARAGA PRINESEL V AMERIKO IZ RODNE KRANJSKE,
MORAMO ITI SKOZI ZGODOVINO SLOVENSKEGA NARODA
IN SPOZNATI VERNOST NAŠIH PREDNIKOV.
BARAGA JE V POBOŽNOSTI SLOVENSKEGA LJUDSTVA
SLIŠAL ODMEV VERNOSTI PRETEKLIH STOLETIJ.
IN V IZRAZIH TE VERNOSTI SO VSEBOVANE
DRAGOCENE SLOVENSKE TRADICIJE.

AVE MARIA KOLEDAR

Januar - Prosinec

Ave Maria koledar

1981

68. letnik Ave Maria koledarja

Izdali: Slovenski frančiškani
Lemont, Illinois

NUMBER 10b

VOLUME 72 (AMK 68)

OCTOBER 1980

AVE MARIA is published in the interest of the Slovenian Franciscan Fathers of the Custody of the Holy Cross. Printed by AVE MARIA PRINTERY, (USPS 038 - 960) 1400 Main Street, P.O.Box 608, Lemont, Illinois 60439. Published once monthly - twice in October. Second Class Postage Paid at Lemont, Ill. Subscription rate: U.S.A. \$2.50; outside U.S.A. \$3.00. Change of Address and Postmaster notices of undeliverable copies should be sent to Ave Maria Printery, 1400 Main St., P.O.Box 608, Lemont, Illinois 60439.

VSEBINA - AVE MARIA KOLEDAR 1981

* Koledarski del - Meseci	3
* Uvod	15
* Zgodovinsko ozadje vernosti Slovencev	19
* Zgodovinsko ozadje slovensko-ameriške katoliške dediščine	36
* Janzenizem na Slovenskem	39
* Baraga kaplan:	45
Baraga kaplan v Šmartnem pri Kranju	46
V Metliki	53
* „Oce naš...“	59
* Friderik Baraga v zgodovini - Marija Povšič	76
* Prvo pismo misijonarja Pirca Leopoldinski družbi - Erik A. Kovačič	81
* Slovenska imena na zemljevidu Amerike - Erik A. Kovačič	85
* Misijonar Maksimilijan Senica - Ludovik Ceglar	97
* Naslovi slovenskih duhovnikov	100

UPORABLJENA LITERATURA ZA ČLANKE:

Zgodovinsko ozadje vernosti Slovencev - Zgodovinsko ozadje slovensko-ameriške katoliške dediščine - Janzenizem na Slovenskem - Baraga kaplan - „Oče naš...“ (napisal F.):

Pridiga škofa J. Rausch-a na Baragovem dnevu v Marquette-u, 29. avgusta 1976, Ave Maria, Februar 1977, strani 37 - 40 - Zgodovina slovenskega naroda, dr. Josip Gruden, Družba sv. Mohorja v Celovcu, 1919... - Zgodovina slovenskega naroda - Najnovejša doba, dr. Josip Mal, Družba sv. Mohorja v Celju, 1928... Friderik Baraga, dr. Franc Jaklič, 2. izdaja, Buenos Aires 1951 - Dušna paša, Friderik Baraga, Ljubljana 1830, Joseph Sassenberg - Leto vere, zbornik, 1968 - Janzenizem na Slovenckem in frančiškani, p. Regalat Čebulj O.F.M., Ljubljana 1922 (frančiškanska provinca Slovenija) - Cerkevna zgodovina, dr. Josip Turk, misijonska tiskarna v Grobljah, 1930 - Sv. Ciril in Metod, dr. Franc Grivec, Celje, 1963.

19. V. 1983

Z 1166

Januar - Prosinec

- 1 Č **PRAZNIK BOŽJE MATERE - Novo leto**
Odilo, opat; Fulgencij (Zoran), škof
- 2 P Bazilij Veliki in Gregor Nacianški, škofa in c. u.; Makarij Aleksandr., opat
- 3 S Genovefa Pariška, dev.; Anter, papež, muč.; Bertila, spokornica
- 4 N **GOSPODOVO RAGLAŠENJE (SV. TRIJE KRALJI) A**
Angela Folinjska, redovnica; Prisk, Priscilijan, Benedikta, Dafroza, mučenci
- 5 P Janez Neumann, škof; Simeon Stilit, puščavnik; Emilijana (Milena), dev.
- 6 T Ermin, opat
- 7 S Rajmund Penjafortski, redovnik, Valentin (Zdravko), š.; Lucijan, muč.
- 8 Č Severin, opat; Erhard, škof; Jurij iz Hozibe, menih; Gudula, dev.
- 9 P Julijan, muč.; Bazilisa, muč.; Hadrijan, opat; Peter Armenski, škof
- 10 S Vilje m, škof; Agaton, papež; Gregor X., papež; Peter Orseolo, menih
- 11 N **JEZUSOV KRST A**
Pavlin Oglejski, škof; Teodozij, opat, Salvij, škof in muč.
- 12 P Alfred, opat; Tatjana, mučenka; Ernest, muč.; Benedikt Biscop, opat
- 13 T Hilarij (Radovan), škof, c. u.; Iveta (Juta), spokornica; Veronika iz Bin., d.
- 14 S Oton, menih; Feliks (Srečko) Nolanski, duhovnik; Malahija, prerok, Sava Srbski, š.
- 15 Č Pavel, puščavnik; Maver, opat; Habakuk, prerok; Janez Kalibit, puščavnik
- 16 P Marcel, papež; Berard, Oton, Peter in Akurzij, frančiškanski mučenci
- 17 S Anton (Zvonko), opat, puščavnik; Sulpicij, škof; Marijan, diakon, mučenec
- 18 N **2. navadna nedelja - začetek molitvene osmine za cerkveno edinost A**
Priska, mučenka; Marjeta Ogerska, devica; Liberata, mučenka; Suzana, muč.
- 19 P Kanut (Knut), kralj; Germanik, mučenec; Arsen, menih; Janez de Ribera, škof
- 20 T Fabijan in Boštjan (Sebastijan), mučenca; Evtimij, puščavnik
- 21 S Neža (Janja), devica, mučenka; Fruktuoz (Rastko), škof, muč.; Epifanij, škof
- 22 Č Vincenc (Vinko), diakon, mučenec; Anastazij, mučenec; Viktor, mučenec
- 23 P Ildefonz, škof; Janez Usmiljeni, patriarh; Emericijana, mučenka; Klemen, š., m.
- 24 S Frančišek Saleški, škof, c. u.; Felicijan, škof; Mesalina, dev. in muč.
- 25 N **3. navadna nedelja - konec molitvene osmine za cerkveno edinost A**
Spreobrnitev sv. Pavla; Ananija, muč.; Apolos, opat; Marin, mučenec
- 26 P Timotej, škof, in Tit, škof; Pavla, spokornica
- 27 T Angela Merici, devica; Vitalijan, papež; Julijan, mučenec
- 28 S Tomaž Akvinski, duhovnik in cer. uč.; Roger, redovnik; Peter Nolasko, red. ust.
- 29 Č Valerij, škof; Julijan Ubogi, spokornik; Konstancij, mučenec
- 30 P Martina, devica; Marija Ward, devica; Hiacinta (Jacinta) Mariscotti, devica
- 31 S Janez Bosko, duhovnik, redovni ustanovitelj; Marcela, spokornica; Ludovika, r.

Februar - Svečan

1 N 4. navadna nedelja A

Brigita Irska, devica; Pionij, mučenec; Sever, škof

2 P Jezusovo darovanje (Svečnica)

Simeon (starček) in Ana (prerokinja), svetopisemski osebi; Teofan Venard, m.

3 T Blaž, škof, mučenec; Oskar, škof; Odorik iz Pordenina, redovnik

4 S Andrej Corsini, škof; Janez de Britto, muč.; Jožef Leoniški, redovnik

5 Č Agata, devica, mučenka; Ingenuin (Genuin), škof; Albuin, škof in mučenec

6 P Pavel Miki in japonski mučenci; Teofil, mučenec; Amand (Ljubo), škof

7 S Egidij od sv. Jožefa, redovnik; Rihard, kralj; Nivard, redov.; Adavkt in fr. m.

8 N 5. navadna nedelja A

Hieronim Emilijani, redovnik; Janez de Matha, redovnik

9 P Apolonija, devica, mučenka; Nikefor, mučenec; Sabin, škof

10 T. Sholastika, devica; Viljem, puščavnik; Sotera, devica, mučenka

11 S Lurška Mati božja; Cedmon, redovnik; Saturnin, mučenec

12 Č Evlalija, mučenka; Benedikt Anianski, opat; Meletij, škof

13 P Katarina de Ricci, devica; Hermenilda, spokornica; Gregor II., papež

14 S Ciril in Metod, slovanska apostola; Valentin (Zdravko), m.; Bruno Kv., muč.

15 N 6. navadna nedelja A

Jordan Saški, opat; Sigfrid (Zmago), škof; Georgija (Jurka), dev.; Agapa, m.

16 P Julijana, mučenka; Onezim, škof; 5 mučenci iz Egipta

17 T Aleš in drugih 6 ustanoviteljev servitov; Silvin, škof; Frančišek Klet, muč.

18 S Simeon, škof, mučenec; Flavijan, škof; Heladij, škof

19 Č Konrad iz Piacenze, spokornik; Barbat, škof; Beat, škof; Julijan, mučenec

20 P Silvan, mučenec; Leon, škof; Sadot, mučenec; Elevterij, škof

21 S Peter Damiani, škof, c. u.; Irena (Mira), devica; Maksimilijan Puljski, škof

22 N 7. navadna nedelja A

Sedež apostola Petra; Marjeta Kortonska, spokornica; Pashazij, škof

23 P Polikarp, škof, mučenec; Dositej, menih; Lazar, menih; Romana, spokornica

24 T Sergij, mučenec; Montan, mučenec; Lucij (Svitomir), muč.; Modest, škof

25 S Tarazij (Taras), škof; Valburga, devica; Viktorin in Viktor, mučenca

26 Č Aleksander Aleksandrijski, škof; Matilda, devica, Porfirij, škof

27 P Gabrijel Žalostne Matere božje, redovnik; Leander, škof; Baldomir, spokor.

28 S Roman, opat; Ožbolt (Osvald), škof; Hilarij, papež

Leta 1854 je bil škof Baraga v Rimu. Papež Pij IX. ga je dvakrat sprejel, 27. februarja in 5. marca. Baraga je poklonil papežu en izvod očipvejskega slovarja in en izvod slovnice. Papež mu je podaril dragocen kelih.

Marec - Sušec

1 N 8. navadna nedelja A

- Albin, škof; Suitbert, škof; Antonina, mučenka
- 2 P Neža (Janja) Praška, devica; Henrik (Hinko) Suzo, redovnik; Karel (Drago), knez
- 3 T Kunigunda, cesarica; Marin, mučenec; Simplicij, papež
- 4 S PEPELNICA - post in zdržek
Kazimir, kraljevič; Hadrijan, mučenec; Arkadij, škof, mučenec
- 5 Č Janez Jožef od Križa, redovnik; Evzebij, mučenec
- 6 P v ZDA zdržek od mesa; SVETOVNI DAN MOLITVE
Fridolin (Miroslav), opat; Koleta (Nika), devica; Marijan, mučenec
- 7 S Perpetua in Felicita, mučenki; Gaudios, škof; Pavel Preprosti, puščavnik

8 N 1. postna nedelja A

- Janez od Boga, redovni ustanovitelj; Janez Avilski, duhovnik; Beata, muč.
- 9 P Frančiška Rimska, redovnica; Gregor Niški, škof; Katarina Bolonjska, dev.
- 10 T 40 mučencev; Makarij, škof; Janez Ogilvie, škof, mučenec; Krescencij, muč.
- 11 S Sofronij, škof; Evlogij, mučenec; Konstantin, spokornik
- 12 Č Doroteja (Rotija), mučenka; Maksimilijan iz Theveste, muč.; Peter iz Nik., m.
- 13 P v ZDA zdržek od mesa - Kristina, dev., muč., Teodora (Božidara), mučenka
- 14 S Matilda, kraljiva; Florentina, opatinja; Evtihij, mučenec

15 N 2. postna nedelja A

- Klemen Marija Dvoržak, redovnik; Ludovika Marillac, redovnica; Longin, m.
- 16 P Hilarij, oglejski škof, mučenec; Tacijan (Tihomil), oglejski diakon, mučenec
- 17 T Patricij, škof; Jedrt (Jerica) Nivelska, opatinja; Jožef iz Arimateje
- 18 S Ciril Jeruzalemski, škof in cer. uč.; Anzelm ml., škof; Salvator, redovnik
- 19 Č **JOŽEF, JEZUSOV REDNIK** - Sibilina, devica; Amancij, diakon
- 20 P v ZDA zdržek od mesa - Klavdija in tov. mučenci; Kutbert, opat;
- 21 S Nikolaj iz Flue, puščavnik; Serapion, škof; Filemon, mučenec

22 N 3. postna nedelja A

- Lea, spokornica; Zaharija, papež; Katarina Genovska, spokornica
- 23 P Turibij de Montegrovejo, škof; Liberat (Svobodan), mučenec;
- 24 T Dionizj in tov. mučenci; Katarina Švedska, redovnica
- 25 S **GOSPODOVO OZNANJENJE** - Dizma, desni razbojnik; Humbert, opat
- 26 Č Evgenija, mučenka; Ludgar, škof; Kastul, mučenec
- 27 P v ZDA zdržek od mesa; Rupert Salzburški, škof; Lidija, mučenka; Lazar, m.
- 28 S Sikst III., papež; Milada Praška, devica; Bojan (Vojan), knez, mučenec

29 N 4. postna nedelja A

- Bertold, red. ustanovitelj; Ciril, diakon, mučenec; Evstracij, muč.; Jona, m.
- 30 P Amadej (Bogo) Savojski, knez; Janez Klimak, opat; Kvirin, mučenec
- 31 T Modest Gosposvetski, škof; Gvido, opat, Benjamin, mučenec

April - Mali traven

- 1 S Hugo Grenobelski, škof; Venancij, škof, mučenec
- 2 Č Frančišek Paolski, red. ustanov.; Marija Egiptovksa, spok.; Teodozija, m.
- 3 P v ZDA zdržek od mesa; Rihard, škof; Agapa (Ljuba), mučenka; Sikst I., p.,m.
- 4 S Izidor Seviljski, škof in cer. uč.; Benedikt Niger, redov.; Zosim, puščavnik
- 5 N **5. postna nedelja A**
Vincenc Ferrerski, duhovnik; Irena (Miroslava), muč.; Gerard, opat
- 6 P Viljem, opat; Marcelin, mučenec; Irenej Sirmijski, škof, muč.; Celestin, papež
- 7 T Janez Krstnik La Salle, duhov., red. ustanov.; Herman Jožef, redovnik
- 8 S Albert, škof, mučenec; Julija Billiard, devica; Valter, škof
- 9 Č Marija Kleopova, svetopisemska žena; Tomaž Tolentinski, m.; Valtruda, spok.
- 10 P v ZDA zdržek od mesa; Ezekijel, prerok; Apolonij in tov. mučenci
- 11 S Stanislav, škof, mučenec; Gema (Biserka) Galgani, devica; Domnij (Dujam), š
- 12 N **Nedelja trpljenja - Cvetna nedelja A**
Lazar Tržaški, škof, mučenec; Zeno, škof, mučenec; Julij I., papež
- 13 P Veliki teden - Martin I., Papež, muč.; Hermenegild, muč.; Ida, devica
- 14 T Veliki teden - Valerijan in tov. muč.; Lidvina, devica; Lambert, škof, muč.
- 15 S Veliki teden - Helena (Jelka), kraljica; Peter Gonzales, redovnik, Anastazija
- 16 Č **Veliki četrtek - Gospodova večerja**; Bernardka Lurška, devica
- 17 P **Veliki petek - Gospodovo trpljenje in smrt** Post in zdržek od mesa
- 18 S **Velika sobota - vigilija Velike noči**
- 19 N **VSTAJENJE GOSPODOVO - Velika noč - 1. velikonočna nedelja**
Leon IX. (Lavoslav), papež; Ema, redovnica; Dioniz, mučenec
- 20 P velikn. ponedeljek; Hilda, devica; Teotim (Teo), škof; Sulpicij, mučenec
- 21 T velikn. torek; Anzelm, škof in cer. uč.; Konraf Parzham, redovnik
- 22 S velikn. sreda; Leonid, mučenec; Aleksander (Saša), mučenec; Luka, mučenec
- 23 Č velikn. četrtek; Jurij, mučenec; Vojteh (Vojko), škof, muč.; Gerard, škof
- 24 P velikn. petek; Fidel Sigmarinški, duhovnik, muč.; Melit, škof; Honorij, škof
- 25 S velikn. sobota; Marko, evangelist; Ermin, škof, mučenec, Kalist, mučenec
- 26 N **2. velikonočna nedelja - bela A**
Pashazij, opat; Franka Visalta, opatinja; Antonin, mučenec
- 27 P Hozana Kotorska, devica; Cita, devica; Kastor, mučenec
- 28 T Peter Chanel, duhovnik, mučenec; Vital, m.; Ludvik Marija Grignon, r. us.
- 29 S Katarina Sienska, devica, cerkv. učiteljica; Peter Veronski, muč.; Hugo Vel.
- 30 Č Pij V., papež; Jožef Cottolengo, red. ustanovitelj; Jakob, diakon, mučenec

„Pomlad je; jezero je odprto. Grem na svoje prvo letošnje misijonsko potovanje“, je zapisal Baraga 30. aprila 1833.

Maj - Veliki traven

- 1 P Jožef, delavec; Oriencij (Iztok), škof; Jeremija, prerok
- 2 S Anastazij, škof, cer. učitelj; Saturnin, German, Celestin, mučenci, Mafalda, d.
- 3 N **3. velikonočna nedelja A**
Filip (Zdenko) in Jakob mlajši, apostola; Teodozij Kijeovski (Pečerski), men.
- 4 P Florijan (Cvetko), mučenec; Cirijak, škof
- 5 T Angel, mučenec; Silvan, mučenec; Juta, spokornica; Gotard, škof
- 6 S Dominik Savio, dijak; Benedikta, devica; Marija, srednica vseh milosti
- 7 Č Gizela, opatinja; Domicijan, škof; Flavij, mučenec
- 8 P Viktor Milanski (Zmago), mučenec; Bonifacij IV., papež; Dezider (Željko), škof
- 9 S Pahomij, opat; Herma, učenec sv. Pavla; Beat, puščavnik
- 10 N **4. velikonočna nedelja A - Materinski dan**
Antonin, škof; Gordijan in Epimah, mučenca
- 11 P Sigismund (Žiga), kralj; Mamert, škof; Ignacij Lakonijski, redovnik
- 12 T Nerej in Ahilej, mučenca, Pankracij, mučenec; Domitila, mučenka
- 13 S Servacij, škof; Peter Regalat, red. ustanovitelj; mucij, škof
- 14 Č **Matija, apostol** - Mihael Garicoits, red. ustanovitelj; Justina, mučenka
- 15 P Izidor, kmet; Zofija (Sonja), mučenka; Torkvat, mučenec
- 16 S Janez Nepomuk, mučenec; Andrej Bobola, mučenec; Ubald, škof
- 17 N **5. velikonočna nedelja A**
Paskal Bajlon, redovnik; Bruno, škof, Jošt, opat
- 18 P Janez I., papež, mučenec; Venancij, mučenec; Erik (Oroslav), kralj, muč.
- 19 T Celestin (Rajko) V., papež; Pudencijana, devica; Akvila, mučenec
- 20 S Bernardin Sienski, redovnik; Plavtila, spokornica; Akvila mučenec
- 21 Č Krispin, redovnik; Valens, škof; Evtihij in tov. mučenci
- 22 P Renata, spokornica; Rjeta Kasijska, redovnica; Julija, devica, mučenka
- 23 S Dezider (Željko), škof, mučenec; Leon Rostovski, škof, mučenec;
- 24 N **6. velikonočna nedelja A**
Marija Pomagaj; Socerb (Servul), tržaški mučenec; Suzana, mučenka
- 25 P Beda Častitljivi, duhovnik, cer. uč.; Gregor VII., papež; Marija Magdalena P.
- 26 T Filip Neri, duhovnik; Lambert de Vence, škof; Pavlin, mučenec
- 27 S Avguštín Canterburyjski, škof; Julij, mučenec
- 28 Č **GOSPODOV VNEBOHOD** - German Pariški, škof, Bernard Menthonski, duh.
- 29 P Maksim Emonski, škof, mučenec; Teodozija, devica, mučenka; Maksimin, š.
- 30 S Ivana Orleanska, devica; Ferdinand Aragonski, kralj
- 31 N **7. velikonočna nedelja A**
Marijino obiskanje; Petronila, devica; Kancijan in tov. mučenci

Junij - Rožnik

- 1 P Justin, mučenec; Pamfil, mučenec; Enekon, Puščavnik
2 T Marcelin in Peter, mučenca; Erazem, škof, mučenec
3 S Karel (Drago) Lwanga in ugandski mučenci; Klotilda, kraljica; Oliva, devica
4 Č Frančišek Caracciolo, red. ustanovitelj; Kvirin, škof, mučenec; Vincenca Gerosa, d
5 P Bonifacij, škof, mučenec; Dorotej, mučenec; Svetko (Svetopolk), mučenec
6 S Norbert, škof, red. ustanovitelj; Filip, diakon; Bertrand Oglejski, škof

7 N BINKOŠTI - PRIHOD SV. DUHA A

- Robert Newminsterski, opat; Ana Garzia, devica; Vilibald, škof
8 P 10. teden navadnega časa; Medard, škof; Viljem (Vilko), angl. škof
9 T Efrem Sirski, diakon, cer. uči telj; Primož in Felicijan, mučenec
10 S Bogumil, škof; Itamar, škof; Zaharija, mučenec
11 Č Barnaba, sodelavec apostolov; Feliks (Srečko), mučenec; Fortunat, mučenec
12 P Janez Fakundski, redovnik; Adelhajda, devica; Eskil, mučenec
13 S Anton Padovanski, duhovnik, cer. učitelj; Trifil, škof;

14 N SVETA TROJICA A

- Elizej prerok; Valerij, mučenec; Rufin, mučenec; Metod Carigrajski, škof
15 P 11. teden navadnega časa; Vid (Vitomir), mučenec; Benilda, mučenka
16 T Gvido Kortonski, redovnik; Frančišek Regis, duhovnik; Beno, škof
17 S Gregor Barbarigo, škof; Rajner, škof; Emilija Vialar, devica
18 Č Marko in Marcelijan, mučenca; Amand (Ljubo), škof
19 P Romuald, kamaldolski opat; Julijana Falconieri, devica; Gervazij in Protazij
20 S Mihelina, spokornica; Silverij I., papež, muč.; Florentina, devica

21 N REŠNJE TELO IN REŠNJA KRI - očetovski dan

- Alojzij (Vekoslav) Gonzaga, redovnik; Evzebij, škof, mučenec; Alban, muč.
22 P 12. teden navadnega časa; Pavlin iz Nole, škof; Janez Fisher, m.; Tomaž M.
23 T Agripina, devic, muč.; Zeno, mučenec; Jožef Cafasso, duhovnik
24 S ROJSTVO JANEZA KRSTNIKA - Kres; Niketa (Nikita), škof, cer. uč.
25 Č Eleonora, kraljica, Viljem (Vilko), opat, Pavel, muč.; Pelagij, mučenec
26 P PRESVETO SRCE JEZUSOVO - Vigilij (Stojan), škof; Janez, mučenec
27 S Ciril Aleksandrijski, škof, cer. uč.; Ema (Hema) Krška, kneginja;

28 N 13. navadna nedelja A

- Irenej (Hotimir), škof, mučenec; Potamijena, mučenka; Marcela, mučenka
29 P PETER IN PAVEL, APOSTOLA - Marce, mučenec
30 T Prvi timski mučenci; Emilijana, mučenka, Adolf, škof

Baraga je imel globoko vero v Jezusovo resnično navzočnost v Najsvetejšem Zakramentu. V „Dušni paši“ spodbuja kristjana, naj bo osem dni po prazniku Svetega Rešnjega Telesa vsak dan pri sv. maši in moli z živo vero, s trdnim zaupanjem in gorečo ljubeznijo Jezusa v presv. Zakramentu.

Julij - Mali srpan

- 1 S Estera, svetopisemska žena; Teobald, puščavnik; Rumold, mučenec
2 Č Oton Bamberški, škof; Vital (Živko), mučenec; Proces, mučenec
3 P **Tomaž, apostol**; Bernardin Realino, redovnik; Anatol, škof
4 S Elizabeta Portugalska, kraljica; Urh (Urh, Uroš), škof; Ozej, prerok
5 N **14. navadna nedelja A**
Anton Marija Zaccaria, duhovnik; Atanazij, mučenec; Cirila, mučenka
6 P Marija Goretti, devica, mučenka; Bogomila, spokornica; Dominika, devica, m.
7 T Vilibald, škof; Izaija, prerok; Edelburga, devica
8 S Kilijan, škof, mučenec; Hadrijan III. (Jadran), papež; Akvila, mučenec
9 Č Veronika Giuliani, opatinja; Brikcij, škof; Gorkumski mučenci
10 P Amalija, redovnica, Rufina in Sekunda, mučenki
11 S Benedikt, opat, oče zahodnega meništva, Olga Kijevska, knjeginja;
12 N **15. navadna nedelja A**
Mohor in Fortunat, mučenca; Janez Gvalbert, red. ustanovitelj
13 P Henrik I. (Hinko), kralj; Evgen, škof, mučenec; Joel in Ezdra, preroka
14 T Kamil de Lellis, red. ustanovitelj; Frančišek Solan, redovnik; Bogdan, škof
15 S Bonaventura, škof, cerkveni učitelj; Vladimir Kijeviski, knez
16 Č Karmelska Mati božja; Evstahij, škof; Vitalijan, škof
17 P Aleš, spokornik; Marcelina, dev.; Vestina (Vesna), muč.; Letancij in tov. m.
18 S Friderik (Miroslav), škof, mučenec; Arnold, škof; Marina, mučenka
19 N **16. navadna nedelja A**
Avrea (Zlatka), devica; Simah, papež; Arsen, diakon
20 P Marjeta Antiohijska, devica, mučenka; Elija, prerok; Avrelij (Zorko), škof
21 T Lovrenc Brindiški, duhov., cer. uč.; Danijel (Danilo), prerok; Prakseda, muč.
22 S Marija Magdalena (Magda), svetopisemska žena; Teofil, mučenec
23 Č Brigita Švedska, redovnica; Apolinarij, škof, mučenec; Liborij, škof
24 P Kristina, devica, mučenka; Boris in Gleb, mučenca
25 S **Jakob starejši, apostol**; Krištof, mučenec
26 N **17. navadna nedelja A**
Joahim in Ana, starši Device Marija; Valens, škof; Hijacint, škof, mučenec
27 P Klemen Ohridski, Gorazd in tovariši; Natalija (Božena), mučenka, Pantaleon
28 T Nazarij in Celzij, mučenca; Samson (Samo), škof; Peregrin, duhovnik
29 S Marta iz Betanije; Feliks in Beatrika, mučenca; Urban II., papež; Olaf, kr. m.
30 Č Peter Krizolog, škof, cer. uč.; Abdon in Senen, muč.; Angelina, kneginja
31 P Ignacij Lojolski, duhov., red. ust.; Helena (Jelka) Švedska, mučenka; Fabij,

„Eno je potrebno“ je bilo Baragovo škofovsko geslo, ki ga je dal tudi v
svoj škofovski grb:

Avgust - Veliki srpan

1 S Alfonz Ligvorij, škof, cer. učitelj; Makabejski bratje; Nada, mučenka; Fides

2 N 18. navadna nedelja A

Evzebij Vercellijski, škof; Štefan I., papež, mučenec; Teodot, mučenec

3 P Lidija, makedonska žena; Peter Julijan Eymard, duhovnik. Nikodem, Jezusov u.

4 T Janez Vianney, arški župnik; Tertulin, mučenec

5 S Posvetitev bazilike Marije Snežne; Ožbolt, kralj; Felicisim in Agapit, muč.

6 Č **Jezusova spremenitev na gori A** - Pastor, mučenec; Just, mučenec

7 P Kajetan, red. ustanovitelj; Sikst II., papež in tov. mučenci; Donat, š., muč.

8 S Dominik, red. ustanovitelj; Cirijak. Larg in Smaragd, mučenci

9 N 19. navadna nedelja A

Jaroslav, mučenec; Peter Faber, redovnik, Emigdij, mučenec

10 P Lovrenc (Lovro), diakon, mučenec; Pavla, mučenka; Asterija (Zvezdana), m

11 T Klara (Jasna), devica; Tiburcij, mučenec; Suzana, mučenka

12 S Hilarija, mučenka; Evpilij, mučenec; Herkulan, škof

13 Č Poncijan, mapaež in Hipolit, duhovnik, mučenca; Janez Berhmans, redovnik

14 P Evzebij, mučenec; Marcel, duhovnik; Demetrij (Mitja), mučenec

15 S **MARIJINO VNEBOVZETJE** - Tarzicij, mučenec

16 N 20. navadna nedelja A

Štefan Ogrski, kralj; Rok, spokornik

17 P Hijacint, redovnik; Liberat (Svobodan), opat, mučenec

18 T Helena (Jelka, Alenka), cesarica; Florijan (Cvetko), mučenec

19 S Janez Eudes, red. ustanovitelj; Boleslav (Magnus), mučenec; Ludovik Toul.

20 Č Bernard, opat, cerkveni učitelj; Lucij (Dvito), mučenec; Samuel (Samo), prer.

21 P Pij X., papež; Fidel, mušenec; Baldivin, kralj; Sidonij (Zdenko), škof

22 S Marija Kraljica; Timotej in tov. muč.; Sigfrid (Zmago), škof

23 N 21. navadna nedelja A

Roza iz Lime, devica; Filip Benizi, redovnik; Klavdij in tov. mučenci

24 P **Jernej (Bartolomej), apostol** - Avrea (Zlatka), mučenka

25 T Ludovik IX., francoski kralj; Jožef Kalasanc, red. ūšt.; Patricija, devica

26 S Rufin, škof; Ivana Bl. Bichier, red. ustanoviteljica

27 Č Monika, mati sv. Avguštiba; Cezarij, škof

28 P Avguštín, škof, cer. učitelj; Hermes, mučenec; Pelagij, mučenec

29 S Mučeništvo Janeza Krstnika; Sabina, mučenka

30 N 22. navadna nedelja A

Feliks (Srečko), in Adavkt, mučenca; Gaudencija, mučenka

31 P Rajmund (Rajko) Nonat, redovnik; Pavlin, škof

Baraga je bil posvečen v škofa 1. nov. 1853. Kmalu nato je odpotoval v Evropo. Kot škof je prišel v Sault St. Marie 21. avgusta 1854.

September - Kimavec

- 1 T Egidij (Tilen), opat; Verena, devica; Tamar, mučenec; Jozue
2 S Maksima, mučenka; Antonin, mučenec; Kastor, škof
3 Č Gregor Veliki, papež, cer. učitelj; Evfemija, Tekla, Doroteja, mučenka
4 P Rozalija (Zalka), Viterbska, devica; Ida, spokornica; Mojzes
5 S Lovrenc (Lovro) Giustiniani, škof; Viktorin, škof, mučenec
6 N **23. navadna nedelja A**
Petronij, škof; Favst, Makarij in tov. mučenci
7 P Regina, devica, mučenka; Bronislava, redovnica; Marko Križevčan in t. m.
8 T **Marijino rojstvo** - Hadrijan, mučenec; Natalija (Božena), mučenka
9 S Gorgonij, mučenec; Peter Klaver, redovnik; Kieran, opat
10 Č Nikolaj Tolentinski, spokornik; Luka, mučenec; Pulherija (Leposlava), d.
11 P Prot in Hijacint, mučenca; Emilijan (Milko, Milan), škof; Danijel, škof
12 S Gvido, spokornik; Elbij, škof; Tacijan (Tihomil), mučenec
13 N **24. navadna nedelja A**
Janez Zlatousti (Krizostom), škof, cer. učitelj; Amat (Ljubo), opat
14 P **Povišanje sv: Križa** - Notburga, devica; Krescencij (Rastko), mučenec
15 T Žalostna Mati božja (Dolores); Nikomed, duhovnik, mučenec; Melita, muč.
16 S Korne lij, papež, in Ciprijan, škof, mučenca; Ljudmila (Milka, Milica), knjeg.
17 Č Robert Bellarmino, škof, cer. učitelj; Rane sv. Frančiška; Lambert, š., m.
18 P Jožef Kupertinski, duhovnik; Irena (Mira), mučenka; Zofija (Sonja) mučenka
19 S Januarij, škof, mučenec; Emilija de Rodat, redov.; Teodor (Božo, Božidar), š
20 N **25. navadna nedelja A**
Suzana, mučenka; Kandida (Svetlana), mučenka; Vincenc, opat
21 P **Matej (Matevž), apostol, evangelist** - Jona, prerok; Mihael Černikov, muč.
22 T Tomaž (Tomo) Villanovski, škof; Mavricij in tov. muč.; Kandid (Žarko), m.
23 S Marta Perzijska, devica, mučenka; Paternij (Domogoj, Slavojko), š., m.
24 Č Marija, rešiteljica jetnikov; Gerard, škof; Pacifik (Gojmir), redovnik
25 P Avrelija (Zlatka), devica; Sergij Beneški, škof
26 S Kozma in Damijan, mučenca; Nil, opat
27 N **26. navadna nedelja A**
Vincenc Pavelski, red. Ustanovitelj; Adolf in Janez, muč.; Eleazar, prerok
28 P Venčeslav (Vaclav, Večeslav), mučenec; Lioba (Ljubica), redovnica;
29 T **Mihael, Gabrijel, Rafael, nadangeli**
30 S Hieronim (Jerko), duhovnik, cer. učitelj; Zofija (Sonja), spokornica

Na svojih misijonskih potovanjih je Baraga potoval tudi skozi gozdove, kjer ni bilo poti ali pa so bile na nekaterih krajih zaraščene. 8. sept. 1852 se je izgubil v gozdu med Ontonagan-om in L'Anse-om. V takem primeru je v zaupanju na božjo pomoč vedno našel rešitev iz nevarnega položaja.

Oktober -Vinotok

- 1 Č Terezija Deteta Jezusa, devica; Remigij, škof
- 2 P Angeli varuhi; Teofil (Bogumil), spokornik
- 3 S Evald, mučenec; Gerard, opat; Kandid (Žarko), mučenec
- 4 N **27. navadna nedelja A**
Frančišek Asiški, red. ustanovitelj; Petronij, škof
- 5 P Marcelin, škof; Apolinarij, škof; Flavija, mučenka
- 6 T Bruno, red. ustanovitelj; Renato, škof; Fider, devica, mučenka
- 7 S ROŽNOVENSKA MATI BOŽJA; Marko I., papež; Sergij, mučenec
- 8 Č Pelagija, spokornica; Marcel, mučenec; Tajda, spokornica
- 9 P Dioniz Areopagit, škof, in tov. muč.; Janez Leonardi, red. ustanovitelj
- 10 S Frančišek Borja, redovnik; Danijel, mučenec
- 11 N **28. navadna nedelja A**
Emilijan (Milan, Milk), škof; German, škof, mučenec;
- 12 P Maksimilijan Celjski, škof; Edvin, kralj
- 13 T Edvard, kralj; Koloman, mučenec; Helidonija, devica
- 14 S Kalist I., papež, mučenec; Gavdencij (Veselko), škof, mučenec
- 15 Č Terezija (Zinka) Velika (Avilska), cer. učiteljica; Avrelija (Zora), devica
- 16 P Hedvika, redovnica; Marjeta Alacoque (Alakok), devica; Gal, opat
- 17 S Ignacij (Igo) Antiohijski, škof, mučenec; Viktor (Zmago), škof; Rudolf, škof
- 18 N **29. navadna nedelja A**
Luka, evangelist; Julijan, puščavnik
- 19 P Izak Jogues, duhovnik, in tov. kandski mučenci; Pavel od Križa, red. ustanov.
- 20 T Irena (Miroslava), mučenka; Vendelin, opat; Artemij, mučenec
- 21 S Uršula, devica, mučenka; Hilarion, opat; Celina, spokornica
- 22 Č Bertila Moscardin, redovnica; Marija Saloma, svetopsim. žena; Marko, škof
- 23 P Janez Kapistran, redovnik; Roman, škof; Severin, mučenec
- 24 S Anton Marija Claret, škof, red. ust.; Martin, opat, Feliks, škof, mučenec
- 25 N **30. navadna nedelja A**
Krizant in Darija (Darinka), mučenca; Krišpin, škof in mučenec
- 26 P Lucijan, mučenec; Florij, mučenec; Rustik, škof
- 27 T Sabina, mučenka, Frumencij, škof; Vincenc, mučenec
- 28 S **Simon in Juda (Tadej), apostola** - Cirila, devica; Fidel, mučenec
- 29 Č Narcizij, škof; Ermelinda, devica; Ferucij, mučenec
- 30 P Alfonz Rodriguez, redovnik; Marcel, mučenec
- 31 S Volbenk (Bolfenk), škof; Kvintin, mučenec

Molitev rožnega venca je bila slovenskemu ljudstvu izpoved vernosti. Svoje radosti in bridkosti so združevali s skrivnostmi Kristusovega odrešilnega dela, pri katerem je Marija sodelovala kot mati našega Odrešenika.

November - Listopad

1 N VSI SVETI

Cezarij, diakon, mučenec; Dacij, mučenec

2 P SPOMIN VSEH VERNIH DUŠ; Marcijan, puščavnik

3 T Martin Pores, redovnik; Just, tržaški mučenec; Viktorin Ptujski, š. in m.;

4 S Karel (Drago) Boromejski, škof; Vital (Živko) in Agrikola, mučenca

5 Č Zaharija in Elizabeta, starša Janeza Krstnika; Bertila, opatinja

6 P Lenart (Narte), opat; Sever, škof, mučenec; Demetrij (Mitja), škof

7 S Ernest, opat; Engelbert, škof, mučenec; Vilibrord, škof

8 N 32. navadna nedelja A

Deodat (Bogdan), papež; Bogomir (Mirko), škof; Štirje kronani mučenci

9 P Posvetitev lateranske bazilike - Teodor (Božidar, Darko), mučenec

10 T Leon I. Veliki, papež, cer. učitelj; Andrej Avellino, duhovnik

11 S Martin (Davorin) iz Toursa, škof; Menas, puščavnik

12 Č Jozafat Kunčevič, škof, mučenec; Emilijan (Mile), opat; Kunibert, škof

13 P Frančiška Cabrini, devica; Stanislav Kostka, redovnik; Didak, redovnik

14 S Lovrenc O'Toole, škof; Dufrij, škof; Serapion, mučenec

15 N 33. navadna nedelja A

Albert Veliki, škof, cer. učitelj; Leopold, knez

16 P Marjeta Škotska, kraljiva; Jedrt (Gertruda), devica; Otmar, opat

17 T Elizabeta (Jelica) Ogrska, redovnica; Hugo, škof; Evfemija in Tekla, trž. m.

18 S Posvetitev bazilik sv. Petra in Pavla; Roman, diakon, mučenec

19 Č Narsej, škof, mučenec; Barlam, mučenec

20 P Feliks (Srečko) Valoški, redovnik; Edmund, mučenec; Maksencija, dev., muč

21 S Marijino darovanje; Albert, škof, mučenec; Gelazij I., papež

22 N KRISTUS KRALJ

Cecilija (Cilka), devica, mučenka; Maver, škof, mučenec; Filemon, mučenec

23 P Klemen I. (Milko, Milovoj), papež, mučenec; Kolumban, opat; Lukrecija, muč.

24 T Flora (Cvetka), devica, mučenka; Kolamn, škof; Krizogon, mučenec

25 S Katarina (Katica), devica, mučenka; Erazem, mučenec

26 Č ZAHVALNI DAN - Silvester (Silvo), opat; Konrad, škof; Leonard Portomav.

27 P Virgil, škof; Valerijan, škof; Fakund, mučenec

28 S Katarina Laboure, devica; Gregor III. papež; Eberhard, škof

29 N 1. adventna nedelja B

Saturnin, mučenec; Radbod (Radogost, Radivoj), škof

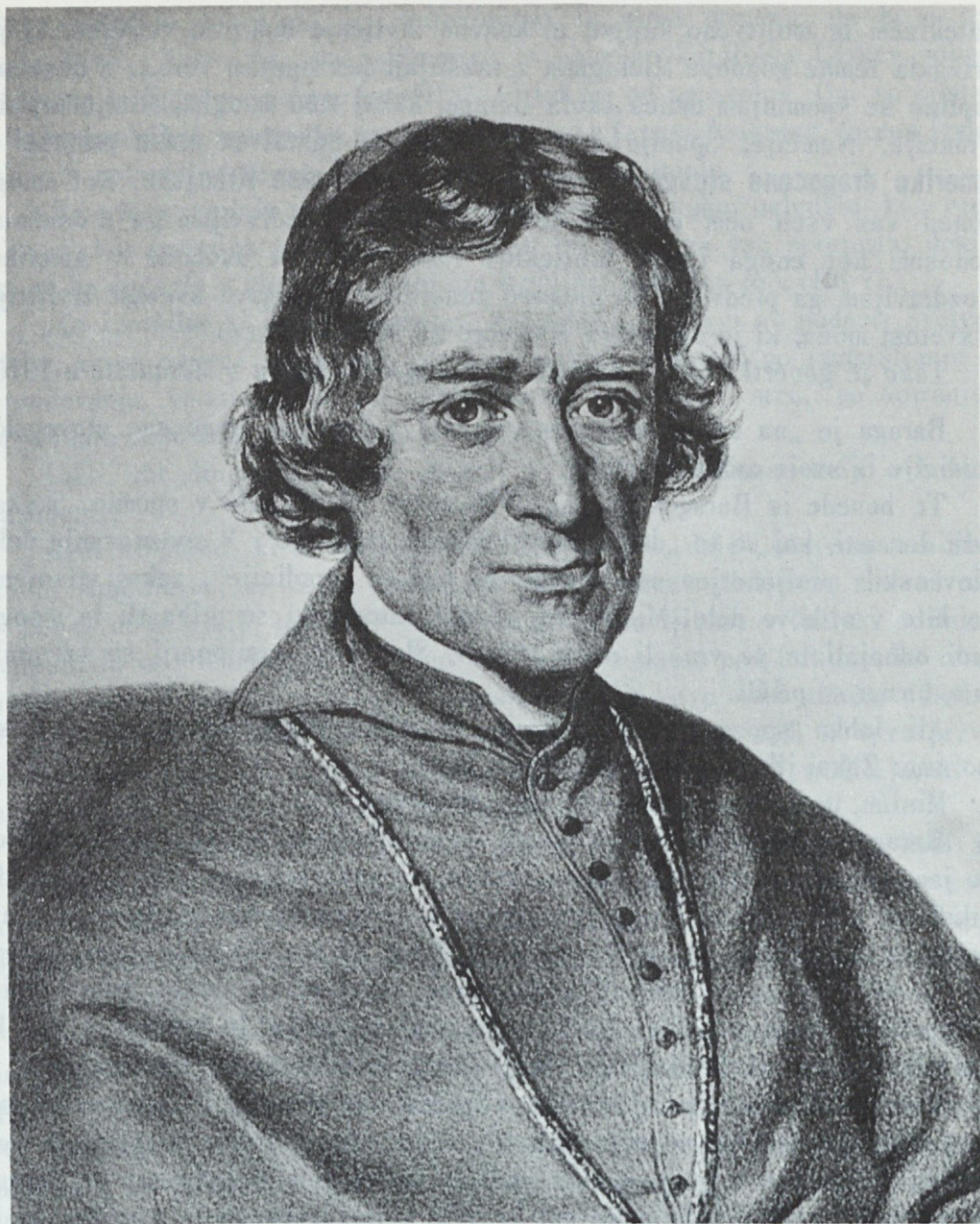
30 P Andrej, apostol - Justina, devica, mučenka

Mesec november obrača naše misli v večnost. Praznik Vseh Svetih in obisk grobov ob spominu vernih duš spodbuja k duhovni obnovi. To je mesec, v katerem nas pokojni in narava silijo k skrbi za zveličanje.

December - Gruden

- 1 T Eligij, škof; Natalija (Božena), spokornica; Ananija, mučenec
- 2 S Herta, devica; Blanka, spokornica; Bibijana (Vivijana, Živka), mučenka
- 3 Č Frančišek Ksaver, redovnik; Kasijan, mučenec; Sofonija, prerok
- 4 P Janez Damaščan, duhovnik, cer. učitelj; Barbara (Barica), dev., mučenka
- 5 S Saba, opat; Nikolaj Tabelič, mučenec; Krispina, mučenka
- 6 N **2. adventna nedelja B**
Nikolaj (Muklavž), škof; Apolinarij, mučenec
- 7 P Ambrož, škof, cer. učitelj; Jožefa Rosello, red. ustanoviteljica
- 8 T **MARIJINO BREZMADEŽNO SPOČETJE** - Remirij, opat
- 9 S Valerija, mučenka; Peter Fourier, redovnik; Abel, očak
- 10 Č Melkijad, papež, mučenec; Loretska Mati božja; Evlalija, dev., mučenka
- 11 P Damaz I., papež; Sabin, škof; Barsaba, mučenec
- 12 S Ivana Frančiška Chantal, red. Ustanoviteljica; Amalija (Malka), mučenka
- 13 N **3. adventna nedelja B**
Lucija (Lučka), devica, mučenka; Otilija (Tilka), devica; Jošt, puščavnik
- 14 P Janez od Križa, duhovnik, cer. učitelj; Spiridion (Dušan), škof; Pompej, š.
- 15 T Kristina (Kristi), devica; Marija K. de Rosa, redovnica
- 16 S Adelhajda, cesarica; Albina, devica, mučenka
- 17 Č Lazar, škof; Olimpija, red. ustanoviteljica; Vivina, devica
- 18 P Teotim, mučenec; Bazilijan, mučenec; Gracijan, škof
- 19 S Urban V., papež; Favsta, spokornica; Tea, mučenka
- 20 N **4. adventna nedelja B**
Evgen, mučenec; Makarij, mučenec; Fominik Siloški, opat
- 21 P Pater Kanizij, duhovnik, cer. učitelj; Severin, škof
- 22 T Demetrij (Mitja), mučenec;
- 23 S Janez Kancij, duhovnik; Viktorija, devica, mučenka; Servul, spokornik
- 24 Č Sveti večer; Adam in Eva, prva starša; Hermiba (Irma), devica
- 25 P **GOSPODOVO ROJSTVO - BOŽIC** - Anastazija, mučenka
- 26 S **Štefan, prvi mučenec** - Zosim, papež
- 27 N **Sveta Družina** - Janez, apostol, evangelist; Fabiola, spokornica
- 28 P **Nedolžni otroci** - Antonij Lerinski, redovnik
- 29 T Tomaž (Tomislav) Becket, škof, mučenec; David, kralj
- 30 S Rajner, škof; Evgen, škof; Liberij, škof
- 31 Č Silvester, papež; Melanija, opatinja; Pavlina in tov. mučenci

Verna slovenska družina zaključi leto z molitvijo. Še ni dolgo, ko je bila navada, da so ta dan v slovenskih domovih molili vse tri dele rožnega venca in med molitvijo obšli vse prostore in jih pokropili z blagoslovljeno vodo. Ali imate v svojem domu blagoslovljeno vodo?

Božji služabnik Friderik Baraga

Uvod

Baragovo „življenje je življenje čudovite žrtve, ki ga je privedlo iz dunajskih dvorov v ameriško divjino, življenje neutrudljivih sil, ki so ga nosile peš in v kanuju med indijanska ljudstva, ki so bila tu prva naseljena; življenje nadarjenosti in genija, ki je lahko dal indijanski jezik v slovar, v

katekizem in molitveno knjigo; in končno življenje duhovne veličine, ki je prižgala temne gozdove Michigana z razširjujočem ognjem vere... S posebno toplino se spominjam danes škofa Barage, **zakaj med mnogimi misijonarji iz Francije, Nemčije, Španije in Irske je on na edinstven način prinesel v Ameriko dragocene slovenske tradicije iz svoje rodne Kranjske.** Kot mnogi izmed vas vseh sem tudi jaz del te tradicije. Pozdravljam ga z osebnim ponosom kot enega izmed arhitektov tako vere kot svobode v Ameriki. Pozdravljam ga predvsem za njegovo značilnost - njegovo svetost življenja - svetost moža, ki je dal svoje življenje za božje ljudstvo.“

Tako je govoril škof J. Rausch na Baragovem dnevu v Marquette-u 1976.

Baraga je „na edinstven način prinesel v Ameriko dragocene slovenske tradicije iz svoje rodne Kranjske“.

Te besede iz Baragovega dne 1976 so se mi vtisnile v spomin. Skušal sem doumeti, kaj so te „dragocene slovenske tradicije“. V spoznavanju dela slovenskih misijonarjev sem spoznaval tudi te „tradicije“, zakaj vtisnjene so bile v njihovo delo. Misijonarji raznih narodnosti so prihajali in mnogi tudi odhajali in se vračali nazaj domov. Slovenski misijonarji so vztrajali tam, kamor so prišli.

Ali lahko spoznamo te tradicije, jih lahko odkrijemo? In vprašati se moramo: Zakaj jih je Baraga prinesel s seboj?

Mislim, da moramo iskati odgovor v tej smeri:

Baragovo dušno pastirstvo za slovensko ljudstvo je bil njegov odgovor na janzenistični način dušnega pastirstva. Njegova veličina je bila v tem, da nikoli ni niti z najmanjšo besedo grajal svojih cerkvenih predstojnikov ali sobratov duhovnikov, marveč je nudil ljudstvu zdravo duhovno hrano, katero so jim bili janzenisti odrekli zaradi svoje strogosti. S svojim duhovniškim delom in na poseben način z molitvenikom „Dušna paša“ je dosegel mnoge, ki jih nikoli ni srečal. Še dolgo po njegovi smrti je bil njegov vpliv močan.

Vernost in pobožnost slovenskega ljudstva je bila sad in odmev vernosti in pobožnosti dolgih stoletij, v katerih se je vera utrjevala in razvijala med našimi predniki. V preprostosti ljudske vernosti in pobožnosti je Baraga odkril tudi zase najbolj vamo pot in dvig k Bogu. To ga je naučilo, da je bil sposoben prisluhniti duhovnim potrebam in notranjemu svetu vernosti in pobožnosti ljudi raznih narodnosti, ki jih je srečaval na svojih misijonskih poteh in pozneje zanje delal v urejenem dušnem pastirstvu. Znal je prisluhniti tudi duhovnosti Indijancev in je dal njihovi poganski vernosti krščanski izraz. V tem delu je Baraga izvajal „dragocene slovenske tradicije“, katere so sad dolgih stoletij slovenske vernosti. Te „tradicije“ moramo spoznati, zakaj tudi za našo vernost so pomembne. In morda lahko samo v njih dobimo odgovor na vprašanje, na katero do sedaj še nihče ni zadovoljivo odgovoril. To vprašanje se je ponavljalo zadnja desetletja, posebno zadnji dve desetletji in je nevarnost, da v sedanji verski brezbriznosti utihne.

Najbolj značilno za mlajše generacije je, da nič ne cenijo preteklosti.

Kar spada v preteklost je starokopitno in nima pomena, da bi o tem razmišljali. Vemo pa, da krščanstvo in posebno katoliška Cerkev polaga bistveno važnost na „sveto izročilo“, ki izhaja od apostolov. Oni so predali svojim naslednikom, kar so prejeli od Gospoda Jezusa Kristusa. In ena izmed glavnih nalog Cerkve je, da to „sveto izročilo“ ohranja.

„To sveto izročilo in sv. pismo obeh zavez sta kakor ogledalo, ki v njem Cerkev kot romarica na zemlji zre Boga, od katerega vse sprejema, dokler ga ne bo dosegla v gledanju iz obličja v obličje, kakršen je“. (BR 7)

„To izročilo, ki je od apostolov, napreduje v Cerkvi ob podpori Svetega Duha: raste namreč spoznanje izročениh stvari in besed po razmišljanju in proučevanju vernikov, ki jih premišlujejo v svojem srcu, po notranjem spoznanju duhovnih stvari, ki so jih deležni“. (BR 8)

Tako uči drugi vatikanski koncil v Dogmatični konstituciji o božjem razodetju.

Slehemni narod, ki se oklepa katoliške Cerkve, daje „svetemu izročilu“ svoje značilnosti, ki se ne izražajo samo v verskem življenju, marveč tudi v šegah in običajih, narodnih pripovedkah in pravljičah, v ljudski pesmi, v leposlovju in v umetnosti. Posebno vse, kar razumemo pod folkloro, na razne načine izraža ljudsko vernost. Vernosti daje ljudstvo svoj značaj posebno v onih preteklih časih, ko je bilo prepuščeno samemu sebi in brez pravih voditeljev. Tako je sčasom nastala ljudska (slovenska) tradicija, ki na svojski način izraža vero katoliške Cerkve.

Naša vemost se je razvila iz te slovenske tradicije, v njej je dobivala svojo moč in trdnost. Ali ne peša vera mnogih, posebno mladih, prav zato, ker niso ukoreninjeni v tradicijo? V tem je problem vernosti v družbi, ki prehaja iz preproste in ustaljene preteklosti v industrijsko družbo. Ta proces se je za mnoge že izvršil, a v tretjem svetu je sedaj v razvoju.

Nobenih duhovnih vrednot, posebno pa krščanskih, ne moremo ohranjovati in gojiti brez ukoreninjenosti v tradicijo. Na to opozarja sveti oče Janez Pavel II. med svojimi stiki s ljudmi, posebno pa med obiski raznih dežel. Ne zavržite svoje kulture, držite se duhovnih vrednot, iz katerih se je razvila! To ponavlja papež vsem, posebno pa narodom, ki prehajajo iz dosedanjega preprostega načina življenja v industrijalizacijo. V industrijalizirani družbi ni prostora za duhovnost. Ljudje ga morajo sami poiskati, da ne bo njihovo duhovno in versko življenje zamrlo.

To nam mora biti znano, da bomo lahko uspešno ohranjali svojo vemost in jo poglobljali. V ta namen je letošnji koledar drugačen od preteklih. V njem je opis zgodovinskega ozadja, v katerem se je razvijala in utrjevala vemost slovenskega ljudstva v preteklih stoletjih. Temu opisu je dodan kratek pregled dela, ki so ga katoliški Slovenci doprinesli k graditvi Cerkve v Ameriki. To delo je ustvarilo slovensko ameriško tradicijo, v kateri je izražena slovenska vemost. Največji med slovenskimi graditelji Cerkve v Ameriki je bil škof Friderik Baraga. Za razumevanje njegovega dela je v koledarju opis razmer v Cerkvi na Slovenskem za časa janzenizma. Temu

opisu sledita dve poglavji iz življenjepisa Friderik Baraga, napisal dr. Franc Jaklič: Baragovo dušno pastirsko delovanje v Šmartnem in v Metliki. To sem vključil v koledar, ker imajo le redki Jakličev Baragov življenjepis. Jaklič je imenoval Barago za duhovnega očeta slovenske misijonske družine v Ameriki.

Nihče v našem času ni tako močno vplival na poživitev zanimanja za tradicijo kot papež Janez Pavel II., ko je med svojim romanjem na poljsko v številnih govorih pokazal, da vsa poljska zgodovina in vse ustvaritve preteklosti, na katere so danes Poljaki ponosni, izražajo njihovo katoliško vemost in vdanost rimskemu papežu.

„Dragocene slovenske tradicije“, pa naj bodo ohranjene kjerkoli, in vsi njihovi izrazi ne spadajo samo v muzej, čeprav je koristno in spodbudno, da se tudi tam ohranjajo; za nas so predvsem duhovna dediščina, iz katere zajemamo še danes duhovno hrano. Te tradicije nas učijo, kako so naši predniki v raznih položajih in nevarnostih v teku stoletih ohranjali in poglobljali svojo vemost v zvestobi katoliški Cerkvi. Ta nauk je potreben, da je v nas trdna zavest odgovornosti, ki jih imamo mi v našem času in v sedanjih nevarnostih za katoliško Cerkev med slovenskim narodom. Pogled v preteklost nam pomaga, da se dvignemo iz ožine, v katero zapira ljudi težnja po prevelikem udobju, ki se hoče izživljati v potrošništvu, in pod vidikom trajnih vrednot ohranjamo, kar je bilo ustvarjeno v slovenski preteklosti.

Zgodovinsko ozadje vernosti Slovencev

580

Škof Janez iz Emone beži v Istro pred Sloveni. (Emona je bilo v času Rimljanov ime za mesto, ki je stalo tam, kjer je današnja Ljubljana).

Pred prihodom naših prednikov je bilo v naši krajih močno utrjeno krščanstvo. Mnogo mučencev iz tistih časov še danes častimo, npr. sv. Mohorja, sv. Fortunata, sv. Viktorina, sv. Primoža. V onih časih so bile škofije v mestih: Virunum (Gospa Sveta), Celeia (Celje), Emona (Ljubljana), Tergeste (Trst). Vse te škofije so bile podložne nadškofu v Ogleju. Škofija Petovia (Ptuj) je bila podložna nadškofu v Sirmiju (Sremska Mitrovica). V Celju so odkrili ostanke starokrščanske cerkve. Iz Ptuja je znan škof Viktorin, iz Emone pa škofa Maksim in Janez.

744

Po prihodu v novo domovino so Slovenci ostali še 200 let pogani. Šele politična zveza Slovencev z Bavarci je vplivala na začetek pokristjanjevanja Slovencev. 744 so Slovenci s pomočjo Bavarcev odbili napad Obrov, a to so morali plačati s politično odvisnostjo od Bavarcev. Slovenski vojvoda Borut je moral kot poroštvo za svojo zvestobo poslati na Bavarsko svojega sina Gorazda in nečaka Hotimirja. Salzburški škof Virgilij (Salzburg je postal nadškofija l. 798) je poskrbel za njuno vzgojo. Poslal ju je najbrža na otok Awa na Chiemskem jezeru, kjer sta se vzgajala v znanosti in krščanski veri. Leta 744 sta bila krščena, zato se to leto navadno jemlje kot leto pokristjanjevanja Slovencev.

Po vrnitvi v domovino je Gorazd postal prvi slovenski krščanski knez. Po njegovi smrti 753 je Slovencem vladal Hotimir. Misijonsko delo je pod njim napredovalo. Škof Virgilij je pošiljal med Slovence duhovnike.

760

Leta 760 ali malo prej, kot menijo nekateri, je Virgilij poslal pomožnega škofa Modesta v Karantanijo. Modest je postal pokrajinski škof, ki je bil odvisen od Salzburga. Modest je zgradil tri cerkve, med njimi tudi cerkev pri Gospej Sveti, kjer je bil škofijski sedež. Umrli je leta 763 in je pokopan pri Gospej Sveti.

Z Modestom se je začelo načrtno misijonsko delo na Koroškem.

Njegovi nasledniki so mogli v letih 800 do 945 že urediti farno mrežo na Koroškem. Salzburški misijonarji so se morali pri širjenju krščanstva posluževati tudi slovenskega jezika, brez katerega ne bi imeli uspehov. O tem pričajo "Briženski spomeniki" (tudi freisinški, frišinški), ki so zapisani proti koncu 10. stoletja, nastali pa so verjetno sredi 9. stoletja. To so trije slovenski verski obrazci, ki so zapisani v latinski rokopisni knjigi; zbornik hranijo v državni knjižnici v Münchenu. Briženski spomeniki izpričujejo zahtevno cerkveno - literarno obliko.

770

Velik vpliv na pokristjanjevanje Slovenci so imeli samostani. Leta 770 je bil ustanovljen v Innichenu v Pustriški dolini ob izviru Drave benediktinski samostan. Drugi važen samostan na salzburškem področju je bil v Kremsmünstru.

Najstarejši samostan na slovenski zemlji pa je bil samostan sv. Ivana pri Devinu na Primorskem (Štivan pri Devinu). Stal je ob čudoviti reki Timavu, ki jo je imenoval pesnik Vergil "mater morja", ker močna kakor veletok prodre izpod zemlje in se po kratkem teku že izliva v morje. Začetki samostana segajo nazaj v rimsko dobo. Štivanski samostan je bil sloveča božja pot, kamor so Slovenci romali v velikem številu. Do nedavnega so tja hodile procesije iz kraških župnij, a romarji so prihajali tja tudi iz oddaljenih krajev. Poseben spomenik, ki je menda v zvezi s tem samostanom je "štivanski ali čedadski evangelij". To je prepis evangelija sv. Marka na pergament; napisal ga je nek neznanec v petem ali šestem stoletju. V srednjem veku so mislili, da je to lastnoročni rokopis sv. Marka. Nek patriarh je dal vezati ta evangelij, ki je obsegal sedem knjižic, v zlate platnice. Sedaj je ohranjenih še pet knjižic. Tri se nahajajo v Čedadu, dve pa v Pragi. Tako pravi zgodovinar dr. Josip Gruden. Za nas je ta rokopis važen, ker je na robu napisano veliko število slovanskih imen. To so osebna imena romarjev, ki so prihajali tja na romanje in so darovali kaj za cerkev; za plačilo so lahko zapisali svoja imena na rob svete knjige; včasih je zapisaval njihova imena kdo drugi, verjetno duhovnik. To sklepajo iz pisave. Ta imena so zapisana v devetem in desetem stoletju. Med njimi je tudi nekaj zgodovinskih oseb, npr. ime bolgarskega kralja Borisa, ki se je dal leta 861 krstiti in se je podpisal s svojim novim krstnim imenom Mihael. Redovniki pri sv. Ivanu so bili benediktinci; ta red si je pridobil največ zaslug za razširjenje krščanstva in omike v srednji Evropi.

787

Leta 787 je postal nadškof v Ogleju Pavlin II. Sveti. On se je začel bolj živahno zanimati na oglejski strani za misijon med Slovenci v

Posavju. Sam je sestavil dobra in zelo blaga misijonska navodila po pravilu: Ne sile in desetine, marveč blagohoten pouk. Kako so misijonarji to pravilo spolnjevali, zgodovina ne pove. Iz drugih podatkov sklepajo, da pri pokristjanjevanju Slovencev ni bila odločilna sila, marveč blagohotno in prepričevalno oznanjanje krščanskih resnic. Krščanstvo so oznanjali redovniki - irski menihi in benediktinci.

811

Po preseljevanju narodov je bilo vse ozemlje od Švice do Beograda in od Jadrana brez škofije. Edina škofija, ki se je ohranila od rimskih časov, je bila Oglej, ki je poslej za vse to ozemlje tudi nadškofija. Ko je leta 798 postala škofija Salzburg nadškofija je tako postal neodvisna od Ogleja. Zgodovinski spisi navajajo razne letnice za določitev Drave za mejo področja obeh škofij. Cerkveni zgodovinar dr. Josip Turk pa je zapisal v svoji "Cerkveni zgodovini" (Groblje, 1930), stran 72:

"S tem, da je Karel Veliki premagal Obre je bila tudi v južnih slovenskih pokrajinah strta moč poganstva in zato se je tudi tu začelo krščanstvo brez ovire širiti. Razširjalo se je tu iz Akvileje (Ogleja). V pokrajini med Donavo in Dravo, kjer je Karel Veliki ustanovil Vzhodno mejno grofijo, je utrjeval krščanstvo solnograški (salzburški) škof Arno, naslednik Virgilija. Ker so postale meje med obema cerkvenima provincama sporne, je Karel Veliki v Aachenu leta 811 določil, da naj bo odslej naprej meja med obema škofijama reka Drava, meja, ki je ostala v veljavi skoraj tisoč let (do 1751)."

868

Sv. brata Ciril in Metod, grškega rodu, rojena v Solunu, kjer sta se že v mladosti naučila slovanskega jezika, sta začela misijonariti na prošnjo moravskega kneza Rastislava med Slovani na Moravskem leta 863. Bila sta izkušena misijonarja. Ciril je uspešno izvršil svoje poslanstvo med Saraceni, verjetno v Bagdadu, kjer je zavračal njihove ugovore proti Sveti Trojici. Okoli leta 860 ju je bizantinski cesar Mihael III. poslal med Kazare, kjer so se Judje in Saraceni trudili, da bi jih pridobili za svojo vero. Med potjo sta se ustavila v Hersonu, kjer je Ciril odkril sv. ostanke papeža Klemenca. Del ostankov sv. Klemenca je vzel seboj in jih pozneje prinesel v Rim.

Sv. Ciril in Metod sta misijonarila na Moravskem in v Panoniji. Za uspešnost misijonskega dela sta prevedla rimsko bogoslužje v narodni slovanski jezik in ga zapisala s posebnim črkopisom - glagolico. Ta korak je bil na Vzhodu razumljiv, na Zahodu pa nezaslišana novost. S tem sta sveta brata pokazala, kako si zamišljata misijonsko delo. Ljudstvu sta se približevala na mil način, kar sta pokazala z govorico ljudstva in z bogoslužjem v ljudstvu razumljivem jeziku. To je bil povod, da so ju nemški škofi tožili v Rim. V resnici jim pa ni šlo za drugo kot za njihovo občutljivost, da posegata v njihovo področje.

Ciril je prišel na Moravsko kot duhovnik in je začel maševati v slovanskem jeziku. Med potjo na Moravsko so bili Prekmurci in slovenski Štajerci deležni neposrednega misijonskega delovanja sv. Cirila in Metoda.

Ker so ju nemški škofi tožili v Rimu, sta se sveta brata podala v središče krščanstva. V Rim sta prišla ob koncu 867. Rimljani so že zvedeli, da prinašata relikvije sv. Klemenca; zato so jima s papežem Hadrijanom II. na čelu priredili slovesen sprejem. V Rimu je bilo mnogo grških menihov, ki so se tja zatekli v preganjanju proti češčenju svetih podob. Papež Hadrijan II. je njuno delo pohvalil in potrdil slovansko bogoslužje. V začetku leta 868 je Hadrijan II. potrdil slovanski prevod bogoslužnih knjig in dijakona Metoda posvetil v duhovnika. V Rimu so bili posvečeni v duhovnike tudi trije njuni učenci. Ciril je v Rimu zbolel in umrl 14. februarja leta 869.

Po Cirilovi smrti je vse misijonsko delo padlo na Metoda. Poverjena mu je bila naloga, da uredi cerkvene razmere v Panoniji in na Moravskem. Metod je zelo verjetno v prvi polovici 869 odšel h Kocljju v Panonijo. Kocelj je odobril papežev predlog, da se obnovi stara nadškofija v Sremu. Metod se je vrnil v Rim v spremstvu 20 mož in bil leta 869 posvečen v škofa in postavljen za panonskega nadškofa z velikimi pravicami širjenja krščanstva med Slovani in za ureditev slovanskih cerkvenih razmer. K obnovljeni sremski nadškofiji je spadala tudi Morava.

To je bilo seveda v škodo Ogleju in Salzburgu. Salzburg se je temu tudi uprl in s pomočjo politično kratkovidnih slovanskih velikomoravskih knezov pokopal Metodovo nadškofijo. Oglej pa ni oviral sv. Metoda in staroslovanskega bogoslužja.

880

Leta 880 ob koncu meseca junija je papež Janez VIII. pisal pismo "Industriae Tuae" moravskemu knezu Svetopolku. V tem delu brani Metodovo delo na Moravskem in ponovno dovoljuje slovansko bogoslužje v Metodovi nadškofiji. Ob 1000letnici tega pisma je papež Leon XIII. izdal posebno okrožnico "Grande munus", v kateri je ovrednotil in pohvalil delo slovanskih blagovestnikov sv. Cirila in Metoda ter praznovanje in češčenje teh dveh svetih mož predpisal za vso Cerkev.

Po oblikovanju samostojne cerkvene slovanske pokrajine je Metod naletel na velike težave. Nasprotovali so mu posebno nemški škofje, ki so imeli svoje interese na Moravskem in v Panoniji. Metoda so zajeli in zaprli. Rešen je bil leta 873 po posredovanju papeža Janeza VIII., ki mu je tedaj tudi prepovedal slovansko bogoslužje. Metod se zaradi pastoralnih potreb te prepovedi ni držal. Nemci so rovarili naprej. Odstranili so najbolj vnetega Metodovega podpornika kneza Koclja in Spodnjo Panonijo uvrstili v salzburško nadškofijo. Tudi na Moravskem je Metod zgubil prijatelja kneza Rastislava. Novi knez

Svetopolk slovanskemu bogoslužju ni bil naklonjen. Ponovno je dovolil delovanje nemških duhovnikov na Moravskem. Nasprotniki so Metoda v Rimu obtoževali, da je krivoverec, ki poleg tega ne upošteva prepovedi slovanskega bogoslužja. Nadškof Metod je 880 prišel v Rim, dokazal, da so očitki krivoverstva neutemeljeni, in dosegel ponovno potrditev uporabe slovanskega bogoslužja v svoji nadškofiji.

V zvezi s tem je pismo Janeza VIII. knezu Svetopolku. V njem pravi med drugim: "Vpričo bratov škofov smo preiskali, če Metod tako veruje in vero pri maši tako poje, kakor uči rimska Cerkev in 6 vesoljnih cerkvenih zborov. Spoznali smo, da je v vseh cerkvenih naukah in opravilih pravoveren. Ukazujemo, da ga s častjo in spoštovanjem ter z veselim upanjem sprejmete za svojega nadškofa... Slednjič po pravici hvalimo slovanske pismenke, ki jih je izumil filozof Konstantin, in ukazujemo, naj se v tem jeziku slave dela Kristusa Gospoda, kakor je ukazal, rekoč: Hvalite Gospoda vsi narodi!... Isti namreč, ki je naredil tri poglavitne jezike (hebrejski, grški, latinski), je ustvaril tudi vse druge jezike sebi v hvalo in slavo."

Temu priznanju je bila dodana tudi grenka kaplja: za prvega sufragana mu je postavil nemškega duhovnika Vihinga, ki je bil nasprotnik slovanskega bogoslužja. Po Metodovi smrti leta 855 so bili njegovi učenci z Moravske pregnani in slovansko bogoslužje večinoma zatrto.

Rimsko slovansko bogoslužje se je do danes ohranilo med Hrvati v hrvatskem Primorju (Senj), na otokih in v Dalmaciji; grško slovansko pa med Rusi, Rusini, Bolgari, Srbi in Hrvati vzhodnega obreda v križevski škofiji. Rimsko-slovanske bogoslužne knjige so pisane z glagolskimi črkami, grško-slovanske pa s cirilico.

883

Leta 883 Madžari prvikrat nastopijo v zgodovini. 894 so prvikrat vdrli na slovensko ozemlje (v Panonijo). Nekaj let so bili zavezniki Nemcev proti Moravski, ki jo uničijo, nekaj let pozneje pa madžarska vojska uniči bavarsko. Tako jim je odprta pot do Rima in Pariza. V letih 907 do 955 so njihove horde pogostokrat drvele preke slovenske zemlje po znani poti: Ptuj - Celje - Ljubljana - Gorica v Italijo. Pri tem so uničili tako civilizacijo kakor vero; požgali so lesene cerkve in vasi, veliko ljudi pa pobili. Krščanstvo se je ohranilo v zatišnih krajih. Šele po njihovem porazu na Lechfeldu (Leškem polju) na Bavarskem se je začelo civilno in cerkveno življenje v Sloveniji počasi urejevati.

1015

Okoli leta 1000 so Madžari sprejeli krščansko vero, pri nas se je pa začela organizacija fara, najprej za zahodu. 1015 je bila ustanovljena prafara Volče na Tolminskem; v Cerknici pa 1045, v Loki in Beli

Cerkvi pa 1074. Na vzhodu pomaga pri ustanavljanju far sv. Ema v letih 1036 do 1043.

Prekmurje je bilo prej podložno Salzburgu, zdaj so ga razdelili v dva dela: zahodni je bil podložen škofiji v Gyor in nadškofiji Ostrogon, vzhodni pa Zagrebu in nadškofiji v Kalocsi. Tako stanje je ostalo do leta 1777, ko je vse Prekmurje pripadlo novi škofiji v Szombathelyju.

1043

Sv. Ema je bila v osebnem življenju zelo nesrečna: kmalu je zgubila moža in oba sinova. Prostrana zemljišča, ki jih je podedovala po možu, je obrnila v korist Cerkvi: postavila je samostan v Krki, zidala nove cerkve in pomagala ustanavljati nove župnije na Koroškem in Štajerskem.

* * *

Za versko življenje naših prednikov so bile zelo važne župnije, ker nam kažejo prvotne misijonske postojanke in središča, od koder se je vera širila po deželi.

Prve župnijske cerkve so bile večinoma lesene. Le samostani so bili zidani in so imeli tuje graditelje. Cerkve so gradili plemiči in veleposestniki slovenskega in nemškega rodu, ki so si delili posest slovenske zemlje. Ti so na svojih obsežnih zemljiščih postavljali prve cerkve za svoje podložnike. Te cerkve so imele sprva le značaj zasebnih kapel in molilnic, kmalu pa so dobile od škofov župnijske pravice: krstni kamen in pokopališče in tako postale župnijske cerkve za vso okolico. Zato stoje stare župnijske cerkve navadno v bližini gradov.

Mnoge cerkve je sezidala grofica sv. Ema. V kanalski dolini je bamberški škof Oton ustanovil štiri župnije v začetku 12. stoletja. Na Kranjskem so mnogo cerkva sezidali freisenški in briksenški škofje. Grof Kocelj je ustanovil župnijo v Doberlivasi. Izmed plemiških družin so posebno gradili cerkve Turjačani in Orterbužani. V Panoniji je bil velik dobrotnik cerkva slovenski knez Pribina, ki si je znal pridobiti naklonjenost Frankov; dobil je v fevd velik del Dolenje Panonije, namreč ozemlje, ki je segalo na vzhodu do Drave, na severozahodu do Rabe, na zapadu pa je obsegalo še velik del Štajerske s Ptujem vred. Krščanstvo se je pod njim lepo razvijalo. Pribina je končal žalostno. Ko je izbruhnila vojna med Franki in Moravani, so ga ti smatrali za nemškega zaveznika in ga ubili (leta 861). Njemu je sledil v Dolenji Panoniji knez Kocelj. Kocelj je z velikim veseljem sprejel blagovestnika sv. Cirila in Metoda. Pozneje je podpiral nadškofa Metoda, ki je nekaj časa uspešno deloval v Panoniji. Nemški škofi so mu zelo nasprotovali. Kocljevo prijateljstvo z Metodom je povzročilo, da po Kocljevi smrti (874) ni bilo v Panoniji nobenega slovenskega kneza več.

Stare župnije so imele zelo velik obseg. Npr. župnija sv. Petra v Ljubljani je obsegala vse porečje Ljubljanice do njenega izvira pri

Gospa Sveta

Vrhniki, pa do izliva pri Zalogu. Še razsežnejša je bila župnija Št. Vid na Dolenskem, kateri je pripadalo vse področje med Savo in Krko. V njenem okrožju je nastalo 72 cerkva. Seveda je bilo dušnopastirstvo v teh obširnih župnijah zelo težavno in popolnoma misijonskega značaja. Duhovniki so obiskovali svoje podružnice, imeli tam službo božjo, delili zakramente in se vrnili nazaj k župnijski cerkvi. Šele v 13. in 14. stoletju so bili nastavljeni pri podružnih cerkvah stalni vikarji.

Zato je razumljivo, da se je vera v takih razmerah utrjevala in ohranjala po pobožnostih, ki so jih opravljali naši predniki sami. To so bile zasebne pobožnosti, posebno pa ljudske pobožnosti, ki so imele velik pomen za ohranjanje vernosti.

Ni mogoče naštetih posameznih župnij iz desetega in enajstega stoletja, ker nimam zadostnih virov in tudi ne časa za to delo. Nekaj jih pa lahko naštejem po Grudnovi "Zgodovini slovenskega naroda".

Na severu ob Dravi je nekaj župnij, ki se omenjajo že v 9. in 10. stoletju. Med nje je prištevati: Ptuj, Pesnica, Lendova, Velika Nedelja (okoli 850), Maribor, Konjice (1173), Piljštanj (10. stol.), Laško, Braslovče, Žalec, Gornji Grad, Sv. Jurij v Škalah (10. stol.).

Na Koroškem spadajo med najstarejše: Gospa Sveta, Breže, Krka, Št. Andraž, in Št. Pavel v lavantinski dolini, Št. Rupert pri Velikovcu, Otok na Vrbskem jezeru, Šmihel pri Pliberku, Dobrlavas, Osoje, Kotmaravas, Šmohor v Zilski dolini.

Na Kranjskem je menda najstarejša župnija sv. Petra v Ljubljani, ki je stala že zdavno prej predno je nastalo sedanje mesto. Onstran Save je bila prostrana župnija Mengeš; obsegala je vso pokrajino tja do pogorja Karavank in Štajerske meje. Severozahodno od nje sta bile župniji Cerklje in Vodice še pred 13. stoletjem. V porečju Sore, na zemljišču freisinških škofov, je bila v 10. stoletju ustanovljena Stara Loka, mati vseh cerkva in duhovnij po okolici. V srednji Savski dolini označuje stari grad Kranj nekdanje versko središče. Dve stari župnijski cerkvi sta že zgodaj v srednjem veku stali tu druga blizu druge, Šmartin pred Kranjem in sv. Kancijan v mestu. Za gorenje Posavje je bila Radovljica ne le prva, marveč dolgo časa edina župnija.

Na Dolenjskem so prastare župnije: Št. Vid, Ribnica, Trebnje, Mirna peč, Bela cerkev, Leskovec. Kako počasi je tu napredovala uredba župnij, vidimo iz tega, da je oglejski patriarh Bertold za Belo Krajino šele leta 1228 ustanovil prvo župnijo Črnomelj in ji podredil štiri podružnice: Tri fare pri Metliki, Podzemelj, Vinico in Semič.

Na Notranjskem sta bili najstarejši oglejski župniji Stari Trg pri Ložu in Cirknica.

V okviru tržaške škofije so nastale Slavina, Trnovo pri Ilirski Bistrici, Tomaj, Dolina pri Trstu.

Na Goriškem so bile še v prvi polovici srednjega veda ustanovljene župnije Volče, Solkan, Bovec, Št. Vid na Tolminskem, Vipava.

* * *

O verskem življenju med našimi predniki v zgodnjem srednjem veku nimamo skoraj nobenih poročil. Razvijalo se je v preprostih oblikah, kakor sploh vse življenje slovenskega ljudstva v tedanji dobi. Poseben način verskega življenja med slovenskim ljudstvom tistega časa izražajo božja pota.

Oglej je njena stolnica, od koder je prihajalo krščanstvo v naše kraje, je bilo cilj romanj. Slovenci so hodili tja posebno za veliki teden, ko so bile izpostavljene relikvije v češčenje, in pa ob slovesnem vmeščanju patriarhov. Tedaj so se vršili v Ogleju veliki shodi, ki so trajali po več dni in privabili ljudstvo od vseh strani. Furlanski zgodopisec Frančišek di Toppo opisuje tak shod leta 1334 tako:

"Prihajali so prebivalci s kraških gora, pokriti s temnimi kapami, obšitimi s kožuhovino ali vidrovino in rdečim čopom. Nosili so sive jopiče in kratke hlače, ki so bile pod kolenom brez gumb, in izpod katerih so se kazale rdeče ali pa višnjeve dolge nogavice. Nekateri so nosili tudi visoke, debele in podkovane škornje; držali so v rokah ali pa imeli na ramo naslonjeno debelo gorjačo. Prišle so žene s Kranjskega, ki leži onstran Goriškega in so nosile na glavi belo strjeno ruto, ki je visela doli po hrbtu in del tega zakrivala. Imele so bele in rdeče modrce, krilo obšito z raznobarvnimi trakovi; na nogah so nosile čevlje, ki so bili z jermeni dobro zvezani. Bile so večinoma plavolase, imele so višnjeve oči kakor nebo in mnoge tudi pege po obrazu. Na prvi pogled so kazale več moči in zdravja, kakor pa pa dražesti in mičnosti."

Poleg Ogleja je bil tudi sv. Ivan pri Devinu cilj romanj. Tam so bile znamenite relikvije, ki jih je prihajalo ljudstvo častit od blizu in daleč.

Starodavna Marijina božja pot je bila na Stari Gori pri Čedadu. Njen začetek sega nazaj v osmo stoletje. Že v 11. in 12. stoletju so jo obiskovali številni romarji in kot božja pot se je ohranila do danes.

Na Koroškem so Slovenci obiskovali posebno grob sv. Eme v Krki in sv. Hildegarde v Kamnu.

Na Kranjskem je nastala najstarejša božja pot v Lescah na Gorenjskem. Že v 11. stoletju je tu stala lesena Marijina cerkva. Čepravni bila posvečena, je posebno ob Marijinih praznikih prihajalo tja mnogo ljudstva od blizu in daleč. Prinašali so mnogo darov in jih pokladali na Marijin oltar. Duhovniki so sprva odvrčali ljudi od tega, a brez uspeha. Okoli leta 1140 je plemič Nantwin, na čigar zemljišču je stala cerkev, podrl leseno cerkev in sezidal novo Marijino svetišče. Lesce so ostale slovenska božja pot do 18. stoletja.

Slovensko ljudstvo je bilo verno in pobožno. Njihova pobožnost je že v 12. stoletju tako slovela, da je nemški zgodovinar Helmond, ki je živel v daljni Prusiji, zapisal o Slovencih: "Karantanci (Slovenci), sosedje Bavarcev, so zelo pobožni ljudje. Ni ga naroda, ki bi bil tako vdan Bogu in svojim duhovnikom, kakor je ta."

Z božjimi potmi je bila pa združena tudi trgovina, kar je bilo izraženo z besedo "žegnajnje".

1077

Leta 1077 so postali oglejski patriarhi knezi v Furlaniji, Istri in na Kranjskem. To je zelo vplivalo na ustanavljanje župnij na Kranjskem. Svetna oblast v rokah patriarhov je pripomogla, da so lahko izterjali desetino in jo naklanjali za nove župnije. Tako je mogla biti organizacija fara na Kranjskem in Štajerskem v glavnem zaključena. Naslednje stoletje so farno mrežo nekoliko zgostili. Zadnja prafara na Slovenskem je bila ustanovljena v Črnomlju.

1146

Leta 1146 je bil ustanovljen benediktinski samostan v Gornjem gradu. Z njim je zaključena vrsta benediktinskih opatij pri nas. Pozneje ni nastala nobena več. V 11. stoletju, ko poznamo samo benediktinski red, je nastala cela vrsta teh ustanov ob robu slovenske zemlje: Klošter v Ziljski dolini, Rožac pri Vidmu, Možac v Benečiji; na Koróškem pa: Sv. Jurij ob Dolgem jezeru, Krka, Osoje, Št. Pavel v Labodski dolini in Millstatt. Vsi ti samostani so imeli veliki vpliv pri nas, posebno Gornji grad.

1136

1136 je ustanovno leto cistercijanskega samostana v Stični. Tretje in največje obdobje redovništva na Slovenskem so začeli cistercijani, katerih duhovni oče je sv. Bernard, ki je bil prijatelj patriarha Peregrina I. Kar po vrsti so nastajali: Stična, Vetrinj pri Celovcu, Kostanjevica na Dolenjskem. Vzporedno z njimi pa so nastajali samostani sinov sv. Bruna, kartuzijanov - kartuzije: Žice pri Konjicah, Jurklošter pri Laškem, Bistra pri Vrhniki in nekoliko zapoznala kartuzija Pleterje. Ti samostani so posegli v slovensko svetno in cerkveno zgodovino in imeli velik vpliv na vernost Slovencev.

1130

Tega leta postane patriarh v Ogleju Peregrin I. Vse ozemlje od Trsta do Maribora je bilo brez škofa. Da bi utrdili versko življenje v tem področju, so patriarhi razdelili to pokrajino na arhidiakonate: furlanskega, kranjskega in savinjskega. Arhidiakoni so bili na svojem ozemlju škofovi namestniki in so nadzirali duhovnike in versko življenje v župnijah. Pozneje so trije arhidiakonati bili razdeljeni v manjše. Polagoma so povsod dobili oblast v roke samostani. Največji tak arhidiakonot je bil gornjegrajski. Arhidiakoni na oglejskem ozemlju so imeli skoraj isto funkcijo kot škofje na salzburških tleh.

1216

Leta 1216 potrdi papež red sv. Dominika, leta 1226 pa umre sv. Frančiške Asiški. Oba svetnika sta bila ustanovnika novih redov: frančiškanov in dominikancev, ki so jih imenovali beraške redove. Takoj po smrti sv. Frančiška so obojni redovniki že v Sloveniji in sicer po vseh mestih, katera so prav v tem času nastajala. Tedaj je bila velika nevarnost, da ostanejo mesta brez dušnega pastirstva. Sedeži skoraj vseh fara so bili izven mest, stari samostani so pa tudi radi poiskali kak samotni kraj izven naselij. V to vrzel cerkvene organizacije so ravno prav prišli novi redovi: frančiškani, dominikanci in ostali (klarise, avguštinci, križarji) in tako poživili vernost v mestih.

Gospa Sveta - Milostna podoba Naše Gospe

1228

Leta 1228 je bila ustanovljena lavantinska (mariborska) škofija s sedežem pri St. Andražu v Labotski dolini. Pred lavantinsko škofijo je Salzburg osnoval na svojem ozemlju že krško (celovško) in sekovsko (graško) škofijo. Vse tri so ležale izven večjih centrov, bile naslednice ukinjenih samostanov in bile zelo majhne. Vsi trije škofje so bili nadškofovi namestniki tudi izven svojih škofij - za vse ozemlje nad Dravo. Tako so kljub svoji ozemeljski nepomembnosti imele velik vpliv na vernost pri severnih Slovencih.

1251

Leta 1251 je umrl zadnji odličen patriarh te dobe Bertold II. Bertold II. je uvajal dominikance, zaključil organizacijo fara na Slovenskem in posvetil farno cerkev v Slovenjem Gradcu. Versko življenje je bilo na višku. Ljudje so radi romali k sv. Emi na Krko in h Gospe Sveti ter na Blejski otok.

Nazorno nam pokažejo razmere na Slovenskem v trinajstem stoletju dogodki za časa oglejskega patriarha Pagana della Torre (1318 - 1332). Ta patriarh je bil skrben in odločen cerkveni knez. Preje je bil škof v Padovi, kjer si je pridobil veliko zaslug za povzdigo cerkvene discipline in verskega življenja. Čeprav je imel dobre zveze z goriškimi grofi in drugim plemstvom, vendar je bila njegova vlada kot kneza in patriarha obdana z raznimi žalostnimi pojavi. Svojo cerkveno državo je našel v popolnem neredu. Grajska gosposka je živela v bojih med seboj, duhovščina in meščani so bili razprti, roparski vitezi so prežali po cestah, napadali trgovce in onemogočili vsako trgovino med Koroško, Goriškim in Furlanijo. Največji roparji so bili plemiči Villalta, ki so obvladali cesto čez Kobarid, Bovec in Predil. Potnikom so navadno ugrabili imetje, jih metali v ječo in jim le za visoko odkupnino dajali prostost. Enako kot plemiči Villalta so živeli od cestnega ropa gospodje Varmo, Ossopo, Prambergo. Patriarh jih je kličal na odgovor, jih deloma kaznoval, a roparskih gnezd ni mogel iztrebiti.

Nesreča za patriarha je bila, da se je zapletel v boje z Milanom, kjer je hotel svoji rodbini pomagati do vrhovne oblasti. V tem boju ni bilo uspeha, posledice doma so bile pa hude. Še na večer svojega življenja je moral Pagano izvojevati nove boje z goriškimi grofi in Frankopani, svojimi nekdanjimi zavezniki. Umrli je leta 1332 v mestu Vidmu. Ko so njegovo truplo nesli v Oglej, napade roparsko tolpa sprevod, razpodi pogrebce, ugrabi mrliču nakit in dragocena oblačila. Razgaljeno truplo mrtvega patriarha so našli drugi dan kmetje in ga prenesli v Oglej.

Ugled cerkvenih predstojnikov je v tem stoletju padel, ker so bili ti preveč v skrbeh za posvetno in premalo za božje kraljestvo. Vsemu temu so se še pridružile naravne nesreče: potres, črna kuga, kobilice. Zaradi teh stisk je bilo ljudstvo zbegano in ni čudno, da so se začele razne verske zablode, npr. bičarji. Vendar pa je ostala vernost preprostega ljudstva nedotaknjena. Začeli so častiti Žalostno Mater božjo Marijo. V tem času je nastala božja pot na Sv. Višarjih (1360).

1414

Leta 1414 se je začel koncil v Konstanci ob Bodenskem jezeru. Zgled za ureditev razkola je dal predstojnik vseh kartuzij, Štefan Maconi, ki je takrat bival v samostanu Žiče. Koncil je dal osnovo, da so se tudi na Slovenskem začele cerkvene zadeve urejevati.

Nastopila pa je nova stiska: pohodi Turkov v Slovenske kraje. Tudi boji za celjsko dediščino niso prizanesli naši zemlji. V tistem času je nastala božja pot pri Črni Mariji na Ptujski gori. Cerkev so postavili celjski in ptujski grofi.

Svete Višarje

Na Slovensko so Turki prvokrat vdrlji leta 1405. Veliki turški napad na Slovensko pa je bil 1415. Takrat so plenili po Kranjskem vse do Ljubljane. Ti vpadi so trajali nad 150 let; najhujši so bili po padcu Bosne 1469. Od tega leta pa do 1526 so Turki plenili po Slovenskem 45-krat. Po 1526 se smer turškega prodiranja prestavi v Srednje Podonavje. Hudi vpadi na Slovensko so bili zopet med leti 1574 in 1578.

To je bil čas, ko se je utrdilo zaupanje slovenskega ljudstva do Marije. Cerkvice zgrajene Mariji na čast na gričkih so bile včasih tudi trdnjave, kamor se je ljudstvo zateklo ob nevarnosti turškega vpada, npr. pesem "Turki na Slevici" (Josip Stritar).

1462

1462 je ustanovno leto ljubljanske škofije. Cesar Friderik III. je izdal ustanovno listino že leta 1461 in je novi škofiji namenil gornjegrajsko opatijo in del celjske dediščine. Cesarja so pri tem vodile politične težnje. Drugače pa je mislil papež Pij II., ko je dobro poznal naše kraje in vedel, da dušnopastirske potrebe zahtevajo novo škofijo. Škofija je dobila točno določeno ozemlje, vendar je bilo to zelo razbito in raztreseno po vsej Sloveniji, več na Štajerskem kot na Kranjskem. Ostali deli slovenskega ozemlja do Drave so še nadalje ostali pod Oglejem.

1528

To leto ljubljanski škof Krištof Ravbar ugotavlja nered v svoji škofiji. 16. stoletje je bilo težko za slovensko vernost. Razmere, ki jih opisuje škof Ravbar, veljajo gotovo za vso Slovenijo. Zaradi neprestanih turških vpadov in pohlepnosti velikašev je predvsem kmečko ljudstvo obubožalo in to ga je gnalo v velike kmečke punte. V ta zmedeni čas je prišla še nova vera, ki jo je začel na Slovenskem oznanjati protestantizem.

1550

To leto izda Primož Trubar prvo slovensko tiskano knjigo - katekizem. Protestanti so nam dali abecednik in versko knjigo, predvsem prvi prevod svetega pisma v slovenščini. S kulturnega vidika je bilo to velikega pomena, a povzročili so pa tudi precej zmede. Pod vpliv protestantizma so prišli predvsem velikaši, preprosto ljudstvo pa je večinoma ostalo zvesto katoliški Cerkvi in veri. Protestantizem je odklonilo predvsem, ker je nastopil proti pobožnostim do Marije in proti božjim potem. V zadnjih treh desetletjih srednjega veka je bilo v Sloveniji mnogo glagolskih duhovnikov. To so bili nasledniki učencev sv. Cirila in Metoda. Zato je iz tistega časa v Sloveniji ohranjenih veliko glagolskih spomenikov, večinoma bogoslužnih knjig ali samo delov bogoslužnih knjig. Vpliv glagoljašev na vernost Slovencev je še neraziskan. Glagoljaši so našli tu zavetje pod varstvom oglejskih patriarhov, ki so imeli razumevanje za bogoslužje v različnih jezikih. Zelo verjetno so bili glagoljaši zelo blizu slovenskega ljudstva in so pripomogli s svojim vplivom, da slovensko ljudstvo ni sprejelo protestantizma.

V tem času sta nastali dve nove božje poti: Sv. Gora pri Gorici (1541) in Nova Štifta pri Gornjem Gradu (1561).

1545

To leto se je začel koncil v Tridentu; to je bil koncil katoliške obnove. Protestantizem je imel razloge za kritiko cerkvenih razmer, a obenem je bil splet krivih nauk in pretiravanj. Sprva so bili

katoliški škofi in verno ljudstvo zmedeni, ker niso vedeli, kako naj odgovore na očitke protestantov. To je povzročilo tudi nasilna medsebojna obračunavanja. Koncil je položaj razjasnil: jasno je postavil resnice katoliške vere in sklenil veliko obnovo cerkvenega življenja. Toda njegovi sklepi so postali splošno znani šele po letu 1580 in so se začeli enotno po njih ravnati.

1597

Leta 1597 je postal ljubljanski škof Tomaž Hren, ki je bil eden glavnih nosilcev verske obnove na Slovenskem. Obnovil je semenišče v Gornjem gradu, gojil slovensko cerkveno pesem, mislil na slovensko knjigo. Podpiral je jezuite, ki so prevzeli dušno pastirstvo višjih slojev in šolstvo, kapucini pa so mu bili najboljši misijonarji preprostega ljudstva. Oba nova redova sta bila odlična pomoč pri obnovi, zato sta se utrdila po vsem slovenskem ozemlju.

Hren je postavil cerkev Marija Nazarje v Zadreški dolini, ki je postala znana božja pot v Savinjski dolini. Jezuiti so ustanavljali Marijine družbe, škof sam pa je pospeševal bratovščine, posebno bratovščine sv. Rešnjega Telesa in Matere božje.

1678

To leto je izdal slovenski nabožni pisatelj Matija Kastelic v Gradcu razlago molitve rožnega venca - Bratovske bukvice. Ta knjižica je uvedla to molitev med slovenskim ljudstvom. Molitev rožnega venca se je zelo hitro razširila in je pripomogla, da se je vera v tem času močno okrepila in utrdila med slovenskim ljudstvom. V rožnem vencu so črpali pomoč v mnogih preskušnjah, zakaj tudi 17. stoletje je bilo polno gorja: boji s Turki, tridesetletna vojna, vedno hujše dajatve gradu. Zunanji izrazi vernosti so bile številne bratovščine, slovesne procesije in velika romanja; v tem času so tudi gradili bogate baročne cerkve z zlatimi oltarji.

1749

S tem letom je zaključeno delovanje oglejske nadškofije. Cesarica Marija Terezija je hotela pod vplivom prosvetljenstva vse življenje postaviti pod državno nadzorstvo, tudi Cerkev. Dosegla je odpravo oglejskega patriarhata, ki se je razdelil v dve novi nadškofiji: Gorico za avstrijski del in Videm za beneški del oglejskega ozemlja. Tako je večina našega ozemlja do Drave podložna poslej naravnost Gorici. Pa ne dolgo, zakaj kmalu pridejo reforme cesarja Jožefa II., katere so Cerkvi deloma koristile in obenem tudi zelo škodovale.

1781

To leto se začnejo jožefinske reforme. Isto leto so bili ukinjeni vsi samostani, ki se niso ukvarjali z dobrodelnostjo. Med žrtvami je bilo

na Slovenskem skoro 50 samostanov. Jožef II. je zatrl vse božje poti in prepovedal vse bratovščine; samo na Kranjskem jih je bilo zatrtih 396. 1782 je začel urejevati fare. Stare fare so se že zdavnaj razdelile tako, da so posamezne podružnice postale samostojne fare. A tudi te so bile še prevelike. Zato jih je Jožef drugi delil naprej in tako ustanovil na Slovenskem kakih 200 župnij. 1785 se je lotil škofijskih meja. Krško škofijo je prenesel v Celovec, sekovski je dal vso gornjo Štajersko, lavantinski pa spodnjo Štajersko južno od Drave, Ljubljana je izgubila vse štajersko in koroško ozemlje in dobila vso Kranjsko. Ta doba nam je dala tudi prvi katoliški prevod svetega pisma. Prevedel ga je Jurij Japelj (rojen 1774, umrl 1807). Bil je kanonik v Celovcu in janzenistično usmerjen.

1824

Leta 1824 postane štirindvajseti ljublanski škof Anton Alojzij Wolf, ki je vodil škofijo do svoje smrti 1859. Skušal jo je rešiti jožefinskih in janzenističnih spon. Dal je Slovincem tretji prevod sv. pisma in prvi verski list, Zgodnjo Danico (1848). Podpiral je škofa Barago pri njegovem misijonskem prizadevanju in bil Slomšekov prijatelj.

1859

1859 uredi Slomšek svojo škofijo. Jožefinska lavantinska škofija je bila zelo ponesrečena tvorba, ki je imela glavo na Koroškem, telo pa na spodnjem Štajerskem. To je zelo oviralo redno delovanje. Poleg tega je Slomšek spoznal, da je precej Slovencev pod tujo graško škofijo. Zato je prenešal škofijski sedež v Maribor, ki je bil doslej pod krško škofijo, in zamenjal nemški del svoje škofije na Koroškem za slovenski del graške škofije. Tako je njegova škofija postala izključno slovenska, njena severna meja pa meja Jugoslavije leta 1918. S tem je Slomšek zaokrožil svojo škofijo in rešil severne Slovence narodne smrti.

1862

To je leto Slomškove smrti. Anton Martin Slomšek si je prizadeval dvigniti svojo škofijo versko in kulturno. Trudil se je za osnovno šolstvo in izobrazbo vsega ljudstva (Drobtinice, Družba sv. Mohorja). Mnoge njegove pesmi, originalne ali prevodi, so ponarodele. Svojemu delu je postavil geslo: vera - luč, jezik - ključ do zveličavne omike. Uredil je svojo škofijo teritorialno in postavil novo semenišče v Mariboru. V slovensko zavest je prinesel novo vrednoto: delo za zedinjenje vseh Slovanov na podlagi dediščine sv. bratov Cirila in Metoda (Bratovščina sv. Cirila in Metoda).

Sodobnika škofa Wolfa in škofa Slomška sta bila velika slovenska misijonarja Baraga, ki je deloval 35 let med Indijanci ob Michiganskem in Gornjem jezeru in pa Knoblehar. Ignacij Knoblehar je v tej dobi

ustanovil cvetoč slovenski afriški misijon in postal svetovno znan, ker je veliko pripomogel k uspešnemu raziskovanju nilskega področja, posebno izvira Nila.

1892

Leta 1892 je bil na pobudo Antona Mahničarja v Ljubljani prvi slovenski katoliški shod, kateri je izdelal slovenski katoliški program. Po smernicah tega shoda se je v naslednjih desetletjih oblikovalo slovensko versko, kulturno in drugo javno življenje. V času ljubljanskega škofa Antona Bonaventura Jegličarja so se močno razvile verske, vzgojne in izobraževalne katoliške organizacije in pomagale odločilno h gospodarskemu in političnemu dvigu slovenskega naroda.

1889 - 1907

Dne 9. oktobra 1889 je ljubljanski škof dr. J. Missia, ki je pozneje postal kardinal, blagoslovil temeljni kamen za Marijino svetišče na Brezjah. Dne 7. oktobra 1900 je isti škof to svetišče blagoslovil. Na angelsko nedeljo 1. septembra 1907 je ljubljanski škof dr. Anton Bonaventura Jeglič podoba Marije Pomagaj in njeno Dete slovesno okronal z dragocenima zlatima kronama.

1937

Na praznik sv. apostolov Petra in Pavla je imel škof Anton Bonaventura Jeglič v Celju govor, v katerem je spregovoril preroške besede: "Satan ima že svojo fronto, pa ima tudi Kristus svojo fronto."

1943

Dne 31. maja 1943 je škof Gregorij Rožman v cerkvi na Rakovniku, kamor je prišla spokorna procesija 30.000 vernikov, posvetil slovenski narod brezmadežnemu Srcu Marijinemu.

1961

Dne 22. decembra 1961 je papež Janez XXIII. povzdignil ljubljansko škofijo v nadškofijo brez sufraganov, ljubljanskega škofa pa v nadškofa. Prvi nadškof je bil Anton Vovk.

Obredna kongregacija je 13. decembra 1961 razglasila sv. Cirila in Metoda za glavna zavetnika, sv. Mohorja in Fortunata pa za drugotna zavetnika ljubljanske nadškofije.

1968

Dne 22. novembra 1968 je papež Pavel VI. ustanovil za Slovenijo posebno cerkveno pokrajino, imenovano ljubljansko; za njenega metropolita je razglasil nadškofa dr. Jožefa Pogačnika. Slovesna razglasitev metropolije je bila 19. marca 1969.

ZGODOVINSKO OZADJE SLOVENSKO - AMERIŠKE KATOLIŠKE DEDIŠČINE

1687

Po zgodovinskih dokumentih je bil prvi Slovenec, ki je prišel v Ameriko jezuit Mark Anton Kappus, doma iz Kamne gorice (rojen leta 1657, umrl 1717 v mestu Matape v sedanji Mehiki). 15. septembra 1687, 67 let po pristanku ladje Mayflower, se je pripeljal na ladji San Roman iz Španije. Tu je deloval med indijanskim rodом Pima v tako imenovani deželi Pimeria Alta, ki je obsegala sedanjo Sonoro v Mehiki in del sedanje južne Arizone. - Jezuit Kappus je bil edini Slovenec, ki se je dal svoj prispevek pri zemljepisnem raziskovanju celine severne Amerike. Udeležil se je nekaterih odprav v nepoznane kraje skupaj z znanim patrom Evzebijem Kinom. Leta 1701 je sporočil v Evropo, da Kalifornija ni otok, ampak celina.

1763 do 1767

je bil Frančišek Ksaverij Drenik profesor univerze v San Domingo. Doma je bil iz Ljubljane.

1830

Zadnji dan leta 1830 se pripelje z ladjo v New York Friderik Baraga, ki je postal prvi škof v Sault Ste. Marie in pozneje v Marquette-u v Gornjem Michiganu. Misijonaril je med naseljenci raznih narodnosti in med Indijanci. S svojim obširnim znanjem in delavnostjo je sestavil slovnico in slovar Očipvejcem, jim pisal knjige in še poprej Otavanom.

Okoli 50 slovenskih duhovnikov je žrtvovalo svojo dejavnost v polnem obsegu za Indijance na področju Velikih jezer. Zadnji med njimi je bil benediktinec Roman Homar, ki je umrl 1959.

Naslednji slovenski misijonarji so postali škofi:

Ignacij Mrak, škof v Marquette-u od 1869 do 1879, ko je šel zaradi bolehnosti v pokoj.

Janez Vrtin, škof v Marquette-u od 1879 do smrti 1899.

Jakob Trobec, ki je postal 1897 škof v St. Cloudu v Minnesoti. Dne 15. aprila 1914 se je zaradi starosti (76 let) odpovedal škofiji.

Ivan Stariha, ki je postal leta 1902 prvi škof v Južni Dakoti. Dne 6. avgusta je bil imenovan za škofa in 28. oktobra je bil posvečen v škofa. Za sedež škofije je izbral mestece Lead. Leta 1907 se je zaradi oslabeledosti odpovedal škofiji. Vrnil se je v domovino, kjer je umrl v Ljubljani 27. novembra 1915.

1835

Leta 1835 je prišel v Ameriko Franc Pirc, star 50 let. Že doma se je bavil v sadjerejo in pospeševal poljedelstvo. Oboje je nadaljeval v

Baragov križ pri Schroederju ob Gornjem jezeru

Ameriki, tudi med Indijanci. Do leta 1852 je deloval na področju Baragovega misijona v Detroiti škofiji, leta 1852 pa je odšel v novo ustanovljeno škofijo St. Paul, kjer je deloval do 1873. Njegovo misijonsko središče je bilo v Crow Wingu.

1864

Leta 1864 je šel Pirc v domovino, kjer je dobil 16 mladeničev, ki so šli v ameriške misijone. Med njimi je bil duhovnik ljubljanske škofije Jožef Buh.

1891 je na Buhovo pobudo začel Anton Murnik izdajati list Amerikanski Slovenec, a izšlo je le deset števil. Da bi list ne prenehal izhajati, ga je Buh kupil in 4. marca 1892 je izšla prva številka v Towerju, Minnesota. Kupil je tiskarski stroj in tako ustanovil prvo slovensko tiskarno v Ameriki. S pomočjo slovenskih semeniščnikov v St. Paulu je zboljšal v listu slovenščino. Zavedal se je namreč, da sam ne obvlada slovenskega jezika, ki se je tedaj hitro razvijal. Po Amerikanskem Slovencu je Buh razgibal ameriške katoliške Slovence, da so se začeli povezovati v društva. Po njegovem prizadevanju je prišlo do ustanovitve Ameriške Slovenske Katoliške Jednote (KSKJ). Sam je bil v pripravljalnem odboru in je začel z molitvijo ustanovno konvencijo 2. aprila 1894 v Jolietu.

1894

V ZDA je bilo proti koncu prejšnjega stoletja in v začetku tega stoletja ustanovljenih precej slovenskih far. Omenjam leto 1894, ker je bila tedaj ustanovljena slovenska fara, ki je še danes največja slovenska fara v ZDA. To je bila župnija sv. Vida v Clevelandu.

1926

Dne 27. junija 1926 je ljubljanski škof dr. Anton Bonaventura Jeglič ob navzočnosti 2000 Slovencev blagoslovil in kronal lemontsko podobo Marije Pomagaj.

1929

Od 6. do 8. julija je bil v Lemontu, Illinois "prvi vseslovenski katoliški shod v Ameriki". Glavni uspešni sklep shoda je bila resolucija, naj se prične delo za Baragovo beatifikacijo.

1930

Dne 29. decembra 1930 je bila ustanovljena Baragova zveza. Ustanovni sestanek je bil pri Sv. Štefanu, Chicago, Illinois.

1955

Dne 3. julija 1955 je škof dr. Gregorij Rožman posvetil slovenski narod raztresen širom svete brezmadežnemu Srcu Marijinemu. Slovesnost posvetitve je bila pri Mariji Pomagaj v Lemontu. Pri posvetitvi so aktivno sodelovali Slovenci iz 30 dežel s tem, da so v Lemont poslali posvetilne listine.

Janzenizem na Slovenskem

Za razumevanje Baragovega načina dušnopastirskega dela je potrebno poznanje janzenizma na Slovenskem. V delu za Baragovo zadevo zelo čutimo nujnost, da spoznamo verske in dušnopastirske razmere za časa janzenizma na Slovenskem. Končno sem dobil disertacijo p. Regalata Čebulja O. F. M. za dosego doktorata na zagrebški bogoslovni fakulteti iz leta 1922: „Janzenizem na Slovenskem in frančiškani“. Iz nje so vzeti podatki o janzenizmu. Delno sem rabil tudi delo dr. Josipa Turka „Cerkvena zgodovina“, 1930.

Dobil sem tudi nasvet, naj bi razložil, kaj je janzenizem in kako se je poznal v življenju in delovanju Cerkve na Slovenskem. Janzenizem se je začel širiti na Slovenskem za časa škofa Herbersteina (1772 - 1787) ter je opešal približno v drugi polovici vladanja škofa Wolfa (1824 - 1859). Vse, kar navaja p. Regalat je podprto z zgodovinskimi dokumenti.

* * *

P. Regalat nam predstavi janzenizem primerno doktorski disertaciji, kar predpostavlja poznanje zgodovine, vendar pa dovolj jasno tudi za povprečnega bralca. Takole začenja:

„Janzenizem, francoska narodna herezija, se je sicer skotil v Belgiji, toda Francija ga je adoptirala, vzgojila ter ga v boju zoper Rim indirektno pa tudi direktno podpirala. Med tem, ko se je na Francoskem vsled protekcije svobodomiselnih navdahnjenih parlamentov navzel racionalističnih teženj ter se oddaljil od svojih prvotnih ciljev, je na Nizozemskem, kjer si je v Utrechtu ustanovil razkolno metropolijo, imenovana „mala cerkev“, v celoti ohranil svoje stare tradicije. Zato je postal

Utrecht opirališče in izhodišče janzenizma. Koliko je bilo janzenistom na tem, da se spravi razkolna nizozemska cerkev z Rimom ter združena z vesoljno cerkvijo uveljavi v isti svoja načela, kaže dejstvo, da so janzenisti mobilizirali vse ugledne moči, da jim le-te omogočijo in uglade pot do unije.

Iz Utrechta se je janzenizem širil po Nemčiji, kjer je febrionalizem spojil cerkveno-politične tendence z njegovimi versko-nravnimi cilji.“

Začetnik febrionalizma je bil Justinus Febronius, katerega pravo ime je bilo Janez Nikolaj Hontheim. Bil je pomožni škof v Trieru. Leta 1763 je pod pseudonimom Febronius izdal knjigo, v kateri je zanikal prvenstvo rimskega papeža in učil, da je papež podrejen koncilu in ima samo nadzorstveno prvenstvo. Leta 1778 je preklical svoje zmotne nauke.

* * *

V slovenske kraje je začel **janzenizem uvajati knez in škof Karol grof Herberstein**. Rojen leta 1719 v Gradcu, je postal leta 1743 kanonik v Tridentu. Od tod je šel leta 1769 v Ljubljano za pomožnega škofa s pravico nasledstva. Potem, ko je umrl tedanji ljubljanski škof Leopold grof Petazzi, je postal Herberstein 6. decembra 1772 njegov naslednik.

Iz njegovih ohranjenih pisem je razvidno, da je Herberstein nekaj časa študiral pri dominikancih v Rimu in Bolonji. Dominikanci na Francoskem se niso zadostno upirali janzenistični poplavi. Do apostolskega sedeža niso zavzeli pravega stališča, razen nekaj izjem. Razlog je bil njihov idejni spor z jezuiti. Šolanje pri dominikancih je imelo vpliv na Herbersteina.

Herberstein je živel v času; ko sta galikanizem in janzenizem prepojila dunajski državni ustroj. Pod vplivom Francozov, ki so se hoteli osvojiti vseh vplivov in nadzorstva apostolskega sedeža (galikanizem!). Marsikaj je bilo ukrenjenega, kar je bilo nasprotno ugledu in svobodi Cerkve. Tako je državna oblast sebi podredila upravo cerkvenega premoženja, določala pogoje za sprejem v cerkvene redove, nadzirala vzgojo duhovništva. Iz Dunaja se je oboževanje državne moči ter omalovaževanje papeževe oblasti širilo v duhovniške kroge ter doseglo svoj višek pod cesarjem Jožefom II. Herberstein je bil temu vladnemu sistemu naklonjen ne le v dovoljenih mejah, marveč tudi takrat, ko so bili prizadeti katoliški interesi in okrnjene papeževe pravice.

* * *

Janzenisti so mrzili vsako prebujenje in procvitanje verskega življenja. Zato je Herberstein zelo pazil na vzgojo duhovnikov in na delitev zakramentov. Obojno je medsebojno povezano. Zato je škof Herberstein pazil, da so bili duhovniki vzgojeni tako, da so onemogočali vernikom prejem zakramentov. Svoje duhovnike je učil, naj bodo previdni pri podeljevanju zakramenta sv. pokore in naj ne podeljujejo kar brž odveze, „ker so redki pravi spokorniki, ki bi se iz vsega srca k Bogu izpreobrnili“, je dal navodilo spovednikom v pastoralnem pismu leta 1773. Kako resno je Herberstein hotel, da se spovedniki ravnaajo po pastoralnem pismu, dokazuje odgovor, ki ga je poslal štiri leta pozneje (8. avgusta 1778) nazarskemu gvardijanu p. Gandulfu Nusdorferju. Zabičeval je p. gvardijanu, ki je bil škofa prosil za jurisdikcijo, naj njemu podložni spovedniki pazljivo prebirajo in natančno spolnjujejo določbe

in odredbe v njegovem pastirskem pismu. Iz pisma na ljubljanskega frančiškanskega gvardijana p. Jordana Zierer, 1781, zvemo, da je Herberstein spovednikom priporočal, poleg sv. pisma, sv. Karla Boromejskega in sv. Frančiška Saleškega vrsto janzenističnih pisateljev. Leta 1775 je tudi izdal odredbo, naj duhovniki bolnikom ne dele zakramentov sv. pokore in sv. Rešnjega Telesa ob istem času, ampak po daljšem ali krajšem presledku, kar ni bilo drugega kot janzenistična navada.

Herbersteinovo namero, ljudem prejetje zakramentov ogreniti z janzenistično strogostjo, je podpiralo bogoslovje, ki je vzgajalo duhovniški naraščaj. Do leta 1773 so večino srednjih in višjih šol oskrbovali jezuitje. To leto pa je bil razpuščen jezuitski red. Odvzet jim je bil ves bogoslovni pouk, ki so ga prevzeli nekateri redovniki, večinoma pa škofijski duhovniki in celo laiki. V Avstriji so tedaj oboževali janzenista Riegerja; profesorja cerkvenega prava na dunajskem vseučilišču. Njegovo delo „Institutiones jurisprudentiae ecclesiasticae“ je bilo obvezno za vsako bogoslovje. Kdor ni naredil izpita iz tega dela, ni dobil nobene cerkvene službe, ni dobil spovedne jurisdikcije in ni mogel biti posvečen za mašnika. Herbersteinu je bil razpust jezuitskega reda po volji. Kot janzenist redovnikov sploh ni maral. Škofijsko bogoslovje je bilo združeno z jezuitsko gimnazijo. Za bogoslovje in gimnazijo je škof oskrbel profesorje, ki so bili njegovega mišljenja in so bili voljni, da to vcepijo tudi bodočim duhovnikom.

Po želji Marije Terezije je vlada določila, da se poveri pouk v ljubljanskem bogoslovju frančiškanom. V odloku imenovani frančiškani Hebersteinu niso bili po volji, preprečil je njihovo imenovanje

in oskrbel janzenistične profesorje, ki so odstranili priznane učbenike in vpeljali janzenistične učne knjige.

Škof Herberstein je posnemal profesorje in duhovnikom naročal, katere avtorje naj berejo in rabijo za pouk krščanskega nauka. Sadovi tega so se pokazali v škofiji. Herbersteinov sodobnik p. Konrad Branka, frančiškanski provincial od 1785 - 1789 popisuje nad vse žalostne razmere: „Spovedniki nekaterih penitentov niso puščali k sv. obhajilu celo leto. Drugih niti ne več let. Odvezo so nekaterim dajali šele takrat, ko spovedence ni več čutil grešnih skušnjav. Tudi o velikonočnem času so dovoljevali sv. obhajilo le štirim do petim župljanom. Pri sv. Ksaveriju poleg Gornjegra gradu ter na drugih božjih potih, kjer jih je svoj čas silno veliko opravilo sv. spoved, so jih zdaj, tudi ob največjih shodih, odvezali komaj devet ali deset. Celó nevarno bolne so pod pretvezo večje priprave toliko časa odlašali obhajati, da so jim umrli brez sv. zakramentov. Ni govoriti o smešnih pokorah ter o ostalih pedantarijah, ki so se jih posluževali ti novi dušni voditelji.“

Kdor prebira dela janzenističnih pisateljev, posebno Obstraetova in Lauberjeva - piše p. Regalat - brž uvidi, kako verni učenci omenjenih pastoralistov so bili naši dušni pastirji. Bogoslovni profesorji so njihove nazore vedno vtepalí bogoslovcem in spovednikom v glavo in so jim pregnali iz sreca vsako sočutno ljubezen do grešnikov, katerim so bili vprav zakramenti najuspešnejši pripomoček poboljšanja.

Herberstein pa duhovnikom ni samo zabičeval, da morajo spovedovanje urediti po navodilih janzenističnih pastoralistov, marveč jih je tudi kaznoval ali vsaj grajal, ako se mu niso hoteli

pokoriti. Ohranjena so tozadevna pisma.

Pohvalil in nagradil je pa one duhovnike, ki so uredili svoje dušno pastirstvo po janzenističnih naukih. Tako je pohvalil voditelja božjepotne cerkve sv. Frančiška Ksaverija pri Gornjem gradu, da celo leto niti enemu od številnih spovedencev ni dal odveze in ga je nagradil z dobro župnijo.

* * *

Herbersteinov janzenizem se je pokazal tudi v njegovem razmerju do pobožnosti in do redovništva.

Že v pastirskem pismu iz leta 1773 opominja duhovnike, naj se izogibajo „neprimernih in praznih pravljíc ali izmišljenih čudežev in zgodb, s katerimi se resnica sv. vere ne utemeljuje, pač pa omadežuje“.

Dne 25. septembra 1773 je zabičeval pod kaznijo nazarskemu gvardijanu, naj njegovi podložni na kolekturi ne podeljujejo odpustkov, ne blagoslavljaajo podob in križev, ne dele rožnih vencev z odpustki, lističev sv. Luke ter pisem afiliacije. To prepoved je od časa do časa ponovil.

Nastopil je proti pobožnosti križevega pota. Na križnem hodniku frančiškanskega samostana v Ljubljani so se posebno ob večerih ljudje zbirali k pobožnosti križevega pota. Škof je nasprotoval in končno dosegel od deželске gosposke ukaz, da se vrata zvečer zapirajo. Ko je čez nekaj let gvardijan prosil škofa, da bi smela vrata na hodniku biti odprta ob zimskem času tudi po zvonjenju angelskega češčenja vsaj za nekaj časa, je škof prošnjo odbil.

V nazarski samostanski cerkvi so v poletnem času ob nedeljah molili križev pot. Ker se je pobožnosti udeleževalo tudi nekaj župljanov sosedne Rečice, je Herberstein 21. avgusta 1784 gvardijanu prepovedal križev pot s prižnice ozna-

nievati ali voditi. Za razlog je navedel, da ovira v domači cerkvi pouk krščanskega nauka. Enako je prepovedal v isti cerkvi devetdnevnic v čast Brezmadežni. Združena je bila z raznimi pobožnostmi, posebno z izpostavljanjem Najsvetejšega.

Kako neljub je bil Herbersteinu tudi rožni venec, je razvidno iz pisma, ki ga je 15. januarja 1779 poslal šoštanjškemu vikarju Frančišku Ks. Ettl. Najprej ga radi nezglednega življenja ošteje, potem ga opomni, naj ne porabi vsega časa za blagoslavljanje sveč, rož in rožnih vencev in naj ne pridiguje vedno le o rožnovenski bratovščini in njenih privilegijih ter odpustkih, kar je vse prepogosto neukemu ljudstvu v slepilo.

Škof Herberstein je nastopil tudi proti porcijunkulskim odpustkom. S posebnim dekretom (17. julija 1781) na provincijala p. Hugona Vodnika ter ves ljubljanski samostan je prepovedal procesijo, pri kateri so na predvečer odpustka nosili tablico z napisom „tolikokrat kolikokrat“, pridigarji ne smejo omenjati teh odpustkov. V nasprotnem slučaju jih bo zadela kazen. Enako prepoved je poslal tudi ljubljanskemu kapucinskemu samostanu, frančiškanom v Nazaretu, kapucinom v Kranju in Beljaku ter ljubljanskim klarisam. Frančiškanski gvardijan v Ljubljani p. Kerubin König je izročil deželnemu glavarju grofu F. A. Lambergu pismeno vlogo, v kateri utemeljuje porcijunkulske odpustke in pove, da je škof prekoračil mejo svoje oblasti, ker lahko urejuje le tiste odpustke, ki jih sme sam podeliti. Nadalje opisuje zgodovino porcijunkulskih odpustkov, da pokaže, kako so bili dvomi o njih že rešeni. Deželnega glavarja prosi, naj razveljavi škofovo prepoved ali pa frančiškanom vsaj dovoli, da se smejo obrniti na Rim, spomenico samo pa naj s svojim priporočilom pošlje

na Dunaj. Deželni glavar je odgovoril, naj se frančiškani za sedaj uklonijo, njihovo prošnjo pa bo oddal na najvišje mesto. Dvorna pisarna je 16. avgusta 1781 poslala vlogo frančiškanov Herbersteinu s pozivom, naj se izrazi o točkah pritožbe ter stavi primerne predloge, da se v korist vere odstranijo morebitne razvade. Herberstein je odgovoril zelo obširno in v svojem smislu. Dolgi teoretični razpravi doda te nasvete: odpustki naj se v cerkvenem smislu skrčijo, „kolikokrat tolikokrat“ popolnoma odpravijo, ljudstvo pa naj se o bistvu odpustkov ter o pripravi nanje pouči. Strogo pa naj se kaznuje duhovnika, ki bi po dognani stvari še dalje širil enake vraže. Nato omenja še druge „razvade“ v škofiji, kakor tretji red, bratovščino pasu, avguštinski „tolikokrat kolikokrat“ 8. sept., vesoljno odvezo, skupno obhajilo, papežev blagoslov. Čudi se, zakaj je vse to pri redovnikih v navadi. Slednjič še udari po češčenje presv. Jezusovega Srca, ki ga surova sodrga ne ume. Vse to pa imenuje redovniške razvade. Kako jih odstraniti? Ne podpirati redovnikov, urediti škofijske meje, vsi škofje naj energično vmes posežejo; razvade in način, kako jih odpraviti, naj predlože najvišjemu dvoru, ki bo najprimernejše nasvete odbral ter ukazal izvršitev. Tako se bo reformacija z vladarjevim sodelovanjem veliko lažje izpeljala kakor brez njega.

V tem odgovoru je škof Herberstein pokazal svoj značaj: hladen do Cerkve, trd do ljudstva in duhovščine, silno prožen navzgor do državnih oblastnikov.

Vladar je 27. novembra 1781 na vse Herbersteinove predloge pristal z naročilom, naj škof vse to po možnosti tudi izvrši. Deželni glavar je dobil naročilo, da škofa, ako bi bilo treba, podpira. Herberstein je zmagal, frančiškani so

bili poraženi.

Naslednji slučaj kaže, kako je Herberstein izpolnjeval cesarjevo željo, naj odpravlja neljube cerkvene pobožnosti. Na predvečer porcijunkule leta 1786 se je Herberstein vrnil iz Goričan v Ljubljano. Videl je veliko množico vernikov, ki so radi porcijunkulskih odpustkov ponovno hodili v frančiškansko cerkev ali okoli nje. To ga je tako ujezilo, da je za tisti večer in sledeči dan vzel vsem tamošnjim spovednikom spovedno pravico.

Škof Herberstein je bil proti cerkvenim pobožnostim in je vernike spodbujal, naj jih ne podpirajo, ker niso skladne z duhom in častjo vere, ne vplivajo na srce in spremembo mišljenja. Pri tem človek kaj lahko na bistveno pozabi ter obvisi na malenkostih, strah pred grehom se očitvidno zmanjša.

Duhovnike, ki so priporočali kako pobožnost, je kaznoval. Kapucin p. Avelin je v pridigi navduševal Ljubljance za 40-urno pobožnost. Profesor Amschel, bivši jezuit, je pa proslavljal sv. Antona Padovanskega. Škof je obema vzel pridigarstvo za vso škofijo.

Vedel je, da po samostanskih cerkvah še posebno goje cerkvene pobožnosti. Zato redovnikov ni mogel. Ker mu ni bilo mogoče vseh izriniti iz dušnega pastirstva, jim je isto na ta način obtežil, da jim je venomer ukazoval delati izpite ter jim predpisoval način pridigovanja in deljenja sv. zakramentov ter red službe božje. Najbolj zoperni so mu bili frančiškani. Posebno mu je bilo napoti, ker so imeli dobre zveze z Rimom in so bili vdani papežu. Sam je bil vdan cesarju (Jožefu II.) in ga je v pastirskem pismu leta 1781 hvalil, ker je razpusil kontemplativne redove, ki samo lenarijo, delajo verske združbe, se vtikajo v povsem svetne zadeve ter so državi v veliko

breme. Samostani in redovi so samo človeška iznajdba; sprva so jih občudovali, pozneje jim očitali skvarjenost. Cerkev jih lahko pogreša; tudi ako bi razgnali vse redove, bi ne bila to za Cerkev nobena škoda. Pa naj bi vladar odstranil še več samostanov, da celo vse, se ne bi vere prav nič dotaknil.

Gotovo pastirski list s tako vsebino ni bil v spodbudo vernikov.

* * *

Herberstein je bil do skrajnosti vdan svetni gosposki. Svojim in redovnim duhovnikom je prepovedal nepremišljeno govoriti o cesarjevih naredbah, ki posegajo v disciplinarne in zunanje zadeve sv. vere. Frančiškanskemu provincijalu Hugonu Vodniku je 12. avgusta 1778 zabičeval, naj čuje in skrbi, da se bodo najnatančneje izvedli vladarjevi ukazi, posebno tisti, ki prepovedujejo sprejemati v tretji red. Kdor bi ravnal nasprotno, je avtomatično suspendiran. Po njegovem naziranju je vsak deželni knez upravičen, izvrševati nad zunanjimi stvarmi religije splošno nadzorstvo in jih prilagoditi blagru države. Zunanje cerkvene zadeve so tesno spojene s politično ustavo.

Odobral je tudi težnje holandske razkolniške Cerkve, ki jo je vodil nadškof v Utrechtu Mihael Gualteri. Skušal je vplivati na Rim, prav posebno pa na francoske škofo, ki so pa postali previdni, ker so imeli z janzenizmom že dovolj prebridkih izkušenj.

Z isto gorečnostjo kot je povzdigoval cesarjevo oblast v verskih zadevah je napadal papeževo. Sprejel je nauk francoskih janzenistov in nauk Febronija. Z njegovim omalovaževanjem papeštva se papež Pij VI. ni mogel strinjati, kar je tudi pokazal. Da bi papež cesarja Jožefa II. odvmil od njegove nasilne proticerkvene politike, je leta 1782

osebno potoval na Dunaj. 12. marca je prišel v Ljubljano, a se ni nastanil v škofijskem dvorcu, marveč v samostanu nemškega viteškega reda. Med drugimi se mu je šel poklonit tudi škof Herberstein. Pij VI. je škofa sprejel in ga grajal zaradi njegovega proticerkvenega delovanja. Pravijo, da ga je papež kot pristaša takratnih zmot okregal, da je škof prišel od avdiencie kot kuhan rak. Jožef II. je hotel Herbersteina povzdigniti v nadškofa, a Pij VI. cesarjevega imenovanja ni potrdil. Tako je ostalo do Herbersteinove smrti. Umrl je 7. oktobra 1787 previden s svetimi zakramenti.

Janzenizem je bil utrjen v ljubljanskem bogoslovnem semenišču in v dušnem pastirstvu še nekaj desetletij po Herbersteinovi smrti. Prav tako v nabožni literaturi in v molitvenikih. „Pridige za vse nedelje in praznike“ Gašperja Švaba iz leta 1835 so še janzenistične.

Zlatomašnik p. Kalist Medič O.F.M. je 6. junija 1921 p. Regalatu opisal svoje spomine na janzeniste: „Za najstrožjega janzenista je veljal kanonik Jurij Pavšek, ki sem ga jaz še dobro poznal in mu večkrat stregel pri sv. maši. O njegovi strogosti v spovednici se je največkrat govorilo. Pokojni p. Evstahij Ozimek mi je pripovedoval, da ga celo leto ni pustil k sv. obhajilu, akoravno mu je odvezo dal. - Pri naši sosedih gospej Greglnovi sem nekoč blagoslavljal velikonočna jedila. Poškropil sem posebej vsako vrsto jedil, pa mi je namigavala, da naj poškropim še bolj. Ko sem ji rekel, da se bodo potice tako preveč zmočile, ji ni bilo nič za to,

samo da bi bile dobro poškropljene. Po dovršenem blagoslavljanju sem ji rahlo rekel: Gospa, vi ste pa precej škruplantinja, gotovo ste imeli svoje dni kakega prav strogega spovednika, ne mara Pavška. O, se je začudila, kako ste jo zadeli; prav ta je bil v mojih mladih letih moj spovednik. Zares je bil strog. Bila sem še vsa neumna trola (tj: nepokvarjena), pa mi po celo leto ni dovolil iti k sv. obhajilu.“

Po nekaterih župnijah na Dolenjskem so janzenistični duhovniki v nočnih urah zbirali vernike v cerkvah in jim govorili o strogi disciplini prvih kristjanov in o veliki pokori, ki so jo delali. Pri tem so tudi omenili, da so verniki jemali na svoje domove sv. Rešnje Telo, da so se sami obhajali. Ljudi niso mogli ogreti za strogo disciplino in pokoro, ugajalo pa jim je dnevno obhajilo prvih kristjanov. To jim je bilo pa nemogoče, saj jih spovedniki po več let, tudi po dvajset let in še več, niso pustili k sv. obhajilu. Nekatero ženske so si začele same pomagati. Začele so iz tabernakljev na skrivaj jemati posvečene hostije, da so se same obhajale. Kronist frančiškanskega samostana v Novem mestu pripoveduje leta 1776, da se je to zvršilo v Št. Rupertu, pri Sv. Frančišku Ksaveriju na Veseli gori, v Mokronogu, na Žalostni gori pri Mokronogu in v Stopičah.

Janzenizem je tudi kriv, da ljubljanska stolnica do leta 1860 ni dobila križevega pota, pa „še takrat nekaterim ni bilo všeč, češ, v stolnico ne sodijo podobe križevega pota“, piše p. Kalist Medič.

Ljubljana - Križanke: Tu se je nastanil papež Pij VI., ko je med potovanjem na Dunaj 12. marca 1782 prišel v Ljubljano.

Baraga kaplan

Opis zgodovinskega ozadja vernosti v Sloveniji nam osvetli tudi slovenske tradicije, ki jih je ohranjalo verno ljudstvo iz roda v rod. Te tradicije so odsev svetega izročila, ki ga Cerkev ohranja in oznanja od apostolskih časov. Zato je slovensko ljudstvo ohranilo katoliško vero in ostalo zvesto v vseh preskušnjah katoliški Cerkvi. Slovenske tradicije je Baraga spoznal na svojem domu v otroških letih, še bolj pa v dušnopastirskem delu kot kaplan v Šmartnem pri Kranju in v Metliki. Zato je na naslednjih straneh objavljeno to njegovo delo kot ga je opisal dr. France Jaklič.

BARAGA KAPLAN
V Šmartnem pri Kranju
(1824 - 1828)

Ko je bil Baraga v 1. letu bogoslovja, je poslal sestri Amaliji majhno sliko Dobrega pastirja, ki jo je bil sam naslikal. Pod njo je zapisal: „Podobica Ti kaže Dobrega Pastirja, ki je dal svoje življenje za svoje ovce in ki jih devetindevetdeset popusti, če se mu le ena izgubi. Ti poznaš Dobrega pastirja, kajne, ljuba Amalija“. Te besede so lep izraz ljubezni do duš, ki je že v bogoslovju gorela v Baragi. In z vnemo dobrega pastirja je šel na prvo službo.

Na desnem bregu Save, le dobre četrte ure od Kranja, se začinja vas Šmartno. Ob njenem začetku stoji župna cerkev sv. Martina in se razgleduje po ravnini in njenih vaseh. Zidana je v obliki elipse. V njej je še danes skoraj vse tako, kakor je bilo, ko je Baraga tam služboval. Ob vhodu na levi stoji krstni kamen. Na evangelijski strani cerkve je ob steni mogočna baročna prižnica. Na njej predstavlja zlati relief Kristusa, ki izroča Petru ključe. Na prižnici drži lesena roka sv. razpelo, ki ga je kupil Baraga. Na stropu prižnice plava Sv. Duh. Na evangelijski strani cerkve stoji nad stranskim oltarjem Baragova lastnoročna slika sv. Alojzija, visoka kakšnih 80 cm; zadaj je na platnu zapisano z velikimi črkami: „Po darovanju za spomin Fridrih Baraga 1826.“ V velikem oltarju pa kraljuje med stebri slika mojstra Mencingerja in predstavlja v živih barvah sv. Martina na konju, kako daje beraču polovico svojega plašča.

Tudi isto šmartinsko župnišče, postavljeno l. 1735, še stoji. V pritličju na desni je prostorna soba z lesenim stropom iz brun. Včasih je bila kaplanska soba in je v njej stanoval Baraga. Pozneje

je bila v njej župnijska pisarna. Za župnika je bil takrat v Šmartnem Jurij Kalan, ki ima na levo od glavnih cervenih vrat svoj grob in spomenik. Nekateri so mislili, da mu je nagrobni napis zložil Prešeren, ki je bil takrat advokat v Kranju. Z Barago so bili takrat za kaplane Jakob Dolenc, Andrej Valentinčič in Jakob Klobus.

V Šmartnem sta do zadnjih desetletij živela dva, skoraj povsem ločena stanova: kmetje in sitarji (izdelovalci sit). Sitarstvo so prinesli s seboj številni nemški priseljenci, o katerih še zdaj pričajo nemški priimki.

Po prihodu v Šmartno se je Baraga tako goreče lotil dušnega pastirstva, da mu je sestra Amalija morala že prvi mesec pisati, naj se vendar malo bolj varuje. On ji je pa odgovoril: „Delu se ne izogibljem, v njem najdem svojo najslajšo uteho. Hočem in moram delati, dokler me Bog ohranja pri dobrem zdravju. Zdaj je največja potreba za delo; lepa setev je že visoko dorasla. Ali naj hlapec, ki ga je Gospod poklical k žetvi, stoji s prekrižanima rokama in gleda, kako tatinski ptiči kradejo in zobljejo zrelo zrnje? Ne, meni to ni dano, tudi če bi me imelo stati življenje.“

Svoje materinščine slovenščine se je bil v nemških šolah nekoliko odvadil. Pozneje, 19. marca 1831, je pisal iz Amerike sestri Amaliji, da mu ja tam bilo spovedovanje v angleščini, francoščini in italijanščini laglje kakor pa prvo leto v Šmartnem spovedovanje v slovenščini.

V šmartinskih župnijskih maticah, ki so bile takrat še nemške, je Baraga večstokrat lastnoročno podpisan. Dne 11. novembra leta 1824 se je podpisal k svojemu prvemu krstu, kateremu jih sledi še 129. Prvega mrliča je pokopal 16.

novembra; vseh pogrebov je imel 151. Prvi par je poročil 10. novembra, nato je še 34-krat podpisan v poročni knjigi.

Kot pridigar je kmalu zaslovel daleč na okoli. Že po naravi je imel velik govorniški dar, ki si ga je na Dunaju in v bogoslovju izobrazil in izvežbal. Še bolj privlačna je bila vsebina njegovih govorov; ljudstvo kaj takega še ni slišalo. Iz njegovih pridig je dihala globoka resnoba, združena z veliko srčno milino. Kar čutilo se je, kako sam živi iz vere in kako je sam prežet od tega, o čemer jim govori. Tudi po več ur daleč so ga hodili poslušat. Tedanji župnik iz Naklega se je neko dopoldne peljal mimo Šmartnega. Pred cerkvijo je videl mnogo ljudi, ki so stali in poslušali. Ko je vprašal, kaj je, so mu odgovorili, da Baraga pridiguje in da vsi ne morejo noter. - Tudi njegov popoldanski krščanski nauk je bil zelo privlačen. Včasih se je vsak veren Slovenec čutil dolžnega, iti ob nedeljah tudi h krščanskemu nauku in litanijam. Iz oddaljenih vasi so ostali čez poldne pri cerkvi in zaužili, kar so prinesli s seboj. Šmartinska cerkev je bila ob nedeljah popoldne še posebno polna, ker je znal „gospod Friderik“ tako lepo in vzpodbudno učiti.

Kakor drugi duhovniki, tako je tudi on ob nedeljah popoldne v svoji sobi učil brate, pisati in računati take otroke, ki njihovih starših niso zmogli šolnine za učitelja. Ko so znali brate, jih je po katekizmu učil veronauka.

Še kot dunajski vseučilišnik je bil 5. avgusta leta 1819 pisal sestri Amaliji pismo, ki je lepo razodelo njegove misli o spovedi. Takole pravi: „Najhujša in najstrašnejša pregreha je nezaupanje do neskončnega usmiljenja večnega Očeta. O ko bi mogel slehernemu grešniku, ki se s skrušenim srcem želi vrniti k svojemu Očetu, pa se pod težo svojega neizmer-

nega zadolženja ne more uživati v misel, da bi mu neskončno pravični Bog mogel prizanesti: o ko bi mogel takemu grešniku seči v srce z besedami: Prijatelj, večna Pravica božja je obenem tudi ljubezen večnega Usmiljenja!“

Kot spovednik je imel zdaj dovolj priložnosti, da uresniči te svoje želje in da ljudem jemlje iz srca hlapčevski strah pred Bogom, ki ga je širil janzenizem. Zato jih je pa toliko hodilo k njemu k spovedi, da je morala dekla Mica ob nedeljah in praznikih že ob dveh ali treh zjutraj hoditi v cerkev gledat, ali ni že kaj ljudi pri spovednici. „Pri nas je kar naprej porcijunkula,“ so se hvalili Šmartinci, ker so imeli tako vnetega in požrtvovalnega spovednika. Bernard Smolnikar, ki je tudi šel v Ameriko, je zapisal o Baragi: „Ko sem jaz zadnje leto služil na Kranjskem v dušnem pastirstvu, sva si bila bližnja soseda, on v Šmartnem pri Kranju, jaz pa v mestu Loki. Ker so ljudje od blizu in daleč letali k njemu po pouk, tolažbo in pomirjenje vesti, je bil z opravitki tako preobložen, da sva bila samo enkrat skupaj.“

Imel je oba potrebna pogoja za uspešno spovedovanje: veliko ljubezen do grešnika in neutrudljivo skrb za njegovo dušo. Družil je resnobo z dobroto, kakor se je bil naučil pri sv. Klemenu Hofbauerju. Mnogo je molil in Bogu daroval prostovoljne žrtve za svoje spovedence; zato so se ob njegovi modrosti, dobroti in ljubeznivosti spreobračali tudi taki grešniki, ki so bili že obupali nad seboj. V spovednici je bil moder in vešč dušni voditelj, saj je vedno lahko zajemal iz lastnega notranjega bogastva.

Tudi bolniki so ga želeli imeti pri sebi. Tudi po več ur daleč je hodil previdevat. Nekoč ga je cerkovnik moral na ramah nesti čez Savo, ker je bila povodenj

odnesla splav. Legenda je dostavila, da cerkovnik ni čutil niti najmanjše teže. V šmartinski župniji je pripravil Baraga 69 bolnikov na smrt, dočim so jih župnik, prvi kaplan in podružniški duhovniki samo 35.

Njegova osebna svetost je klicala iz nebes blagoslov na vse njegovo delo. Skrbno jo je skrival, a je vendar prisvetila v javnost. Vse je razdal, kar mu je prinašala služba. Imel je navado reči: „Kar daš revežu, boš sam imel; kar pa ne daš, bodo imeli drugi.“ Nekoč se je od obhajila vrnil bos domov, ker je podaril čevlje siromaku. Drugič spet je na cesti našel bolnega berača, ki si ni mogel pomagati; zadel ga je na rame in nesel v svojo sobo, kjer mu je tako dolgo stregel, da si je opomogel. Iz kuhinje je pošiljal pripadajočo mu hrano temu ali onemu ubožnemu bolniku, sam se je pa hranil s starim, plesnivim kruhom, ki ga je v zameno za svežega dobil od beračev. Večkrat je opoldne in zvečer ostal ob samem kruhu in vodi. Sestra Amalija mu je za večje praznike pošiljala različnega peciva in sladkarij, vse to so pa uživali siromašni otroci in reveži. Mesa ni dosti jedel, ne pil vina. Obleke je imel malo in še tisto ponošeno in zašito. Mrtvičil se je tudi v spanju: spal je na deskah, na katerih je bilo nekaj slame, preprosto pregrnjene. V sobi je sicer stala lepo pogrnjena postelja, a je ni uporabljal.

Vse te žrtve so bile zanj tem večje, ker je dorastel v udobju. Zdravje mu pa ob teh odpovedih ni trpelo, ampak si ga je še okrepil.

Že takrat mu je prihajala misel, da bi šel v poganske misijone. Z mrtvenjem samega sebe je imel tudi namen, izprostiti si od Svetega Duha pravo spoznanje.

Sestra Antonija mu je v pismu potožila, da z letnimi 250-imi goldinarji, ki jih

dobiva za obresti od dote 5000 goldinarjev, pri vsej moževi plači ne more shajati in da je morala pri svaku Gresseju vzeti nekaj od dote; zaradi tega so seveda obresti še manjše. Dne 8. januarja leta 1825 je Baraga pisal Amaliji. Čestita njej in možu, da sta za trebanjsko posest dobila zanesljivega zakupnika, ki jima bo tudi dobro plačeval. Potem pravi: „Priporočam Ti najino preljubo sestro, ki je pomoči zelo potrebna, kateri pa jaz nisem nič pomagal, da sem pomagal Vama. Zdaj je lepa priložnost, zdaj Vaju lepo prosim, predraga moja, pomagajta mi poravnati dolg, ki ga imam do svoje Toni; pomagajta ji iz stiske, iz katere ji jaz, čeprav sem neizrekljivo bogat, ne morem prav nič pomagati, ker imam skoraj zmerom prazne roke in žepe. Prosim Te torej, predraga Amalija, pomagaj ubogi Toni s tem, da pregovoriš Jožefa v mojem imenu, naj ji popolnoma odpusti to, kar mu je dolžna, kakor da bi od glavnice ne bila nič dvignila, - tako da bo dobivala od 1. februarja dalje zopet obresti 250 goldinarjev na leto. Upam, da Jožef, ki je zdaj dobil od zaupnika veliko gotovino, ne bo odrekel tej moji prošnji; njemu ne bo težko, Antoniji pa bo izredno dobro delo.“ V pismu pripominja Amaliji, da to prosi po lastnem nagibu, ne da bi ga bila Antonija za to prosila in ne da bi za to vedela.

Pismo zaključuje: „Zdaj pa še nekaj! Na koncu svojega zadnjega pisma imaš naravnost izborna misel, draga Amalija. Vprašaj me, ali sta mi obe srajci prav, ki si mi jih naredila pred mojim odhodom iz Ljubljane. Če prav razumem, se to pravi: ako hočeš, jih lahko še nekaj dobiš. Zato ti odgovarjam v vsej naglici: da, da, ljuba Amalija, čisto prav sta mi, popolnoma prav.“ Pa Bog ve, katera dva reveža sta nosila tisti dve srajci in za katere

Šmartno pri Kranju (danes Kranj-Šmartin): Slika sv. Alojzija na stranskem oltarju, naslikal Friderik Baraga

siromake je sestra še naprej šivala in pošiljala!

* * *

Da bi pomagal pri verskem življenju vsega naroda, je Baraga tudi prijel za pero. Poslej je tako pridno pisal, da je njegovih spisov več kot 8000 natisnjenih strani: slovenskih, nemških, francoskih, angleških, otavskih in očipvejskih.

Leto 1826 je papež Leon XII. proglasil za sveto leto. Ob tej priliki so nekateri tudi pri nas objavili svoja razmišljanja, pesmi in opomine. Po njih zgledu je tudi Baraga izdal na osmih straneh v obliki osmerke svoje „Opominjevanje enega duhovnega pastirja na svoje ovčice sredi svetega leta 1826. Zložil Fridrih Baraga, kaplan.“ V osemnajstih kiticah po osem vrstic govori o pravi pokori in opozarja na nekatere pregrehe. Na koncu je dodanih še osem kitic po štiri vrste z naslovom: „Prošnje na Mater božjo v svetem letu.“ Pesnik Baraga pač ni bil. Tudi ni poznal

od bližje Metelkovega Učbenika slovenskega jezika, ki je bil izšel eno leto poprej in je imel močan vpliv na slovstvo.

Isto leto 1826 je Baraga sestavil svoj sloveči molitvenik „Dušna paša za kristjane, kateri žele v duhu in resnici Boga moliti.“ Ni še raziskano, katere nemške molitvenike je pri tem porabljal. Natisnil ga je s črkami bohoričice, ki je za naš s rabila znak f, z za znak s, za ž znak sh, za s fh, za c znak z, za č pa zh. Ni ga pa izdal v črkopisu metelčice, ki so ga prav v tistih letih 1825 - 1833 uporabljali nekateri Metelkovi prijatelji in ki ima za šumevce črke iz cirilice, za nekatere druge glasove pa svoje posebne znake.

Ohranila se je Baragova prošnja z dne 4. januarja leta 1827 na vlado, da bi se cenzura zadovoljila z enim izvidom rokopisa, ki obsega nič manj kakor 54 pol. Po svoji vesti in duhovniški zvestobi se zavezuje, da ne bo potem v rokopisu

spremenil niti besedice.

Isti dan je predložil rokopis škofijstvu. Cenzorja Albrecht in Vojska sta našla v njem precej jezikovnih napak; tudi je bilo več sestavkov knjige nasprotnih njenemu janzenistovskemu naziranju. Škof Wolf je 6. junija leta 1827 povzel misli obeh ocenjevalcev in pripomnil: „Naposled je tudi jezik tega rokopisa tak, da bi bilo treba skoraj vsega popraviti, če bi naj knjiga izšla natisnjena; nesmiselno je namreč v knjigah, namenjenih za kranjsko kmetiško ljudstvo, rabiti preučen in nerazumljiv jezik; napačno je tudi, ne upoštevati napredka jezika, če le pri tem ne trpi nerazumljivost:“

Baraga je ves rokopis predelal. Dne 23. decembra 1927 mu je škofijstvo dovolilo natis. Vlada je pa dala dovoljenje za natis šele 9. aprila 1829. Na odloku sta podpisana Schmidburg (Šmidburg) in Floding. Zato je molitvenik izšel šele leta 1830. Jožef Marn je o njem zapisal: „Veliko dobrih in lepih molitvenikov smo Slovenci pozneje dobili, vendar posebno starejši ljudje še danes radi segajo po Dušni paši, katera jim zadostuje v vseh dušnih potrebah.“ Stan-ka Vraza je sicer bodel v oči njen jezik. Vendar je knjiga tako ustrezala ljudstvu, da je doživela mnogo izdaj.

„Dušna paša“ vsebuje nauke in molitve. Tri verske nauke, ki jih je ponavljal tudi na prižnici in v spovednici, je v njej posebno poudaril: Jezus je usmiljen do spokorjenega grešnika; vrednost človeške duše je neskončna; posvečujoča milost je nekaj nedopovedljivo lepega. - Poleg molitev za vsak dan in molitev za posebne prilike ima knjiga obširen nauk o spovedi in mnogo obhajilnih molitev. Razložena sta očenaš in zdravamarija, 12 lastnosti Jezusovih in 12 lastnosti Marijinih. Litanij je kar 10. Potem opozarja na pogloblitve dušne

nevarnosti in na pripomočke za ohranitev čistosti. Na koncu so molitve za bolnike in umirajoče. - Baraga piše o najvažnejših resnicah sv. vere preprosto, na kratko in s toplino, po ravni poti do sreca.

* * *

Baragovo delovanje v Šmartnem je moralo izzvati odpor duhovščine, vzgojene v janzenizmu. Začeli so ga sovražiti, obrekovati, sramotiti in proglašati, da je na pol zmešan. V tej sovražni osamelosti sta samo dva duhovnika mislila in čutila z njim in mu dajala pogum: sivolasi dekan v Kranju Avguštin Sluga (umrl leta 1842) in župnik iz Vodice Jernej Arko (umrl kot novomeški prošt istega leta 1868 kakor Baraga). Dekan Sluga je bil cistercijan v Kostanjevici na Dolenjskem, dokler Jožef II. samostana ni zatrl. Ko so leta 1810 Francozi hoteli ustanoviti v Kranju nižjo gimnazijo, je takoj ponudil del župnišča zanjo. On je dal Baragi pobudo, da je postal slovenski nabožni pisatelj. Verjetno je, da je bil Baragi, dokler je bival v Šmartnem, tudi spovednik. - Župnik Jernej Arko je v Zgodnji Danici in Drobtinica priobčeval nabožne članke in pesmi, nasprotne janzenizmu.

Leta 1827 je dekan Sluga povabil Barago v Kranj pridigat zadnje tri dni pred pepelnico. Veličastna gotska cerkev je bila vse tri dni nabito polna. Baraga je prisrčno govoril o ljubezni Jezusa v sv. Rešnjega Telesa. Seveda janzenistom to ni bilo pogodu.

Javno je završalo med Barago in njegovimi stanovskimi tovariši zlasti zaradi češčenja in bratovščine presv. Sreca Jezusovega. Te pobožnosti janzenisti niso mogli trpeti, ker oznanja Jezusovo ljubezen. Že od leta 1783 so bile v Avstriji prepovedane vse bratovščine. Ljubljanski frančiškani so pa leta 1827 obnovili bratovščino Sreca Jezusovega, a samo za Ljubljano; na deželi si je

Pročelje cerkve v Šmartnem

še niso upali naravnost širiti. Baraga je zvedel zanjo in jo širil v Šmartnem in v okolici. Od 3. novembra leta 1827 so mu frančiškani pošiljali vpisne podobice, v naslednjem januarju in februarju so mu jih poslali kar 716. Sezname članov je pošiljal frančiškanom ali naravnost ali po posredovanju nekega obrtnika iz ljubljanskega Gradišča. Udje bratovščine so pri vpisu plačali 6 krajcerjev; za nabrani denar so se pri frančiških brale zanje sv. maše.

Drugi povod za nastop janzenistov je bila pobožnost k Materi božji, s slavo in častjo kronani. Tudi ta pobožnost priča o veri našega ljudstva v Marijino vnebo-

vzetje. V Šmartnem je bila ustanovljena že pred prihodom Barage. Ni bila to prava bratovščina. „Kronarice Matere božje“ so se ob nedeljah in praznikih zbirale k skupni molitvi. Baraga je sprejemal nove priglasiženke; vsega skupaj jih je vpisal v seznam kakšnih 30. Tudi jim je sestavil „Bukvice kronaric Matere božje“, ki so jih članice prepisovale.

Za to dvojje so torej prijeli njegovi nasprotniki.

Šmartno je tedaj spadalo pod dekanijo Staro Loko. Dekan Jurij Božič je podlal 18. februarja leta 1828 ovadbo na škofijstvo, da šmartinski kaplan „širi neke skrivne bratovščine“. Škofijstvo je se-

veda moralo zadevo preiskati. Sprva samo nekoliko pozvedovalo, potem pa pooblastilo šmartinskega župnika Jurija Kalana, naj toženega kaplana zasliši po osmerih vprašanjih, ki mu jih je sestavilo. Dne 21. marca mu je župnik stavil teh osmero vprašanj o omenjenih dveh bratovščinah, ali jih res širi in kdo ga je v to zapeljal. Sedmo vprašanje je bilo: „Ali Vam je znano iz bogoslovja, da so vse bratovščine odpravljene razen ene?“ Tu misli na „Bratovščino dejavne ljubezni do bližnjega“, ki jo je bila vpeljala avstrijska vlada.

Baraga, absolvirani pravnik, mu je odgovoril na vseh sedem vprašanj. Izjavil je: „Zapeljal me ni noben drug kakor mnenje, da bodo ljudje, ki hočejo opravljati to molitev (k Srcu Jezusovemu), imeli od nje korist, če jim dam priložnost zanj. Odkar pa vidim, kako neljubo je to mojim predstojnikom, vsakega na kratko odslovim.“ Na sedmo vprašanje je odgovoril: „Res mi ni neznan, da je marsikaj odpravljenega, kar je dobro, in marsikaj vpeljanega, kar onega ne nadomesti. Toda o tem jaz nisem sodnik, marveč je zdaj moja dolžnost, da se ukazom predstojnikov docela podvržem.“

Župnik Kalan je poslal te Baragove odgovore na škofijstvo. Pristavil je, da je bratovščina Jezusovega Srca že močno razširjena po vsej kranjski in deloma tudi po starološki dekaniji, in to po Baragovem prizadevanju. Pripomnil je, da odgovarja kaplan je bolj splošno in ne naravnost. Upa, da se bo poboljšal, ako se mu da ukor, pa v prizanesljivi obliki, „saj je bil k temu protipostavnemu ravnanju, kakor se iz vsega vidi, samo zapeljan.“ Pohvali njegovo brezmadežno duhovniško življenje in njegovo radodar-

nost. Pripominja, da so nekatere ženske preveč navdušene zanj, toda ne da bi on za to vedel. Tudi opozori škofijstvo, da kaplan preveč spoveduje in zato zanemarja pouk otrok. Na koncu predlaga, da ga prestavijo kam drugam.

Škof Wolf je 19. aprila leta 1828 sporočil starološkemu dekanu Božiču, da je šmartinskega kaplana že poučil in da upa - za kar se je pa bil Baraga že pred preiskavo sam od sebe odločil -, da bratovščin ne bo več podpiral; dekan naj pa še naprej nastopa zoper take, ki bi jih širili. Župniku Kalanu je pa škof naročil, naj kaplanovo gorečnost tako vodi, da bo vsa opravila dušnega pastirstva enako upošteval.

Dne 6. novembra naslednjega leta je Baraga v poslovilnem pismu zapisal tudi to: „Naposled prosim Vašo knezoškofijsko milost za odpuščenje vseh mojih pogreškov v duhovski službi. Prenagljena vnema, ki je skušnja še ni bila izčistila, me je v prvi službi zapeljala k marsikateremu pretiravanju.“

Tudi če bi bilo to nekoliko res: sredi vsega sovraštva in sumničenja stoji Baraga v Šmartnem velik pred nami. Storil je vse, kar je mislil, da Dobri pastir od njega zahteva in želi.

Še istega leta je bil Baraga 28. maja prestavljen za tretjega kaplana v Metliko. Zadnjo poroko v Šmartnem je vpisal 21. maja: zadnji pogreb tri dni nato, zadnji krst pa 28. maja. Šmartinci ga niso mogli pozabiti. S spoštovanjem so izgovarjali njegovo ime. Ponosni so bili, da je postal škof in da jih je obiskal. Njegova škofovska slika je na častnem mestu visela v njihovih hišah. Tri leta in sedem mesecev je deloval med njimi.

V METLIKI (1828 - 1830)

Južno od Gorjancev se začena Bela Krajina, ki je dobila ime po beli platneni obleki, ki so jo včasih tam splošno nosili. Segajo do Kulpe. Njeni mesti sta Črnomelj in Metlika. Bela Krajina je bolj kraška deželica, zato ne ravno bogata. Mnogo se jih je iz nje izselilo, zlasti v severno Ameriko, ali pa so hodili na tuje kot prodajalci, kajti Belokranjec je rojen trgovec. Dežela je zelo lepa; njena posebnost so zlasti vinske gorice, loze (gozdiči) in stelniki z brezami.

Mesto Metlika, ki jo reka Kulpa loči od bližnje Hrvaške, je bila v davnih stoletjih močna trdnjava zoper Turke. Branili so jo tudi vitezi-križarji, zato še zdaj pripada križevniškemu redu. V metliški župniji je Bog hotel imeti Barago dve leti, potem mu pa napraviti življenje in delovanje tako težko, da je skoraj moral obrniti oči proti Ameriki, kjer ga je čakalo še drugačno apostolsko delo.

V veliki in precej visoki baročni cerkvi, posvečeni sv. Nikolaju, je skoraj še vse tako, kakor je bilo, ko je bil Baraga tam za kaplana.

Župnik in dekan v Metliki je bil takrat Marko Derganc. Prvi kaplan je bil 53-letni Anton Sadavin, drugi Janez Zavrl. Župnija je takrat štela okoli 6.000 duš. Ljudstvo je bilo dobro, pa versko in kulturno zanemarjeno. Skozi Trebnje, kraj mladostnih spominov, se je Baraga pripeljal s svojim pohištvom. Nastanil se je v eni izmed obeh sob sedanjega drugega kaplana. Matice je pisal samo župnik, zato v Metliki nimajo ne enega Baragovega podpisa. Prvi pogreb je imel 11. junija leta 1828, nato jih sledi še 125. Krstil je 184 otrok.

O njegovem začetnem delu v Metliki nas pouči njegovo lastno pismo vodiškemu župniku Jerneju Arku z dne 29. junija leta 1829. Poslal mu ga je po neki Gorenjki, ki se je vračala iz Karlovca in se oglasila pri njem; Gorenjci so ga torej še vedno radi videli in obiskali. Takole piše: „Tukaj sem, hvala Bogu, še vedno prav zdrav, četudi podnebje ni tako zdravo in posebno voda ni tako sveža kakor na Gorenjskem; vendar je boljše, kakor sem pričakoval. Gospod dekan in moja dva častita tovariša so dobri, zelo prijazni in družabni gospodje, s katerimi prav lahko shajam. Župljani so menda tudi precej dobri, kakor jih kaplana hvalita; iz lastne skušnje namreč še prav nobenega človeka ne poznam, ker zdaj poleti ni nikogar k spovedi. K zjutranji in dopoldanski službi božji še dovolj radi prihajajo; pri popoldanskem opravilu pa cerkev še zmerom ni tako polna, kakor bi mogla in morala biti. Sploh se opaža na tem vinogradu božjem, da je bil nekdanj precej zapuščen. V veliko tolažbo mi je, da imam do zdaj še vse nedelje dve maši, zjutraj in dopoldne, doma ali na kakšni podružnici, ki jih imamo 16, popoldne pa krščanski nauk z izpraševanjem otrok v cerkvi. Spovedovanja nimam, zato se pa pridno bavim s čtivom. Bog daj, da bi dobro, koristno in Bogu prav všečno prebil čas, ki ga bom moral preživeti v tem kraju!“

Tudi Metličanom je s prižnice, ki je na levi strani cerkve, najrajši govoril

o božji ljubezni do človeka, o božjem prizanesljivem usmiljenju do spokorjenega grešnika, o zaupanju na božjo previdnost, o vrednosti človeške duše, o lepoti posvečujoče in o moči dejanske milosti. Da bi jih tem lažje učil in vzgajal v dobrem, je prostovoljno prevzel tudi popoldanski krščanski nauk z litanijami. Tudi v Metliki so ljudje iz oddaljenih vasi že od nekdanj ostajali čez poldne pri cerkvi, da so lahko bili pri popoldanski službi božji. Zdaj so Metličani in okoličani tem rajši hodili k njej, ker jo je Baraga znal napraviti zelo privlačno in poučno.

Ostro je nastopal zoper razvade v ženski noši. V Novicah za leto 1879 piše n.pr. J. Navratil, da so Belokranjice v Baragovem času nosile črne, iz volne tkane pasove; ti so bili na obeh koncih razcepljeni na več prevoz, ki so jim padale zadaj po belem, drobno nabranem kratkem krilu. Te prevoze je Baraga imenoval „črne repe“ in se je mnogo prizadel zoper nje. Morda preveč. Pač pa je z vso upravičenostjo nastopal zoper preveliko razgaljenost. - Morda je šel nekoliko predaleč tudi v nastopanju zoper pustne šeme, kakor beremo v Novicah: „Pepelnično sredo so nesli nekateri pusta pokopat. Cela truma jih je bila skupaj, ko so šli po mestnem trgu, grdo našemljeni. Baraga, ki je prav ta čas v cerkvi molil, plane na trg s sv. razpelom v roki, ga visoko dvigne pred njimi in zakliče: „Poglejte ga! Precej prvi dan posta ste ga začeli znova križati.“ Vsi so se hipoma razšli; le eden je ostal in zaklical, da je kaplan pijan. Baraga mu je krotko odgovoril.

K spovedi Metličani niso radi hodili. Janzenizem jih je tako pokvaril, da nekateri tudi za veliko noč niso šli. Baraga jih je pa šel kar od klopi do klopi vabit k spovedi. Če se je kdo izgovarjal, da ni pripravljen, ga je peljal v svojo spovednico, ki jo je imel zraven velikega oltarja, in tam pripravil. Po nekaj tednih so pa že stale dolge vrste ob njegovih spovednicah.

Tudi v Metliki je v svoji kaplanski sobi imel nedeljsko šolo za ubožne otroke. Že prvi mesec jim je naročil abecednikov.

Iz svojega je dal prenoviti glavni oltar in oba stranska oltarja. Pri župni cerkvi in pri podružnicah je oskrbel novo cerkveno obleko. Za podružno cerkev v Vidošičih je naslikal podobi Jezusovega in Marijinega Srca.

V župni cerkvi še ni bilo križevega pota. Baraga je pa dobro vedel, kako ta pobožnost budi duha spokornosti in ljubezen do Jezusa. Komaj štiri mesece po njegovem prihodu v Metliko se je razvrstil svečan sprevod proti cerkvi: fantje so nesli 14 postaj križevega pota, kupljenih večinoma za njegov denar. Sestri Amaliji je pisal: „V veliko veselje mi je bilo, da sem smel z lastno roko obešati podobe. Ne morem povedati, kako so bili vsi ganjeni. Mene so solze oblivale, pa tudi naši župljani jih niso nikoli toliko prelili kakor tisto nedeljo. Stopil sem potem na prižnico in pridigal s tolikim ognjem, da so bili vsi solzni; iz mnogih ust se je potem slišalo, da bo ostal ta dan Metličanom za vselej v spominu.“ Še sedaj visi Baragov križev pot v metliški cerkvi. Nad okvirom vsake podobe je križ s sulico in z gobo na trsu. Postaje so iste kakor naše sedanje in ne tiste, ki jih je bil leta 1804 predpisal ljubljanski škof Brigido.

Namesto postaj, vzetih samo iz ustnega izročila (trojni Kristusov padec pod križem, njegovo srečanje z Materjo, Veronika s prtom) so namreč jožefinci vstavili nove postaje, vzete iz sv. pisma (Jezus poti krvavi pot, Jezusa primejo, bičajo, s tmjem kronajo in obsodijo pred Kajfo). Baraga ima tudi v svojih treh molitvenikih, spisanih v kaplanski dobi, ta naš prvotni križev pot.

Ta slovesnost je pa bila povod, da je z župnikom Dergancem prišlo do spora in popolnega preloma. Mož je bil jožefinec in te pobožnosti ni mogel trpeti. Zdaj ga je tudi pekla zavist, ko je videl, da je ljudstvo kaplanu Baragi za trud in žrtve iz srca hvaležno in iskreno vdano.

Tudi pri obeh tovariših-kaplanih ni našel razumevanja. Značilen je tale dogodek: Nekoč je prišel kaplan Sadavin vinjen domov. Velel je Baragi, naj mu sezuje škomje. Baraga je takoj pokleknil in mu jih sezul. V vinjenosti ga je Sadavin z blatnim škomjem oplazil po glavi. Baraga je vstal, se zahvalil in šel.

Ko sta bila Sadavin in Zavrl prestavljena, sta prišla novomašnika Tomaž Čebašek in Franc Čuk. Baraga pa ni postal prvi kaplan, ampak je ostal na tretjem mestu, tako slabo je bil še zmerom zapisan v škofiji. Oba nova kaplana sta kmalu potegnila z župnikom in Barago zasmehovala in ovirala pri delu. Hotela sta ljudi naščuvati zoper njega, pa se niso dali.

Leta 1830 je Prešernov prijatelj Miha Kastelic prvič izdal Kranjsko Čbelico. Isto leto je izšla pri ljubljanskem knjigotržcu Janezu Klemensu Baragova Dušna paša na 503 straneh v osmerki. Izšla je v 2000 izvodih. Natisnil jo je Jožef Sassenberg. Knjiga ima spredaj sliko Dobrega pastirja Jezusa sredi ovac. Zanimivo bi bilo vedeti, odkod je to sliko vzel. Pod njo je napis: „Jaz sem dober pastir in poznam svoje ovce. Jan 10, 14.“ Ljudje so tako željno segli po novem molitveniku, da je bilo vseh 2000 izvodov takoj razprodanih. Nato je Klemensova knjigarna spravljala Dušno pašo v ogromnih novih nakladah na trg. Že naslednje leto 1831 jo je tiskar Jožef Blaznik natisnil v 3500 izvodih v večji in 5000 izvodih v manjši obliki. Klemens jo je potem še založil: leta 1835 v 2000 izvodih, leta 1836 v 4000 izvodih, leta 1840 zopet v 4000, leta 1841 v 3000 izvodih, leta 1845 kar v 5000 izvodih v manjši in v 2000 izvodih v večji obliki, leta 1852 v 2166 izvodih in leta 1858 v 2000 izvodih. Obsežnost teh naklad spoznamo iz naklade Kranjske Čbelice, ki so jo tiskali samo v 600 izvodih. Baraga je torej s svojo Dušno pašo izvršil za Slovence velikansko delo tudi v kulturnem oziru. Iz nje so se mnogi Slovenci naučili čitati. - Mohorjeva družba v Celovcu jo je izdala leta 1905 v 80.000 izvodih. Leta 1925 je izšla v nemškem prevodu pri Benzingerju v Einsiedelnu.

Istega leta 1830 je Sassenberg natisnil in Klemens založil tudi drugo Baragovo knjigo v dvanajstercu s šestimi stranmi uvoda in 418-imi stranmi besedila. Knjiga ima naslov: „Od počeščenja in posnemanja Matere božje.“ Papir in tisk nista tako dobra kakor pri Dušni paši. Knjiga ni izvimo Baragovo delo, ampak prevod Engstlerjevega latinskega „Premišljevanja o preblaženi Devici“, ki je pa zopet bilo le prevod iz francoščine. Sprednji list ima sliko Brezmadežne z napisom, vzetim iz Salomonove Visoke pesmi: „Vsa lepa si, moja prijateljica, in madeža ni v tebi.“ V uvodu govori Baraga o Marijini

vzvišenosti in potem pravi: „Skažimo ji pa čast in ljubezen posebno s posnemanjem njenih svetih zgledov, to ji bo najljubše. Mislimo si v vseh okoliščinah svojega življenja: kako bi bila Marija storila v takih okoliščinah? in potlej si prizadenimo, storiti vselej po njenih zgledih.“ Baraga se pritožuje, kako malo slovenskih knjig o Mariji je do tedaj izšlo, „dasiravno bi se spodobilo, da bi jih veliko imeli, zakaj Marija je posebna zavetnica slovenskega ljudstva.“ In res: leta 1769 je bil izdal o. Marko Pohlin prevod Sailerjevega latinskega „Marijinega Kempčana“, potem pa skozi 60 let ni v slovenščini nič izšlo o Mariji. Isti Marko Pohlin bi bil leta 1783 rad izdal knjižico o Marijinem brezmadežnem spočetju - torej 70 let preden je Cerkev to versko resnico proglasila -, toda ni dobil dovoljenja.

Baragova knjiga „Od počeščenja in posnemanja Matere božje“ je razdeljena v več knjig in razdelkov, v katerih se pogovarjata Marija in njen služabnik. Zadnji razdelek govori o pobožnosti k sv. Jožefu.

Med tiskom obeh knjig je Baraga 8. oktobra leta 1829 pisal kranjskemu dekanu Avguštinu Slugi. To pismo nam nazorno kaže, kako se je znal Baraga vznevoljiti, a tudi pomiriti. Kakor za Dušno pašo, tako mu je bil dekan Sluga tudi za knjižico o Mariji dal pobudo in je zdaj želel, da bi čimprej izšla. Baragi je bil svetoval škof Wolf, naj da rokopis v pregled kanoniku Albrechtu, za pregledovanje tiska pa naj naprosi škofovega kaplana Simona Vovka. Baraga je to storil in Vovk mu je z veliko pripravljenostjo takoj obljubil. „Zdaj pa mi piše,“ sporoča Baraga Slugi, „da je za obe moji deli, za molitvenik in za prevod knjižice o Mariji, postavljenih več korektorjev, ki pa med stavljenjem tiska ne spreminjajo samo posameznih besed, ampak bodo, kakor prečastiti iz pisma g. Vovka lahko sami vidite, premenili kar cele stavke po novi slavjanščini, ki je našim kranjskim (slovenskim) čitateljem tako zoprna. To je zares od sile in tudi nedovoljeno, kajti če je kakšen spis že potrjen od škofije in od vlade, ne sme med tiskanjem niti pisatelj kaj spreminjati, še manj pa kakšen korektor. Pa ti naduti ljubljanski korektorji, ki se zdijo samim sebi tako učeni, ki pa so še študentje in nimajo niti najmanjše skušnje o tem, kako počasnega razumevanja so kranjski čitalci, zlasti na deželi - ti si dovolijo protipostavne svoboščine, samo da morejo prodajati svojo pretirano in zoparno slavjanščino. - Oh, ne morem Vam povedati, kako težko mi je to!“

Kaj pa so bili napravili „ti naduti ljubljanski študentje“? - Valentin Vodnik je začel od leta 1811 vrivati v slovenski besedni zaklad tudi hrvaške, češke in ruske besede; isto sta delala tudi Matej Ravnikar in Franc Metelko. Mlada duhovščina je držala z njimi, saj so jo bili sami vzgojili v šolah; ljudstvo pa novega pisanja ni razumevalo, pa tudi starejša duhovščina ne.

Prelepi so pa naslednji Baragovi stavki: „Jaz sem knjigo o Mariji, to neprecenljivo delo, z veliko pridnostjo prevajal v naš ljudski jezik, preprosto, jasno in razumljivo, in sem neprestano klical Jezusa in Marijo. Zdaj pa Bog vedi, kakšna bo izšla. Zato sem se zmerom bal, prepustiti njeno tiskanje drugim, in sem ga želel sam oskrbeti; zdaj pa, ko to ni več mogoče, prepuščam

Jefti mi dober pastir, in posnam svoje ovce.
Ljubljana, 1830.

Dušna pašča

s a
kristjane,
kteri shele v' duhu in v' resni-
zi Bogá molíti.

Spisal

Friderik Baraga

Kaplan v' Metliki

V' natif tih bukav so milostlivi Firšt

Gospod Gospod

ANTON ALOJS,

Ljubljanski Škof 20. grudna 1828 dovolili.

V' LJUBLJANI 1830.

Natisnil Josef Sassenberg.

Na prodaj per Janesu Klemensu,
bukavozu.

Notranja naslovna stran DUŠNE PAŠE

vse božji previdnosti in Marijinemu varstvu; ne bom se več mešal v to, pa naj ti ljudje delajo, kar hočejo. Bog je dovolj mogočen in more narediti tudi najbolj nerazumljivo knjigo razumljivo in ljudem koristno, če je to k njegovi božji časti in k časti njegove preslavne Matere. Zato hočem odslej ves uspeh te zadeve mirno prepustiti Bogu, ki ve, da sem vse storil, kar sem sploh mogel storiti, zdaj pa ne morem ničesar več storiti. Hočem tudi večkrat prositi Boga, da naj k večji časti svoje presvete Matere podeli tej knjigi blagoslovljen uspeh med našim ljudstvom.“

Dekana Slugo nagovori: „Preljubi duhovni oče!“ Že iz tega bi se dalo sklepati, da mu je bil tudi spovednik. Da je bilo razmerje med njima pristrčno in zaupno, povedo tudi zaključne besede pisma: „Ostajam z otroško ljubeznijo in pristrčnim spoštovanjem Vaši prečastitosti vdani in hvaležen sin v Kristusu.“

V Metliki je Baraga prevedel tudi sv. Alfonza Liguorijskega „Obiskovanje Jezusa Kristusa v presv. Rešnjem Telesu in pozdravljanje Marije, prečiste Device“. To knjigo je uporabljal pri svojih adoracijah že kot visokošolec na Dunaju. - Tudi ta knjiga je dve leti ležala v rokopisu; šele 1832, ko je bil Baraga že v Ameriki, jo je založil Klemens in natisnil Blaznik v velikanski nakladi izvodov. Obsegala je 9 strani uvoda in 381 strani besedila v dvanajstercu. Spredaj je naslikana monštranca v odprtem tabernaklju, ko je molita dva angela; spodaj je povabilo iz 94. psalma: „Pridite, molimo Gospoda in pokleknimo pred njim, ker je on Gospod, naš Bog.“ Knjiga obsega 31 obiskov presv. Rešnjega Telesa; vsak se konča s pozdravom Mariji. Dodane so molitve za vsak dan in prevod tedanjega obrednika za procesijo sv. Rešnjega Telesa. V

uvodu piše Baraga iz lastne skušnje: „Pri obiskovanju presv. Rešnjega Telesa, v presveti družini Jezusovi, boste prav spoznali, kako prazno in ničevno je vse posvetno veselje; spoznali boste, koliko je vredna naša duša, za katero je Jezus toliko storil in trpel; spoznali boste, koliko hudobija je greh, ker je le zaradi greha moral Jezus toliko trpeti. Tukaj boste prav spoznali, kako neskončna je Jezusova ljubezen do nas, ubogih grešnikov, ker nas pri vsej naši nehvaležnosti in hudobiji vendar ne zapusti in zavrže, ampak čaka ljubeznivo našega spreobrnjenja. Z eno besedo: v obiskovanju presv. Rešnjega Telesa najde vsaka duša največjih milosti, največjih pripomočkov za večno zveličanje in največje oveselenje.“

Tudi za prevajanje te knjige ga je bil navdušil dekan Sluga. Ker se je pa bal, da bo Baraga prej odšel v Ameriko, preden ko knjigo dokončal, ga je silil, naj knjigo hitro prestavi in da v tisk. Dne 9. avgusta leta 1830 mu je Baraga sporočil, da ima že skoraj ves prevod na čisto prepisan, v dveh izvodih. Tudi mu pravi: „Upam, da bo to delce našim Kranjcem - Kranjec je večkrat isto pomenilo, kar Slovenec -, ki tako radi kaj slišijo o našem ljubezni polnem Jezusu, zopet prav dobrodošlo. In sedaj se Vam še enkrat zahvalim, da ste me spodbudili k temu delu. Marsikatero prijetno urico sem že doživel ob njem.“

Brez Avgušтина Sluge, dekana v Kranju, bi torej ne imeli slovenskega nabožnega pisatelja Friderika Barage.

Knjigamar Klemens je leta 1837 „Obiskovanje Jezusa Kristusa v presv. Telesu“ zopet izdal v 3000, leta 1842 pa kar v 6000 izvodih. V desetih letih je izšlo v 15.000 izvodih in je mnogo pripomoglo k evharističnemu življenju Slovencev.

Dne 6. septembra leta 1830 je Baraga zopet pisal Slugi. Pismo se hrani v ljubljanskem škofijskem arhivu in je zanimivo zlasti zato, ker je na njem edinem ohranjen Baragov tedanji pečat, s katerim je pečatil pisma. Na njem je samo Jezusovo ime IHS. V pismu pravi, da namerava „spet začeti delce o Mariji, ali bolje, nadaljevati ga,“ ker ga je bil začel že prej. V njem bo razložil, kakor obljublja, tudi rožni venec. Ta spis pa ni nikoli izšel.

Da je Baraga kljub vsemu nasprotovanju imel pri mnogih velik ugled, se vidi tudi iz tega, ker ga je izbral metliški novomašnik, poznejši postonjski dekan, za pridigarja pri svoji novi maši 5. septembra leta 1830.

I H S

„Oče naš, . . . ”

Baragova razlaga „očenaša“.

V molitveniku „Dušna paša“ je Baraga objavil svojo razlago „očenaša“. Ta razlaga je objavljena na tej in naslednjih straneh. Najprej je objavljena Baragova razlaga posameznih prošenj, nato pa opombe, ki pojasnijo nekatere nejasnosti.

Razlozen „očenaš“ spokornega kristjana

- Sveti očenaš je za vsakega kristjana zelo dobra molitev, katero nas je učil sam Jezus Kristus, in katera vsebuje vse, kar potrebujemo od Boga na duši in na telesu.

Posebno pa najde spokorni kristjan, ki želi odslej naprej živeti v duhu pokore, v tej sveti molitvi najlepše nauke in pomoči za obžalovanje svojih grehov pred Bogom, za zboljšanje svojega življenja za zveličanje in za bolj skrbno kot dosedanje varovanje pred grehom in grešno priložnostjo. Res ga lahko molimo v srcu in s premislekom v duhu in resnici. Zato pravi rimski papež Pij VI.: „Ljubeznive ovčice! En sam tako razložen očenaš vam bo pridobil več tolažbe, zasluženja in milosti, kakor veliko tisoč drugih molitev, katere ste zgovorili hitro, tjavdan, brez premisleka.“ Moli torej, ljubi kristjan, kadar imaš priložnost, z res zbranimi mislimi in v spokornem duhu ta razložen očenaš, da boš bolj spoznal imenitnost in moč te molitve, vedno bolj in bolj potrjen v božji ljubezni in v dobrem.“

Kaj lahko pričakujemo v razlagi „očenaša“ po tem kratkem uvodu?

Razlaga očenaša, kot tudi molitvenik v celoti, je namenjena posameznikom. Baraga ima pred seboj slovensko verno ljudstvo kot ga je poznal v svojem dušnopastirskem delu. Poznal ga je pa tudi iz pouka, ki ga je bil deležen doma, posebno od svoje matere. Pri spoznavanju potreb vernega ljudstva so mu pomagale in vodile skušnje, ki si jih je pridobil v svojem osebem molitvenem življenju; to je bilo pa pod vplivom njegovega spovednika na Dunaju sv. Klemena Marije Hoffbauerja.

Iz uvoda je razvidno poznanje razpoloženja vernega človeka, ki v svojem prizadevanju za izvrševanje božje volje in skrbi za zveličanje išče gotovosti o pravilnosti svojega stališča posebno v molitvi. V molitvi človek izraža svoje razmerje do Boga. 'Očenaš' sam ga takoj spočetka postavi v najuspešnejše razmerje do Boga, kateremu se približa kot Očetu. Vsakdo v očetovstvu ne najde in ne doživi, kar je oče v življenju človeka. Odvisno je od družine, kateri pripada. Ako

izhaja iz dobre in urejene družine, zna ceniti očetovstvo, ker najde v njem ljubezen in zaščito, ki je v svetu potrebna, da ljubezen ni okrnjena, ker okrnjena ljubezen slabi in odmre.

Prvi stavek uvoda, da je "očenaš" zelo dobra molitev, je zapisan tako, da takoj vzbudi pozornost bralca in ga prepriča o vzvišenosti, "imenitnosti", te molitve.

Baragovo stavki so pod vplivom nemščine, so pa jasni. Nemške besede rabi le takrat, kadar so v splošni uporabi med ljudstvom, npr. gnada za milost. V njegovih stavkih ni nobene navlake, ki jo najdemo v spisih ljudi, ki bi radi nekaj lepega ali koristnega povedali, a skušajo to doseči samo s kopičenjem nepotrebnih besed. Baraga se izraža kratko in jasno. Zato je njegovo izražanje prepričevalno in človeka osvoji, ker je z njim združeno poznanje človekovih razpoloženj in potreb v molitvi. Čim več in čim bolj redno molimo, tem bolj je potrebno poznanje vloge molitve v našem celotnem verovanju in ravnanju, ki sledi iz verovanja.

Baraga ima pred seboj "spokornega kristjana", ki želi "živeti v duhu pokore". Kaj si je Baraga predstavljal pod "spokornim kristjanom", ki želi živeti v "duhu pokore"? V odgovor na to lahko zaidemo v zapleteno razlaganje, ki več vprašanj začne, kot pojasni. Ker Baraga v kratkem uvodu navaja najvažnejše za dobro molitev Jezusove besede, ki jih je govoril Samarijanki, o molitvi v "duhu in resnici", moramo tudi druge izraze razumeti v duhu evangelija, to je, kakor jih je rabil naš Gospod Jezus Kristus. Pokora je v "spreobrnitvi" (Mr 1. 15), v "odpovedi" (Lk 14, 33), v nošenju "svojega križa" (Lk 9, 26). Torej ne kaka izredna pokora, marveč kar mora biti v ravnanju slehernega človeka, ki zasluži ime kristjan.

Molitev "očenaša" nudi "spokornemu kristjanu" "najlepše nauke", "pomoči svoje grehe pred Bogom obžalovati, svoje življenje za zveličanje boljšati in se greha in grešne priložnosti vse bolj skrbno varovati". Te besede oziroma izražanje navajam kakor jih je Baraga zapisal. Pokažejo namreč Baragovo globoko poznanje razpoloženj in doživljanj vernega kristjana.

Najpreje Baraga obljublja "spokornemu kristjanu" v "očenašu" spoznati "najlepše nauke". Ti nauki bodo učinkoviti nagibi za vse drugo, kar je potrebno v ravnanju kristjana: "Pomoč svoje grehe pred Bogom obžalovati". Kristjan je tisti, ki prizna, da je grešnik, ki potrebuje odrešenja, ki prihaja od Boga. To je povedanu v gornjem stavku in to je zelo važno. Važno za Baragove čase, ker so pod vplivom janzenizma dušni pastirji govorili o Bogu kot strogem sodniku. To Bog je, a samo na gotov način do onih, ki ne sprejemajo njegove pomoči, ki je potrebna za obžalovanje grehov. V tem je bistvo odrešenja: pomoč za spreobrnjenje prihaja od Boga, h kateremu se obračamo z molitvijo, ki smo jo prejeli od Odrešenika Jezusa Kristusa.

- Obžalovanje grehov pred Bogom ni samo enkratno dejanje. "Spokornega kristjana" spremlja skozi vse življenje. To ne pomeni, da je v njem premalo zaupanja v božje usmiljenje, marveč da napreduje v poznanju "nar lepših naukov", ki so v molitvi "očenaša". Po tem spoznavanju je Očetova dobrot vedno večja in lepša. Tako so grehi v kristjanu vedno bolj postavljeni v luč, ki prihaja od Boga. To je obenem najbolj učinkovito sredstvo kristjana, da "se greha in grešne skrbnosti skerbno varuje". Očenaš prinaša kristjanu tolažbo (trošt), zasluženje in milosti (gnade).

Vse to nagiba kristjana, tebe, da porabiš priložnost in bereš to (Baragovo) razlago očenaša, "da boš imenitnost in moč te nebeške molitve bolj spoznal, zmiram bolj in bolj potrjen v ljubezni božji in v dobrem".

Predgovor

„Oce nas, ki si v nebesih“

- Oče vseh ljudi! Ali te smem tudi jaz imenovati svojega Očeta? Jaz sem eden tvojih najnehvaležnejših in najhudobnejših otrok! Kolikokrat sem te zapustil, kolikokrat sem ravnal proti tvoji sveti volji! - Če premislim svojo hudobijo in in tvojo božjo visokost in pravico, me obide velik strah in skoraj bi se več ne upal stopiti pred te. - Pa tvoje neskončno usmiljenje me potolaži; ti tudi do svojega izgubljenega sina ostaneš usmiljen in dobrotljiv Oče in si ga pripravljen zopet sprejeti v svojo milost, kakor hitro se vrne k tebi. - O moj dobrotljivi nebeški Oče, iz vsega srca mi je žal, da sem tebe, tako dobrotljivega Očeta, že tolikokrat razžalil! - O kako sem te vendar mogel razžaliti in zapustiti, ker si le ti sam vse ljubezni vreden! Vse premalo sem te spoznal, zato sem te razžalil! Odpusti mi, o dobrotljivi Oče nebeški, odpusti mi vse grehe in daj mi milost, da bom tebe in sam sebe prav spoznal, vedno ostal tvoj zvest otrok in da me greh nikdar več ne loči od tebe. -

Opombe:

V uvodu k razlagi očenaša je Baraga obljubil spokornemu kristjanu, da bo dobil v tej molitvi najlepše nauke in pomoč za obžalovanje svojih grehov. V razlagi posameznih prošenj spoznavamo, kako to obljubo uresničuje.

V molitvah, s katerimi Baraga razlaga očenaš, je izraženo njegovo globoko doživetje razmerja do nebeškega Očeta. A Baraga ne misli samo nase, marveč na vse, za katere piše molitvenik. In te je spoznaval iz svojega dušnopastirskega dela; njihove duhovne potrebe je odkrival kot dušni pastir. To moramo imeti v mislih, da razumemo Baragove molitve.

Baraga je imel v razlagi posameznih prošenj očenaša v mislih vse razodete verske nauke. To je zelo važno za razumevanje njegovega opisovanja hudobije greha in nehvaležnosti grešnika. V tem ni

nobenega pretiravanja in pretvarjanja kot se nam zdi, ko beremo njegovo razlago očenaša.

Napaka, ki jo danes pogosto in nevede delamo je, da presojamo greh sam zase in dobimo zanj opravičilo v boljšem poznanju človeka in notranjih in zunanjih vplivov, ki ga zavedejo v greh. Greh in vse odgovornosti, na katere navadno pozabimo, ko grešimo v malem ali velikem, moramo presojati in svojo krivdo ocenjevati v razmerju do Boga, ki ga kličemo "Oče naš", vključiti moramo tudi vse, kar je Bog naredil za naše odrešenje in vrši sedaj za naše zveličanje. Morda je danes najboljša primera razmerje med starši in otroci. Starši, ki ljubijo svojega otroka, doživljajo bridkosti in žalosti, ko vidijo, da otrok hodi po napačnih potih, na katerih uničuje svoje življenje in srečo. Otrok tega ne spozna, ako misli samo, da je samostojen in da druge nič ne briga, kar on dela s svojim življenjem. Dokler ne začne presojati svojega napačnega ravnanja v razmerju do staršev, katerim povzroča žalost in skrbi, ne uvidi zla svojega zgrešenega življenja.

Ni lahko spoznati zla greha. V trenutku tega sploh ne moremo spoznati. Spoznavamo ga le v toliko, kolikor napredujemo in se poglobljamo v daru vere, ki nam razodeva skrivnosti božje vsemogočnosti, svetosti in ljubezni. Samo živeta vera nam daje možnost spoznavanja, zakaj nas je Jezus učil moliti k Bogu "Oče naš". Naš Oče ljubi vse, na poseben način one, ki so se od njega oddaljili in ga zapustili. Jezus je to razodeval v prilikah, posebno pa v priliki o izgubljenem sinu. Dejal je: "Povem vam: tako bo v nebesih večje veselje nad enim grešnikom, ki se spokori, kakor nad devetindevedesetimi pravičnimi, ki ne potrebujejo pokore" (Lk 15, 7). Baraga dobro pozna razpoloženje grešnika, ki se je vrnil nazaj k Bogu. To vračanje k Bogu Baraga tudi sam doživlja. Vse svoje ravnanje, v kolikor je razodevalo človeške slabosti in nepopolnosti in je nasprotovalo svetosti in ljubezni Boga, ima za svojo krivdo. Vsaka krivda pa kristjana oddaljuje od Boga, dokler je ne spozna, prizna in se je ne kesa. To spoznanje iz svoje globoke vere izraža Baraga v svoji molitvi k razlagi "predgovora" k očenašu: "Oče naš, ki si v nebesih".

Prva prošnja

„Posvečeno bodi tvoje ime“

- O presveti Bog, večni nebeški kralj, kako veliko, sveto, neizrekljivo je tvoje ime. Ah! Kolikokrat sem delal nečast tvojemu presvetemu imenu s svojimi grehi! O, da bi ga mogel odslej naprej prav častiti! Moje najsrčneje želje so, tvoje najsvetejše ime prav vredno častiti in posvečevati; zdaj sem pripravljen usmeriti dušo in telo in vse svoje moči v namen, da bo tvoje ime bolj počaščeno; pripravljen sem voljno prenašati vse trpljenje in težave v tvojo čast in zveličanje svoje duše. Daj mi milost, da bom v prihodnje z lepim in dostojnim obnašanjem toliko bolj častil in posvečeval tvoje ime, kolikor večjo nečast sem mu nekdan naredil s svojimi grehi. Daj mi milost, da bom posvečeval tvoje presveto ime

z molitvijo v duhu in resnici, da ga bom posvečeval z živo vero, s trdnim zaupanjem, z gorečo ljubeznijo in s stanovitno resnično pokoro; da ga bom posvečeval s tako lepimi in svetimi zgledi kakor je bilo poprej moje življenje pohujšljivo in slabo; da ga bom posvečeval z gorečim, neomahljivim trudom za tvojo čast in za zveličanje svoje duše. - Da, presveti Oče nebeški, posvečeno bodi tvoje ime, katero je nad vsa imena vredno večne hvale in časti. - O, da bi vsi ljudje po vsem svetu prav spoznali tebe in katerega si poslal, Jezusa Kristusa, in z njim tudi Svetega Duha. O, ko bi te vsi grešniki tako spoznali, da bi te začeli iz srca ljubiti in da bi te iz ljubezni same ne mogli več razžaliti! - Posvečeno bodi tvoje ime od vseh stvari; posvečeno bodi z vsemi mojimi mislimi, besedami in dejanji; posvečeno z novim spokornim življenjem. -

Opombe:

V prvem trenutku začutimo ob teh Baragovih besedah, da je duhovno ozračje, v katerem je živel Baraga, popolnoma drugače kot naše. V glavnem je dvojni razlog tega občutka. Prvi je v okoliščinah časa in kraja Baragovega življenja; drugi je v svetosti Baragovega življenja.

Versko ozračje je sedaj različno od Baragovega časa. Baragova doba je bila verna, čeprav je strogost janzenistične duhovščine često ovirala verne, da niso mogli poglobiti verskega življenja in molitve v duhu in resnici. Danes je mišljenje ljudi sekularizirano in močno vpliva na izbiro ciljev, ki niso skladni z božjimi načrti za človekovo življenje. Drugi razlog pa je Baragova globoka vernost, v katero še nismo zadostno prodrli, ker smo vsi pod vplivom sekulariziranega življenja.

Vendar nas pa nadaljne Baragove misli prevzamejo in začutimo, da božji služabnik vpliva tudi na nas, ker naša vprašanja o osebem razmerju do Boga najdejo v njegovih mislih trdnost in gotovost ter prinašajo mir notranjemu razpoloženju. Globinska psihologija se je skušala poglobiti v človekovo notranjost in odkriti podzavestne mehanizme in njihov vpliv na človekovo zavestno dejavnost. Baraga tega izraza nikoli ni slišal in vendar dobro ve, kaj je v notranjosti vernega človeka. To je tisti del človekove notranjosti, ki jo lahko sproži k zdravemu udejstvovanju samo dobra verska vzgoja v detinski in otroški dobi. Ker pa je mišljenje ljudi sekularizirano in se zelo težko dvigne nad materialne dobrine v svet duha, ni čuta in razumevanja za ta del otrokove vzgoje. Seveda prinaša to svoje posledice, ki jih ugotavljamo pri mladih, ki so brez vsake usmeritve in brezcilnosti. Vernost ni samo v določenih zunanjih dejanjih, marveč mora biti utemeljena ali usidrana v globinah človekove notranjosti, zakaj le tam se odigrava pristno in doživeto srečanje z Bogom. Od tu izvira molitev v duhu in resnici, ki posvečuje božje ime. Ali ne čutite, da je beseda "posvečevati" navdahnjena s svetostjo. Narediti božje ime sveto? Ali to zmoremo? Ali doumevamo, zakaj nas je Gospod tako učil

moliti? Ali ni ta prošnja klic človekove notranjosti po navzočnosti božje svetosti v nas? Ali ni to božja modrost in ljubezen, ki jo je razodel Gospod do nas, ko nam je zapustil kot sveto dediščino to molitev s prošnjami, ki obenem vsebujejo in izražajo dostojanstvo človekove osebe? Baraga je prav vrednotil molitev očenaša in nas prav zato lahko uči, da je "molitev v duhu in resnici" tista molitev, ki prinaša v nas sposobnost, da lahko Očeta posvečujemo "z živo vero, s trdnim zaupanjem, z gorečo ljubeznijo in z resnično pokoro". To posvečevanje nas naredi sposobne, da lahko s "svetim zgledom" popravljamo pohujšanje, ki smo ga kdaj naredili s "slabim". Besede torej - tako nas uči Baraga - ne posvečujejo božjega imena, ako niso potrjene s svetim življenjem. "Oče" je ime, ki je "nad vas imena" in je "vredno večne slave in časti".

Iz globokega spoznanja svetosti Boga kipi želja, da bi se to poznanje razširilo med vsemi ljudmi. Želja se spremeni v prošnjo: "O, da bi te vsi ljudje po celem svetu spoznali... Da bi te spoznali grešniki in te začeli iz srca ljubiti" in da bi bila njihova ljubezen tako močna, "da bi te zaradi svoje ljubezni ne mogli več razžaliti".

Sklep razlage te prošnje povzame vsebino razlage: "Posvečeno bodi tvoje ime od vseh stvari; posvečeno bodi z vsemi mojimi mislimi, besedami in dejanji; posvečeno z novim spokornim življenjem."

V tej prošnji je pa tudi skrita naloga človeka v molitvi. Naloga, ki jo je popolno vršil Jezus Kristus: Z MOLITVIJO USMERJATI IN DVIGATI CELOTNO STVARSTVO K BOGU OČETU. In človek, ki potrebuje Kristusove rešenjske pomoči, da moli, spolnjuje to nalogo molitve, ko posvečuje božje ime "z vsemi svojimi mislimi, besedami in dejanji... s spokornim življenjem..."

Druga prošnja „Pridi k nam tvoje kraljestvo“

- O Gospod, tvoja je oblast in kraljestvo in čast na vekomaj! - Večni nebeški kralj, vsemogočni Bog, kako mi slabo molimo in častimo tvoje gospodarstvo čez vse! Kolikokrat se zoperstavljamo tvojim zapovedim in se vzdigujemo zoper tvojo postavo. O kolikokrat sem posebno jaz tvoje svete zapovedi prestopil, kolikokrat sem slabe stvari bolj ljubil kakor tebe, vsemogočnega stvamika! Ah, kolikokrat sem v svojem srcu s hudobnimi rekel: „Ne bom pokoren, nočem, da bi kraljeval čez me!“ In če tega ravno z besedo nisem govoril, sem ti pa v dejanju skazoval še tolikanj hujšo nepokorščino, nisem hotel biti podložen tvoji svesti, nisem hotel množiti in širiti tvojega kraljestva na zemlji, temveč sem še druge s pohujšljivim zgledom odvrčal od tebe. - Ah, Gospod, nebeški kralj, usmiljeni Oče, odpusti mi, ponižno te prosim, mojo veliko hudobijo in nehvaležnost, ker sem namesto tebe, svojega dobrotljivega Boga, pustil kraljevati greh čez se. - Odslej naprej pa bodi le ti moj Gospod in kralj; tebi popolnoma izročam svoje srce, svojo dušo, svoje telo in vse; le ti kraljuj sedaj v meni s svojo

milostjo in ljubeznijo, podvrži me popolnoma svoji najsvetejši volji. - Prosim te pa tudi, nebeški Oče, še za vse tiste, kateri te še sedaj ne spoznajo ali nočejo spoznati za svojega najvišjega Gospoda in kralja; kateri se za tvoje svete zapovedi ne menijo in še niso v tvojem kraljestvu. Prosim te zanje, da njihov um razsvetliš, omehčaš njihovo srce, da jih premagaš s svojo vsemogočno milostjo in ljubeznijo in jih pripelješ v svoje kraljestvo. - Pridi k nam tvoje kraljestvo, naj bo razširjeno in utrjeno po vsem svetu; kraljestvo greha pa naj bo povsod zatrto in pokončano. - O moj nebeški kralj! Daj mi milost, da bom naredil pravo pokoro za svoje grehe, da bom vedno v duhu pokore živel tebi dopadljivo in zaslužil večno živeti v tvojem nebeškem kraljestvu. -

Opombe:

"Tvoja je oblast in kraljestvo in čast na vekomaj!" To je vzklik, ki je bil dodan očenašu v prvih početkih krščanstva. Obnovljeno bogoslužje ga je zopet vpeljalo po očenašu pri maši. Ob tej priliki je bil izrečen očitek, da Cerkev vpeljuje protestantsko molitev v bogoslužje, kar seveda ne odgovarja resnici. Vidimo, kako je Baraga poznal tradicijo in jo upošteval celo v molitveniku, ki je bil namenjen v prvi vrsti preprostemu slovenskemu ljudstvu.

V razlagi te prošnje ponovno čutimo, da je to "očenaš spokornega kristjana". Ali to ne razodeva Baragovega globoke razumevanja evangeljskega oznanila "Spreobrnite se, zakaj nebeško kraljestvo se je približalo!" (Mt 3, 2; 4, 17; Mr 1, 15). Spreobrnjenje je pogoj vstopa v nebeško kraljestvo, pokora pa je potrebna, da človek ostane v nebeškem kraljestvu in je v njem vedno bolj trden.

Spreobrnjenje ni izvršeno v trenutku. V trenutku se človek lahko obrne k Bogu, posluša njegovo vabilo, mu odgovori. Nato pa se začne spreobračanje, ki ima razne stopnje: najprej je obrnitev od greha. Za spreobrnjenje je potrebna zavest krivde. Ta zavest ima tudi stopnje ali svoj razvoj. V glavnem pa je najprej spoznanje krivde greha. Iz prvotnega spoznanja zavesti krivde se kot sad odgovora milosti spreobrnjenja razvije zavest velikosti ali razsežnosti krivde. Greh je vedno naperjen proti Bogu. Razsežnosti te naperjenosti ni lahko spoznati v trenutku. Človek mora najprej doživljati vero v resničnega Boga, vedno bolj slutiti veličino Boga, njegovo svetost in vsemogočnost, da spoznava, kaj je Bogu prizadel v sebi, v svojem bližnjem, v družini, v soseščini, v fari, v Cerkvi, v svetu. Gre namreč za božje kraljestvo, ki je sicer duhovno, a resnično, da je mogoče spoznati, ali hočemo vstopiti vanj in ostati v njem ali ne. In tu ne gre samo za enkratno odločitev, marveč za trajno voljo, zakaj "nebeško kraljestvo trpi silo in silni ga otemajo" (Mt 11, 12).

Stavek "nisem bil podložen tvoji svesti" moramo premisliti, da ga razumemo. Težave vam najbrže dela beseda "svesti", ki je navadno ne rabimo samostojno, marveč v zvezi, npr: svest sem svoje krivde, v

svesti sem si, kaj je moja dolžnost. Baraga pa rabi to besedo samostojno, ko pravi "nisem bil podložen tvoji svesti". Hoče reči: "nisem se podvrget božji svetosti, ki si je Bog zaveda ali je je svest".

V razvoju spreobrnjenja odkriva spokorni kristjan hudobijo greha in kaj je z grehom izgubil, ker ni pustil, da bi Gospod kraljeval v njem. Prošnja pa spremlja tudi volja in dejavnost "spokornega kristjana". V to dejavnost so vključene vse človekove sposobnosti; na prvem mestu so najvišje, tiste, po katerih se človek odlikuje in dviga nad živalski in mrtvi svet: srce, duša in nato telo in vse človekove sposobnosti.

"Spokoren kristjan" ni zaprt vase, sebičnost v njem ne gospoduje. Misli tudi na druge in prosi za vse - tudi za one, ki nebeškega Očeta še ne poznajo.

Za sklep je prošnja za milost spokornosti in bogoljubnega življenja, ki vodi v večno nebeško kraljestvo.

Tretja prošnja

„Zgodi se tvoja volja kakor v nebesih tako na zemlji“

- Moj nebeški Oče, kolikokrat sem do sedaj ravnal proti tvoji sveti volji; živel sem le po nagnjenju svojega srca in po željah svoje popačene narave; iz napačnih namenov sem spolnjeval le svojo ali pa posvetnih ljudi voljo. - Moj Bog in Gospod, tvoja volja je najpopolnejša, je sama sveta pravica in ljubezen in sama na sebi je vredna vsega počestčenja in zvestega spolnjevanja; meni se je pa zdela preostra, pretrda, pretežavna, ker sem hotel živeti le po po hudobni volji sveta. Še ta majhna dobra dela, katera sem vršil včasih, so bila ognušena z mojo lastno voljo in s skritim napuhom in hinavščino, ker sem pri njih želel bolj svetu ugajati, kakor dopolniti tvojo sveto voljo. In tako sem tudi že takrat služil sam sebi in svetu, kadar je na zunaj zgledalo, da služim tebi z dobrimi deli. Ah daj, da bo že vsega konec, kdaj se bom že vendar popolnoma podal v srečno službo svojega dobrotljivega nebeškega Gospoda! - Ah, to že zdavnaj želim, a duh je voljan meso pa slabo; ne delam dobro, kar želim, temveč hudo, delam, česar ne želim. - Oh, ti spreobni in poboljšaj mojo voljo in jo naredi močno v dobrem; pomagaj mi, o moj nebeški Oče, ker si sam ne morem pomagati; podeli mi svojo sveto milost, da bom mogel premagati svojo slabo in hudobno voljo in jo popolnoma podrediti tvoji najsvetejši volji; daj mi milost, da se bo moja volja združila s tvojo in se takorekoč v njej izgubila kakor se zgubi kaplja vode v morju; daj nam vsem milost, da bomo tvojo ljubeznjivo in in sveto voljo dopolnjevali tukaj na zemlji s prav tako pokorščino, zvestobo in ljubeznijo kakor jo dopolnjujejo angeli in vsi izvoljeni v nebesih. Tvoja volja naj se zgodi kakor v nebesih tako na zemlji; tvoja sveta volja naj bo dopolnjena v vseh naših okoliščinah; po tvoji sveti volji naj se nam vsem zgodi. - O moj nebeški Oče, da bi bila tvoja sveta volja vedno dopolnjena nad menoj in od mene, to so sedaj moje želje in raje hočem biti po tvoji sveti volji večno

pogubljen kakor brez tvoje volje (ako bi bilo to mogoče) priti v nebesa. - Daj mi tudi vedno prav spoznati tvojo sveto voljo, razsvetli mojo vest, naredi me vernega po poslušanju tvoje svete besede, katero nam oznanjajo tvoji namestniki; in potrdi me s svojo sveto milostjo, da ti bom zvest do konca in popolnoma vdan v življenju in smrti v tvojo sveto voljo. -

Opombe:

Ob tej prošnji se spokorni kristjan najpreje spomni, da je v preteklosti ravnal proti presveti volji božji. Sledil je nagnjenim svojega srca in željam svoje popačene narave.

Božja volja je vedno najpopolnejša, ker vedno izraža pravico in ljubezen. Vredna je vsega češčenja in našega spolnjevanja.

V obliki molitve je razloženo, v čem obstoji in kaj je božja volja. Izraža božjo pravico in ljubezen, zato je njeno spolnjevanje za človeka dolžnost in obenem izražanje ljubezni.

Človekovo srce pa je k slabemu nagnjeno in se mu zdi volja božja preostra, pretrda in pretežavna; hoče živeti po volji tega sveta. Tu Baraga poseže s svojo razlago v zelo hudo razvado modernega človeka, ki živi eno stoletje in pol pozneje. Ta človek sledi hudobni volji sveta; je res hudobna, ker v njej ni sledu o Bogu. Kar človeku navidez koristi, to zasleduje. In korist je v tem, s čemer je mogoče dobiti dolar ali zadostiti željam in nagnjenem pokvarjenega srca. Dobra dela, ki jih tak človek vrši so le navidezno dobra, ker so omadeževana z lastno voljo in s skritim napuhom in hinavščino, ker z njimi želi človek le svetu ugajati, ko bi moral spolnjevati božjo voljo.

Spokoren kristjan, ki sledi Baragovim mislim, spozna sebičnost prav v tem, da hoče ugajati sebi in ljudem s tem in v tem, kar bi mu moralo biti spolnjevanje najsvetejše volje božje. Vzbudi se mu želja in prošnja, da bi bilo tega že konec v njegovem življenju in da bi z vso gotovostjo stopil v "srečno službo svojega dobrotljivega nebeškega Gospoda".

To željo spokorjen kristjan že dolgo goji, a "duh je voljan pa meso je slabo". To so besede iz evangelija po Marku; govori jih Jezus Petru, ki ni mogel čuti v molitvi (Mr 14, 38). Takoj sledi misel apostola Pavla iz pisma Rimljanom (7, 15): "Ne delam namreč tega, kar hočem, ampak to delam, kar sovražim". Prav zato smo že v enem prejšnjih razmišljanj ugotovili, da moramo spokornost kristjana razumeti kot nam jo predstavi evangelij. Obstoji namreč v napredujočem in trajnem spreobrnjenju. In za tako spreobrnjenje je potrebna božja milost, za katero prosi spreobrnjen kristjan: "Spreobrne in poboljšaj mojo voljo in jo naredi močno v dobrem; pomagaj mi, o moj nebeški Oče, ker si sam ne morem pomagati; podeli mi svojo sveto milost, da bom mogel premagati svojo slabo in hudobno voljo in jo popolnoma podrediti tvoji najsvetejši volji." V prošnji gre še dalje, ko Baraga vodi spokornega

kristjana do viška spolnjevanja božje volje in s tem tudi svetosti: "Daj mi milost, da se bo moja volja združila s tvojo in se takorekoč izgubila v njej, kakor se zgubi kaplja vode v morju."

Ker nas je Jezus učil molitev očenaša, je v kristjanu, ki moli z Jezusovimi besedami, tudi iskrena želja, da bi vsi spolnjevali božjo voljo: "Daj nam vsem milost, da bomo tvojo ljubeznjivo in sveto voljo dopolnjevali tukaj na zemlji s prav tako pokorščino, zvestobo in ljubeznijo kakor jo dopolnjujejo angeli in vsi izvoljeni v nebesih." V nebesih je popolna edinost in popolno združenje vseh v izpolnjevanju božje volje. V tem je blaženost in mir in to prosimo, ko izgovarjamo besedo "kakor v nebesih tako na zemlji".

Sedaj pa pride misel, s katero nas Baraga preseneti: "O moj nebeški Oče, da bi bila tvoja sveta volja vedno dopolnjena nad menoj in od mene, to so sedaj moje želje in raje hočem biti po tvoji sveti volji večno pogubljen, kakor brez tvoje volje priti v nebesa". Vrinjene pa so besede, ki nas pomirijo: "Ako bi bilo to mogoče".

Sledi prošnja za spoznanje božje volje: "Daj mi tudi vedno prav spoznati tvojo sveto voljo." Prošnja za razsvetljenje vesti: "Razsvetli mojo vest". Poslušnost božji besedi: "Naredi me vernega po poslušanju tvoje svete besede, katero nam oznanjajo tvoji namestniki".

Prošnja za stanovitnost: "In potrdi me s svojo sveto milostjo, da ti bom zvest do konca in popolnoma vdan v življenju in smrti v tvojo sveto voljo".

Četrta prošnja **„Daj nam danes nas vsakdanji kruh“**

- Dobrotljivi Oče nebeški! V svoji pregrešni slepoti sem te prosil le za obilnost, premoženje, srečo in samo za časne reči; in kolikor si mi jih dal, sem jih več del obrnil za razžaljenje tebe. - Danes te le toliko prosim, kolikor potrebujem po tvoji previdnosti in prosim te tudi za posebno milost, da bi mogel vse, kar mi daš, obrniti po tvoji sveti volji, kakor je tebi najbolj v čast in v zveličanje moje duše, daj mi danes le moj vsakdanji kruh. - Če pa hočeš, da trpim pomanjkanje v vseh rečeh, naj se zgodi tvoja sveta volja in hočem v duhu pokore sprejeti in voljno pretrpeti kot zaslužen kaznen za svoje grehe in kot pomoč za zveličanje. - Daj mi pa tudi, nebeški Oče, vsakdanji kruh moje duše, tvojo sveto milost in resničnega duha pokore, da bom odslej zate živel in se zvesto oklepaj tvojih svetih zapovedi. - O da bi bile odslej vsakdanji kruh moje uboge zadolžene duše spokorne solze, grenka žalost in ostra pokora! O da bi nikdar ne pozabil, kako grozovita nesreča je greh, ker dušo od tebe loči in umori! Daj meni in vsem grešnikom vsakdanji kruh naših revnih duš. - Ah, jaz, tvoj izgubljeni sin, nisem vreden kruha tvojih otrok, preživi me le s kruhom tvojih najmanjših služabnikov. O Gospod, pusti mi pobirati le drobtinice, katere padajo s tvoje mize; podeli le nekoliko tvoje presvete božje ljubezni, katero tako obilno deliš pravičnim dušam, meni ubogemu grešniku, ker obžalujem svoje

grde pregrehe in ker te prosim odpuščanja v žalosti in bridkosti svojega srca s trdnim sklepom nikoli te več ne razžaliti. In zdaj te še prosim, o Gospod, za kruh svoje duše, ki prihaja iz nebes, ima v sebi vso sladkost in je kruh življenja: tvoje presveto Rešnje Telo, o moj dobrotljivi Jezus. Daj, da vedno vredno uživam presveto nebeško mano, da bom imel v sebi pravo življenje in me boš na poslednji dan obudil k večnemu življenju; da bom živel vedno le tebi, kakor ti živiš iz Očeta; vedno ostal v tebi in ti v meni v edinosti večne ljubezni. -

Opombe:

Globina in razsežnost Baragovih nauk se stopnjuje posebno v mislih te prošnje očenaša. Za življenje in udejstvovanje je potrebna hrana. V čem obstoji ta hrana? Med razmišljanjem Baragove molitve k tej prošnji odkrijemo razpoloženje in potrebe spokorjenega kristjana, Baragovo osebno razpoloženje v pomanjkanju in življenju v velikem uboštvu v domovini in med naseljenci raznih narodnosti in Indijanci v Ameriki, ko vedno sprejema pomanjkanje in revščino v duhu pokore; želi, da bi bila pokora njegov vsakdanji kruh in se zadovolji v hvaležnosti za drobtinice, ki padajo iz božje mize; prosi, da bi prejel le nekoliko božje ljubezni, ki jo Oče daje pravičnim, da bo lahko obžaloval svoje velike pregrehe. V tem je Baragova prošnja iskrena ne le ko ima v mislih spreobrnjenje od velikih pregreh, marveč tudi, ko moli in prosi zase. Svoje osebne krivde za vse prestopke presoja pod vidikom vseh milosti, ki jih je prejel od nebeškega Očeta.

V svoji globini in razsežnosti dojemanja božjih nauk se je Baraga dvignil nad janzenistični čas in nad morečega duha, ki je tedaj prešinjnal janzeništično strogost, katera je vernikom zapirala pot do kruha večnega življenja. Baraga prosi zase in isto prošnjo polaga tudi v molitev vernega slovenskega ljudstva, ko prosi za kruh "duše, za kruh, ki prihaja iz nebes in ima v sebi vso sladkost, za kruh večnega življenja". V tej molitvi tudi odkrijemo način Baragovega zavračanja janzenizma in odvrčanja ljudstva od janzenističnih zmotnih nauk, ki so bili tudi v dejanju uresničeni v odvrčanju od spovedi in preprečevanju prejemanja sv. obhajila. To pomeni, da je Baraga v svojem odporu proti janzenizmu pozitiven in se izogiba vseh napadov in zavračanja dušnega pastirstva, ki so ga vršili njegovi duhovniški sobratje in predstojniki. V tem je bila pastoralna modrost in duh krščanske ljubezni. Pri tem se nehote spomnimo dušnopastirskih načinov Janeza Pavla II. Pokazal jih je ob svojem romanju v Mehiko, v ZDA, v Afriko in drugam. Takih načinov so zmožni le veliki ljudje, ki jim ne gre za osebni prestiž ali ugled, marveč za duhovno korist božjega ljudstva.

Do presvetega Rešnega Telesa kot hrane večnega življenja ima globoko spoštovanje, h kateremu hoče privedi tudi verno slovensko

ljudstvo. Zato prosi, da bi vedno vredno užival presveto nebeško mano, da bo imel v sebi pravo življenje. Tu doda še eno prošnjo za zveličanje, a tako, da obenem uči, da je odrešen celoten človek z dušo in telesom: da bi užival sv. obhajilo tako, da bo imel v sebi pravo življenje in me "boš na poslednji dan obudil k večnemu življenju".

Baraga se popolnoma želi spremeniti v Kristusa, ker vidi v tem glavni in končni namen sv. obhajila: Daj da bom: "Živel vedno le tebi kakor ti iz Očeta živiš" in da bom "vedno ostal v tebi in ti v meni v edinosti večne ljubezni".

In h temu je Baraga želel voditi vse, za katere je napisal "Dušno pašo".

Peta prošnja

„Odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo svojim dolžnikom“

- O Bog! Moji dolgovi, s katerimi sem se zadolžil pred teboj, so tako veliki, da jih ne morem poplačati ves čas svojega življenja in tudi ne celo neskončno večnost. Ah, če boš zahteval, Gospod, račun od mojega hiševanja, kako bom obstal! - Le to me potolaži, da je pri tebi odpuščanje grehov, usmiljenje in obilno odrešenje. Da, moj nebeški Oče, usmiljen hočeš biti do mene, odpustiti mi hočeš ves dolg, ako bom le tudi jaz usmiljen do svojih sovražnikov in razžaliteljev, če bom iz srea odpustil vsem, ki me sovražijo in delajo hudo. O kako bi bil vendar slep in nespameten, ako bi iz srea ne odpustil vsem, da bo odpuščeno tudi meni! Kako strašno sodbo bi izrekel sam nad seboj, ko bi ne hotel odpustiti bližnjemu iz srea, medtem bi pa vseeno molil: „O odpusti mi, o Bog, kakor jaz odpuščam bližnjemu.“ Ali ne bi prosil tako tebe, naj tudi ti, o Bog, ne odpusti mojih grehov, zaradi vseh mojih hudobij terjaj oster obračun, pri katerem ne bom obstal, in da me pahneš v peklenški ogenj, kamor zaslužim priti zaradi svojih grehov, ako mi jih ne odpustiš. - Zato pa hočem prav iz srea odpustiti vsem, katerikoli so me kdaj razžalili, da boš tudi ti odpustil meni vse. - Res je, da me je moj bližnji marsikaterikrat močno razžalil; ah, jaz sem pa tebe, svojega Gospoda in Boga, zelo razžalil! Kaj je, ako moj bližnji razžali mene, zaničevanja vrednega velikega grešnika v primeri s tem, da jaz tolikokrat razžalim s svojimi grehi tebe, presvetega, večnega Boga! Ah, kadar premislim velikost razžaljenja, katerega naredim z grehi tebi, se popolnoma zgubi in zgine vse razžaljenje, ki ga ljudje naredo meni. - Res je, da moj zopernik in sovražnik ravna hudobno in krivično, ker me tako sovraži in žali; pa v njegovih krivicah spoznam tvojo božjo pravico, zakaj ti vse to dopustiš k mojemu posvečenju za pravično kazen mojih grehov. Vse razžaljenje svojih sovražnikov hočem torej prenesti voljno, odpustiti vsem iz srea in vse, kar mi bodo storili hudega, sprejeti za pokoro svojih grehov; ah, saj sem zaslužil še tisočkrat več trpeti! - Odpusti mi vse moje grehe, o dobrotljivi Oče, kakor tudi jaz odpustim vsem iz srea, sprejmi me zopet v svojo sveto milost in dodeli mi, da vedno živim in umrjem v tvoji milosti. -

Opombe:

Prišli smo do prošnje, po kateri lahko merimo stopnjo, višino ali nižino svojega krščanstva. Ob tej prošnji moremo tudi oceniti vrednost naše molitve. V mislih moramo imeti, da je molitev očenaša od Gospoda Jezusa Kristusa. "Nekoč je na nekem kraju molil in, ko je nehal, mu je rekel eden izmed njegovih učencev: "Gospod, nauči nas moliti, kakor je tudi Janez učil svoje učence". In Jezus jim je rekel: "Kadar molite, recite: 'Oče naš'." (Lk 11, 1...)

Baraga pozna svojo grešnost. Spodbudno bi bilo prebrati njegovo spraševanje vesti pred spovedjo ("Dušna paša"). Njegovo spraševanje vesti obsega skupno z molitvijo pred in po spraševanju vesti strani od 89 do 139: božje zapovedi, cerkvene zapovedi, sedem glavnih grehov, 6 grehov proti Sv. Duhu, 4 vnebopijoči grehi, devet tujih grehov, spraševanje vesti o delih milosti, dolžnosti svojega stanu.

Kaka razlika med njim in nami, ki kar na hitro naredimo spraševanje vesti ali pa kar vedno isto povemo pri spovedi. Njegovo znanje verskih in moralnih nauk je bilo v resnici popolno. In kot sem že omenil: Baraga je vsako krivdo pred Bogom presojal pod vidikom svetosti Boga in vsega, kar je Bog zanj izvršil in neprestano vrši. Doživljal je iz svoje globoke vere krivdo tudi za opuščena ali slabo opravljena dobra dela ali kot on pravi, dela milosti. Že s tem je poudarjeno, da kristjan vrši dobra dela s pomočjo milosti božje, ki je Kristusova rešenjska pomoč ali Kristusovo delovanje v nas. Zavest navzočnosti te Kristusove pomoči, ki je v nas po delovanju Sv. Duha, je zelo praktična za življenje v božji navzočnosti.

Poglejmo kako Baraga opisuje dela milosti za spraševanje vesti!

"Ali nisem marsikaj dobrega opustil, kar bi lahko naredil? Ali premislim kdaj te besede apostola sv. Jakoba: 'Kdor torej ume dobro delati, pa ne dela, ima greh' (Jak 4, 17). - 'Vera brez del je mrtva' (Jak 2, 17). - Ali sem, kolikor mi je bilo mogoče, lačne nasitil, žejne napojil, popotne prijazno sprejel; revnim ljudem, ki še potrebne obleke niso dosti imeli, kaj obleke dal? Ali sem bolnike obiskal, jim kaj dal in jim postregel? Ali ni noben človek po moji zanikrnosti ali zadolženju prišel v ječo? Ali sem mrtvim, kadar sem imel priložnost, zadnjo čast iskazal? - Ali sem vselej, kadar sem priložnost imel, grešnike posvaril; nevedne, nespametne poučil, dvomljivcem in umahujočim prav svetoval, žalostne ljubeznjivo tolažil? Ali sem krivico, ki se mi je naredila, voljno trpel? Sem vsakemu, ki me je razžalil, iz srca odpustil? Ali zvesto prosim Boga za žive in mrtve, posebno za nje, za katere sem dolžan moliti? itd."

Vsakdo je po svoji vesti zadolžen pri Bogu. Značilnost pokvarjenosti sedanjega časa je, da nekateri, morda mnogi, greha več nimajo za greh. Ne bom našteval, kateri grehi pridejo tu vpoštev, ker je znano.

Ker je ljubezen največja zapoved, tudi grehi proti bližnjemu prinašajo veliko krivdo. Proti bližnjemu se v mnogočem pregrešimo.

Med ljudmi je vedno trenje, nerazumevanje, sumničenje... Zato moramo na mnoge zadeve, ki so med nami napačne, pozabljati in jih spregledovati, sicer postane življenje pretežko. Pri tem ne moremo pozabiti, da je vsak človek oseba in ima pravico do svojega gledanja in presojanja vsega, dokler to ne krši božjega reda ali volje. Kar Bog bližnjemu da, mu ne smemo jemati ali kratiti. V kolikor pa v tem zagrešimo, nas molitev očenaša zelo resno svari. Baraga, kar pove da prosimo Boga, naj nas večno kaznuje s pogubljenjem, ako ne odpuščamo.

To je gotovo zelo resno svarilo. Morali bi dobiti vsak dan toliko časa, da bi pod vidikom tega dela očenaša ocenili svoje razmerje do bližnjega. Obenem pa moramo imeti v mislih svoj dolg pred Bogom. Tako bomo lažje sprejeli težave v medsebojnem razmerju z ljudmi, posebno z onimi, ki so nam storili kaj hudega.

Česar pa ne moremo doseči v sebi s svojo močjo, posnemajmo Barago in prosimo za božjo pomoč in milost. "Prositate in boste prejeli!"

Šesta prošnja „In ne vpelji nas v skušnjavo“

- O Gospod, veš, kako močno sem nagnjen k hudemu, poznaš moč mojih hudobnih navad in skušnjav, poznaš tudi slabost moje volje, kako malo je pripravljena, ustavljati se slabim navadam in skušnjavam. Veš, da je človeško življenje polno skušnjav, s katerimi se moramo vedno vojskovati. Karkoli človek vidi in sliši, kar misli in govori, skoraj vse mu je skušnjava. Zdaj nas naša popačena narava zapeljuje k dopolnjenju hudega nagnjenja in poželjenja, katero je po izvornem grehu prišlo v našo naravo; zdaj nas vabi hudobni in zapeljivi svet k uživanju svojega goljufjivega veselja; zdaj nas hudobni duh skuša in moti in hodi vedno okoli kot rjoveč lev in išče koga bi požrl. - Ah, koliko hudih skušnjav, koliko nevarnega vojskovanja! - O Bog, ki veš, da ne moremo obstati v tolikih nevarnostih zaradi človeške slabosti, daj nam svojo vsemogočno milost, da bomo s tvojo pomočjo vse svoje skušnjave srečno premagali. - O Gospod, bodi milostljiv meni ubogemu grešniku; brez tvoje pomoči se ne bom mogel vsem svojim silnim skušnjavam zoperstavljati. Odvzemi mi, če je tvoja volja, moje velike in hude skušnjave, da ne bom vedno v taki nevarnosti, ker bi lahko tebe razžalil in svojo dušo pogubil. Če pa hočeš, da imam hude skušnjave za pokoro in za kazen za svoje grehe, te prosim, naj bo v meni tvoja sveta milost obilna, da boš v meni slabemu močan, da boš moj pomočnik in odrešenik, da se bodo vmili in sramovali, kateri mi hočejo hudo. - O Gospod, do sedaj sem preveč zaupal nase, premalo pa nate, zato so me skušnjave tolikokrat zapeljale v greh. Sedaj hočem le vate zaupati, o moj Bog, in vekomaj ne bom zapuščen; le pri tebi hočem iskati pomoč v vseh nevarnostih, zakaj ti me boš rešil skušnjave in „s svojim Bogom preskočim zidovje“ (Ps 17, 30). O moj nebeški Oče, daj mi milost, da bom vedno čul in molil, da ne padem v skušnjava, ne privolim v greh in tebe ne zgubim za večno. -

Opombe:

"In ne vpelji nas v skušnjavo!" Skušnjave ne prihajajo od Boga, pač pa je v tej prošnji prošnja za božjo pomoč, ki jo vsakdo potrebuje v skušnjavah, ki so v našem življenju neizogibne. Verjetno se zdi marsikateremu pretrda Baragova ugotovitev, da vse, kar človek vidi in sliši, misli in govori, lahko prinese skušnjavo. A ta ugotovitev božjega služabnika je veljavna tudi za naš čas. Razlika je samo v enem: vredotenje se je pod vplivom javnega mnenja, sekularizma in zmaterializiranega življenja zelo spremenilo. Zato v marsičem več ni skušnjav, ker je javno mnenje kar podleglo gotovim navadam, udeležtvovanju in načinu življenja, da več niso ljudje skušani in tudi ne smatrajo za nravno slabo, kar dejansko popolnoma nasprotuje evangelijskim in krščanskim naukom - božjemu načrtu za človekovo življenje.

Npr. pohlep po denarju; seveda morate me prav razumeti; denar je potreben danes bolj kot v preteklosti, ker samo z denarjem dobimo vse, kar je nujno potrebno za življenje. A koliko jih je, ki hočejo pridobiti toliko denarja, kolikor je potrebno. Pri tem mislim toliko, da ima človek nekaj prihrankov, da v bolezni in starosti ni odvisen od drugih in ni drugim v breme. Danes ljudje večinoma skušajo spraviti skupaj čim več denarja, čim več bogastva. Zato rabijo vsa sredstva in se ne ozirajo na božje zapovedi: posvečuj Gospodov dan, peta zapoved - skrb za zdravje, odgovornosti za družino, zakonska zvestoba, umetno preprečevanje možnosti spočetja. V teh zadevah se je javno mnenje oddaljilo od božjih zapovedi in evangelijskih načel.

Viri skušnjav: slabo nagnjenje, ki je v človeku; hudobni duh; zapeljivi svet. Vse to se združuje v človeku in brez božje pomoči je nemogoče vztrajati v dobrem in ohraniti prijateljstvo z Bogom. Jezus Kristus, ki je vedel, kaj je v človeku, je dal v očenaš prošnjo za pomoč v skušnjavah.

Baraga opominja spokorjenega kristjana: "preveč sem zaupal vase, premalo pa nate; zato se me hude skušnjave tolikokrat zapeljale v greh.

Molitev za božjo pomoč v skušnjavah nam ne bo odvzela skušnjav; po tej prošnji pa bomo prejeli milost, da jih bomo premagali in vdano v božjo voljo prenašali. Popolnoma prosti jih nikoli ne bomo.

Nazadnje še prošnja za čuječnost in stanovitnost v molitvi. Ta nauk je dal tudi Jezus Kristus: "Čujte in molite, da ne pridete v škušnjavo" (Mt 26, 41).

Baraga še doda prošnjo za obvarovanje pred večnim pogubljenjem in za večno zveličanje v nebesih.

Za vse te milosti prosimo kot božji otroci v imenu Jezusa Kristusa in po navdihnjenju Svetega Duha.

Sedma prošnja „Temveč reši nas hudega. Amen.“

- O moj Bog in moj Gospod, jaz grešen človek morem spoznati, da drugega ne zaslužim, kakor da bi me ti kaznoval hudo in večno, zakaj hudo sem delal pred teboj in proti tebi samemu sem grešil. - Pa sam hočeš, da te prosim, da me rešiš hudega, katero sem zaslužil za svoje hudobije. Ponižno te sedaj prosim, moj dobrotljivi nebeški Oče, usmili se me po svoji veliki milosti; nikar mi ne vračaj po mojih grehah in ne povračaj mi po mojih hudobijah. Usliši mojo prisrčno prošnjo in obvaruj mene in vse ljudi pred vsemi nesrečami, katere tolikokrat zaslužimo za svoje grehe. - Če si pa sklenil, o pravični Bog, tukaj nas tepsti in strahovati zaradi naših hudobij, se ti pa moramo zahvaliti za tvojo veliko ljubezen, katero nam skazuješ s tem. O le tukaj nas tepi, le tukaj nas žgi in reži, da nam prizaneseš tamkaj. Samo to te prosimo, daj nam milost, da bomo vse časne nesreče in težave, katere nam pošiljaš, spoznali za kazen za naše grehe in v pomoč zveličanja, vse pretrpeli voljno v duhu pokore in tako vse tiste časne kazni, katere bi morali trpeti v vicah, že tukaj prestali. - Posebno te prosim, o Gospod, odvrni od nas vse dušne nevarnosti in nesreče; varuj nas pred zapeljevanjem in vsemi slabimi priložnostmi; posebno nas varuj pred smrtnim grehom, ki je največja nesreča na svetu. O Gospod, pusti me rajši živeti do konca mojega življenja v največji revščini in trpljenju, kakor da bi te še razžalil s kakim grehom. - Reši nas pa tudi, o dobrotljivi Bog, ki si nas ustvaril za nebesa, reši nas večnega hudega, večnega pogubljenja in sprejmi nas v svoje večno bivališče, kjer te bomo na vse večne čase gledali, ljubili in uživali z vsemi tvojimi izvoljenimi. Amen.

O moj usmiljeni nebeški Oče, jaz ubogi grešnik, ki nisem vreden, imenovati se tvoj otrok, te prosim za vse te milosti v imenu Jezusa Kristusa, tvojega ljubega Sina, ki s teboj in Svetim Duhom živi in kraljuje, Bog od vekomaj do vekomaj. Amen. -

Opombe:

Največje hudo je večna kazen za nespokorjenega grešnika. Bog je usmiljen in noče smrti grešnika, marveč da se spokori in živi (Ezek 18, 23). Grešnik, ki se je obrnil od greha, šele začne spoznavati, da je bil v nevarnosti pogubljenja. In strah pred pogubljenjem ga tudi po spreobrnjenju ne zapusti. Je veliko človeškega presojanja o stanju človeka tudi tam, kjer daje gotovost in prinaša mir samo vera. Krepost vere človeka razsvetljuje, da prosi za milosti, ki so potrebne, da se bo obvaroval večnega pogubljenja. Baraga zato prosi zase in za vse ljudi, da bi bili obvarovani nesreč, ki jih tolikokrat zaslužimo za svoje grehe. V tem je tudi prošnja, da bi bili obvarovani časnih kazni. V tej prošnji pa je vdan v božjo voljo. Ako je potrebno, da jih prestanemo, ker Bog ve, da je tako dobro za nas, se moramo zahvaljevati za ljubezen Boga, ki hoče, da so nam časni kazni v pripomoček večnega zveličanja.

Nesreč in težav se ni mogoče izogniti tudi ob napredku ved, ki človeku lajšajo življenje in mu pomagajo v nesrečah in boleznih. Čeprav ne moremo in ne smemo reči, da je nesreča in težava kazen za naše grehe, vendar je še vedno primerna Baragova prošnja: "Daj nam milost, da bomo vse časne nesreče in težave, katere nam pošiljaš, spoznali za kazen za naše grehe in v pomoč zveličanja". Vse neprijetno v življenju lahko obrnemo v dobro in podredimo božji milosti.

Baraga dalje opozarja, da se srečujemo z dušnimi nevarnostmi in nesrečami, z zapeljevanjem, ki prihaja na razne načine do nas od različnih strani; prav tako srečujemo slabe priložnosti. Vse to prinaša nevarnost za naše versko in нравno življenje; lahko oslabi našo vero, lahko nas naredi površne in brezbrizne. Vsega takega hudega se lahko rešimo ali pa utrdimo, da mu ne bomo podlegli, z božjo pomočjo. Jezus Kristus, ki nas je tako učil moliti je dobro poznal človeško naravo in nevarnosti, ki jih srečujemo in so nevarne, ker najdejo v našem nagnjenju k slabemu svojega zaveznika. Zato je vključil to prošnjo v molitev, ki nas jo je naučil.

Baragova
spovednica
na levi glavnega
oltarja v cerkvi
sv. Nikolaja
v Metliki

Zaveso spovednice
drži pokojni župnik
p. Pavel Verderber

Friderik Baraga u zgodovini

Marija Povšič, v preteklem šolskem letu učenka sedmega razreda farne šole Sv. Alojzija v Bowling Green, Ohio, je v tekmovanju na „zgodovinski dan distrikta II“ na Bowling Green State Univesity dobila prvo mesto za zgodovinski referat „Frederic Baraga In History“. S tem ji je bila odprta pot k državnemu tekmovanju države Ohio v Clevelandu, kjer je bilo njeno delo odlično ocenjeno. Njen spis „Friderik Baraga v zgodovini“ sem predstavil v slovenščino za objavo v AMK, ker je to edinstven opis Baragovega dela, ki ga je napisala 13letna učenka.

I. To je bil Baraga

Bil je zelo mrzel in vetroven zadnji dan leta 1830. Na njujorških cestah so bile množice ljudi, ki so se pripravljali za zadnjo zabavo tistega leta. Niso imeli dosti časa za novodošle tujce, med katerimi je bil mlad duhovnik. Ko je stopil iz pristaniškega poslopja, se je tesno zavil v svoj obnošeni plašč, da bi se zavaroval pred mrzlim zrakom. To je bil Father Friderik Baraga. Prišel je iz Slovenije, ki je bila tedaj del Avstrije. Danes je del Jugoslavije.

Friderik Baraga je bil rojen 29. junija 1797. Majhen napis na gradiču v Mali vasi pove, da je bil Friderik Baraga rojen tam. Poslopje še stoji in zgleda še vedno tako kot ob Baragovem rojstvu. Kmalu po rojstvu Friderika se je oče preselil z naraščajočo družino v bližnjo vas Trebnje. Ta kmečki okraj je brez očarujočih lepot drugih delov Slovenije, ima pa svojo robato lepoto, ki je vzgojno vplivala na dušo rastočega otroka. Tu so njegovi starši vtisnili svoje kreposti v njegov značaj. Od očeta je dobil čut za red, trdno voljo in odločnost, od svoje matere pa čutečo dušo in ljubezen do ubogih.

Sodobni zgodovinski dogodki so tudi pripomogli k Baragovi vzgoji. Med letom

1795 je pridobil Napoleon poveljstvo nad pariškim vojaštvom; v letu 1795 je prekoračil Alpe na poti v Italijo, da si je pridobil prvo zmago. Kmalu za tem je obrnil svoj srd na avstrijsko cesarstvo.

Med pogostimi pohodi avstrijskih, francoskih in ruskih čet skozi Slovenijo se je Friderik navadil na življenje po gozdovih, na lov in na spanje na prostem, kar mu je pozneje koristilo. Zaradi teh vojn, ki so prinesle tudi precej pokvarjenosti, je oče oskrbel za svojega sina zasebnega učitelja, ki ga je pripravil za javne izpite na koncu vsakega leta. Začel se je učiti tudi nemščine, v kateri je bil pozneje zelo izurjen, leta 1809 je začel s študijem na gimnaziji, kjer so zaradi Napoleonevega gospodovanja učili v francoščini. Tako se je naučil še en jezik, ki ga bo rabil v bodočem misijonu, kjer so živeli mnogi Francozi. Mnogo svojih pisem je pisal v francoščini.

Smrt očeta in matere, ki sta umrla oba v kratkem času, ga je zelo prizadela. Njegova spričevala v ljubljanski gimnaziji in pozneje pri študiju prava na Dunaja so mu precej obljubljala. Njegovi učitelji so mu tudi dejali, da pričakujejo veliko od njega.

Marija Povšič

A srečal je na Dunaju velikega duhovnika Klemena Marijo Hofbauerja, ki je vplival na njegovo mišljenje in mu vzbudil željo do duhovništva. Vrnil se je domov v Slovenijo in je bil po študiju bogoslovja posvečen v duhovnika.

II. Zgodovina je vplivala na Friderika Barago

Duh tedanjega časa je bil popolnoma nasproten idealom, ki jih je imel Friderik Baraga pred seboj. Slovenska duhovščina je bila tedaj pod vplivom jožefinizma in janzenizma. Jožefinizem je pomenil državno gospostvo nad cerkvenimi zadevami; tako se je imenovala politika avstrijskega cesarja Jožefa II. (roj. 1741, umrl 1790). Janzenizem pa je bilo krivoverstvo, ki ga je začel belgijski škof Cornelius Jansen (1585 - 1638). V bistvu je bil to nauk o strogosti Boga. Janzenisti so bili zelo strogi do vernikov in so jim ovirali prejemanje zakramentov. Friderik Baraga je v nasprotju z janzenističnimi zmotami nudil vernikom možnost prejemanja zakramentov. Zato so nekateri duhovniki gledali nanj zviška, drugi so ga pa zavidali, ker je bil odločno proti

janzenizmu. Ljudstvo se je zbiralo okoli njega, a cerkveni predstojniki so menili, da pozvroča nered. Bil je kazensko prestavljen in je postal sporna osebnost v ljubljanski škofiji. Napačno so razumeli njegovo pridiganje, njegov program vzgajanja preprostih in tudi njegovo dobrodelnost.

Friderik Baraga je imel zelo čuteče srce in je bil visoko izobražen. Vedel je, da prav ravna v svoji ljubezni do ljudstva. Čutil je, da ne more drugače delati za ljudstvo.

Strogost janzenizma, ki ga je obdajal od vseh strani, je utrdila njegovo prepričanje. Zgodovina je oblikovala mladega duhovnika. Od sedaj naprej bo mladi Friderik Baraga oblikoval zgodovino algonquinskih Indijancev, Otavcev in Očipvejcev v oddaljeni divjini Seveve Amerike.

III. Zgodovinska odločitvev Friderika Barage

V letu 1827 je Edward Fenwick, škof škofije Cincinnati, prišel do obupnega položaja. Njegova škofija je obsegala državo Ohio; zaupana so mu bila tudi področja današnjega Michigana in Wisconsin. Neprestan dotok Nemcev, Francozov in Ircev mu je onemogočil, da bi oskrbel zadosti duhovnikov in cerkev, da bi zadostil njihovim potrebam. Poleg tega je bilo tudi tisoče Indijancev, ki še niso videli duhovnika.

Bila je potrebna finančna pomoč in tudi misijonarji, ki so govorili nemško. „Prosim za teologa, ki govori nemško“, je prosil škof Fenwick. Zdi se, da je bil ta poziv namenjen Baragu. A razlog, ki ga je podpiral v njegovi odločitvi, ni bil v nujni potrebi evropskih imigrantov, marveč Indijanci. „Upamo, da nam boste poslali duhovnika, ki nas bo učil, kako

živeti“, je bil del pisma, ki ga je pisal indijanski poglavar 2. novembra 1825 generalnemu vikarju v Detroit. V Sloveniji je bilo Baragovo delo ovirano od njegovega mašniškega posvečenja naprej, v misijonih pa je gledal sebe pri delu brez ovir. To je bila prilika, katero je čakal Baraga.

Baraga ni lahko zapustil svoje ljubljene Slovenije. Dva meseca se je boril v svoji notranjosti. Končno je šel 10. avgusta 1829 k ljubljanskemu škofu in ga prosil, da bi bil odpuščen iz škofije in šel na misijonsko delo v Severno Ameriko. Zadnjo nedeljo v oktobru 1830 se je Baraga pri popoldanski pobožnosti poslovil od svojega ljudstva (v Metliki). Vsi verniki, ki so napolnili cerkve, so začeli jokati in odhajajoči misijonar je bil tako globoko ganjen, da je moral nehati z govorom in oditi.

Dne 31. januarja 1831 je Baraga prišel v Cincinnati. Predstavil se je škofu Fenwicku in od onega trenutka je spadal v škofijo, ki si jo je bil izbral.

Ni bilo težko najti službenega mesta za novodošlega misijonarja; bilo je preveč prošenj, da bi jim bil kos en duhovnik. Baraga pa je sam rešil problem, ker je zaprosil za delo med Indijanci. Ker je Baraga moral čakati, da ga bo škof Fenwick spremljal v indijanski misijon in ga predstavil Indijancem, je začel študirati otavščino. Njegov učitelj je bil William Maccatebnessi, sin indijanskega poglavarja iz Arbre Croche-a, kjer je bil prvi Baragov misijon.

IV. Friderik Baraga vpliva na zgodovino Severne Amerike

Po dveh mesecih bivanja v novi deželi je Baraga 22. julija 1831. pisal

na Dunaj Leopoldinski družbi, ki ga je podpirala. „Sem edini duhovnik škofije Cincinnati, ki živim med Indijanci; moj misijon je samo za Indijance. Sem edini belec v tem obsežnem področju.“

Pri delu z Indijanci je Baraga odkril mnogo stvari, ki so ga spodbujale: razumevanje svojih misijonskih tovarišev in predstojnikov, podpore ljudstva iz Slovenije in Avstrije in izredno dobro razpoloženje Indijancev. Malo pred njegovim prihodom je poglavar plemena v Arbre Croche-u poslal poziv predsedniku Združenih držav: „Mi, poglavarji in očetje družine Otavancev resno in nujno prosimo, da nam pošlješ Čmo Suknjo.“

1. Friderik Baraga misijonar

Friderik Baraga je deloval med Indijanci skoro štiri desetletja. Po dveletnem trajnem uspehu v Arbre Croche, je šel k prvotni legi Grand Rapids-a, kjer je ustanovil misijon. V 1835 je odšel v La Pointe, malo naselje na Magdalenskem otoku v Gornjem Jezeru. Tu nad obalo Severnega Wisconsin je Baraga začel svoje veliko delovanje med Očipvejci. Njegov zadnji večji misijon je bil ustanovljen med tem ljudstvom leta 1843 v L'Anse-u, v bakreni deželi Gornjega Michigana. V L'Anse-u je ostal do svojega škofovskega posvečenja v škofa Gornjega Michigana desetletje pozneje.

Praden je smrt končala njegov pomembne apostolat so bile njegove plameneče oči ožgane od ledenega vetra Gornjega jezera in vzravnana postava mladeniča je bila ohromela in sklonjena zaradi trajnega pomanjkanja, toda nad 4.000 Otavcev in Očipvejcev je občutilo ljubeče roke in srce škofa Barage.

2. Friderik Baraga pisatelj

Ni dvoma, da gre zahvala Baragu, da so Indijanci dobili knjige v svojem jeziku. Prav te knjige so danes eden glavnih virov spoznavanja indijanskih jezikov, ki izginjajo.

Baragovo misijonsko delo ga je iz praktičnih razlogov sililo h pisanju knjig v indijanskem jeziku. Kakor hitro je prišel v Arbre Croche, se je odločil, da mora napisati katekizem in slovar jezika, ki se ga je bil naučil.

To delo ni bilo lahko in je zahtevalo čas in vztrajno delo. Zahtevalo je resnično poznanje jezika, a Baraga si ga je osvojil tako hitro, da so bili Indijanci presenečeni. Največ je delal med dolgimi zimskimi meseci. Porabil je sleherni prost trenutek sredi najbolj utrudljivih misijonskih dejavnosti; pogosto je žrtvoval skoro celo noč pri pisanju svojih knjig.

Pri tem ga je vodil tudi praktičen nagib, da poda svojim Indijancem knjigo v roke, da jim bo zvesta tovarišica skozi vse življenje. Res, večina njegovih knjig je takšna. Pomagati pa je hotel tudi drugim misijonarjem pri učenju indijanskega jezika, za katerega je menil, da se bo ohranil in ne uničil, kot so nekateri hoteli. Najmanj pa je mislil pri pisanju, da bi ustregel jezikoslovcem. Pisal je tudi v francoščini, nemščini in slovenščini z namenom, da bi spoznali njegovo delo in da bi prikazal življenje in pogoje Indijancev tistim, od katerih je pričakoval pomoči. Te knjige so bile izdane v Evropi. Njegove indijanske knjige so bile pisane v otavščini in očipvejščini. Lahko jih pa berejo tudi plemeni Potowami in Nanomino.

Ne bom omenila knjig, ki so bile namenjene evropskim bralcem. Navedla

bom samo najbolj važna dela, ki jih je napisal za Indijance. Ta so bila verska in svetna.

Baraga je napisal 32 knjig. Nekatere so bile izdane večkrat.

„Molitvena knjiga“ v otavščini in očipvejščini je najbolj važno delo med njegovimi spisi in je bilo največkrat izdano. Izdaja v otavskem jeziku je izšla 1837, v očipvejskem pa 1846. V otavskem jeziku je bil naslov Ottawa Anamie. Bila je petkrat ponatisnjena.

Pridige v očipvejskem jeziku so bile napisane v pomoč drugim misijonarjem.

„Teoretična in praktična slovnica očipvejskega jezika v uporabo misijonarjem in drugim, ki živijo med Indijanci“. Baraga sam pravi, da „je bilo težko sestaviti to delo...; nič podobnega ni bilo narejeno poprej“. Vsebuje del za črkovanje (pravopis), razlago besed, sestavo stavka in praktične opombe za začetnika.

„Slovar očipvejskega jezika, pojasnjen v angleščini“. Slovar očipvejsko francoskega jezika je ostal v rokopisu. Prva izdaja slovarja je bila 1853.

Mnogo brošur je bilo izdanih v letih 1837, 1845 in 1851.

Številne ponovne izdaje Baragovih delo dokazujejo, da so bili Baragovi spisi res v pomoč novim misijonarjem. Njegove knjige imajo tudi zgodovinsko vrednost, ker so ohranile jezik, ki izumira. Baraga sam je užival zadoščenje, ker je našel resnično skrito lepoto indijanskih jezikov. Zapisal je: „Ob sklepu smemo ugotoviti, da so indijanski jeziki popolni na svoj način in imajo lepote, ki jih ne najdemo v drugih modernih jezikih.“

3. Baraga je ustanavljal šole

Ko je Baraga prišel v misijon je najprej zgradil cerkev, svoj dom in šolo. Nato je skušal dobiti koga, ki bo skrbel za šolo, ko je on hodil po misijskih potovanjih.

Friderik Baraga je pisal 22. avgusta 1831 Leopoldinski družbi: „Naša cerkev, šola in moja hiša so lesene in pokrite z drevesnim lubjem. Vse so naredili Indijanci sami. Lahko si predstavljate, kako izgledajo. Ko dežuje, moram pogmiti mizo, na kateri so moje knjige in papir, s plaščem, da jih zavarujem. Razgmem dežnik in se zavarujem, kolikor morem, v kotu, kjer najmanj kaplja; vendar sem srečnejši v svoji sobi kot vsi cesarji in kralji v svojih blestečih zlatih palačah. V šoli, ki jo vzdržujem, je kakih 40 učencev, dečkov in deklic, nekateri od njih so zelo nadarjeni.“

Čas, ki ga je porabil z učenjem v šoli, kadar ni mogel dobiti učitelja, je obremenjeval njegov že prenatrpan delovni red, a ga je dobil ter se je samo nasmehnil, ako ga je kdo vprašal, kako more dobiti čas za tako obilno delo.

4. Branilec Indijancev

Friderik Baraga je imel trdno voljo ohraniti zvezo s vsako postojanko, ki jo je postavil. Njegovo telo je bilo odpomo kot telo Indijanca. Vztrajno in pogumno se je Baraga zavzemal za državljanske in materialne pravice Indijancev, tudi ko so mu brezvestni prekupčevalci grozili s smrtjo. Njegov študij prava ga je usposobil, da je zadobil število zmag za Indijance. Neredko se je zgodilo, da so Indijanci očistili zemljo, jo pripravili za obdelovanje, postavili zgradbe, da je

belec hotel zasesti njihovo zemljišče. Vznejevoljen zaradi možnosti zgube lastništva je misijonar zbral vse podatke, ki jih je mogel dobiti glede nakupa posestva, ki ga je že posedoval rdeč človek.

Vladni ljudje so merili gornji polotok Michigana več let. Ko je bilo uradno merjenje zaključeno, je bila nevarnost izгона večja kot kdajkoli prej. Da bi zagotovil varnost svojega ljudstva, je Father Baraga kupil zemljišče, na katerem so stale vasi, in tudi zemljo okoli vasi, da je bilo zagotovljeno poljedelstvo. Nato jo je pripisal na Indijance kot skupino. Tako jih ni mogel nihče odstraniti. Bili so na svoji lastni zemlji! Pozneje je vlada spremenila svojo politiko in ni silila Indijancev preko sedanje meje.

Poganski Indijanci so imeli čudne šege in navade. Ena izmed njih je bila glede ostarelih in oslabeledih. Ko ostareli sorodniki več niso mogli skrbeti sami zase, so jih pustili same v mrazu in brez hrane, da so umrli od lakote. Kmalu po svojem prihodu v Fondu du Lac, je Baraga zvedel o stari Indijanki, stara kakih 90 let, ki so jo pustili samo v starem šotoru. Bila je zelo oslabela in bolna. Father Baraga je obiskal staro ženo in jo našel ležati na tleh ovito v staro odejo. Njen šotor je bil majhen, a po rokah in nogah se je splazil v ubožno bivališče. Ni več videla, a Baraga je stegnil svoje roke in segel v njene, ko je vzdihovala: „Moj oče, usmili se me.“ Ostal je pri njej tisti večer. Ponoči je umrla.

Pospeševal je tudi poljedelstvo. Nagovoril je mnoge Indijance, naj se naselijo in začnejo obdelovati zemljo.

Pijanstvo je bil največji problem med Indijanci in Amerikanci. O tem so

PRVO PISMO MISIJONARJA PIRCA LEOPOLDINSKI DRUŽBI

Misijonar Franc Pirc (1785-1880), doma iz Kamnika na Gorenjskem, je odpotoval v Ameriko v letu 1835, ko se je ob branju Baragovih poročil tako navdušil za delo v severno-ameriških misijonih.

Misijonska poročila slovenskih misijonarjev je objavljala v nemščini Leopoldinska družba na Dunaju po letu 1831. Ta pisma misijonarjev so izredne važnosti za zgodovino katoliške Cerkve v Ameriki, istočasno pa so tudi osebna pričevanja misijonarjev. Ker je med misijonarji, katere je podpirala Leopoldinska družba, bilo tudi večje število slovenskih misijonarjev, so ta pisma dragocen vir za ameriško slovensko zgodovino.

V slovenščini so ta pisma bila prevedena le delno in še to v zelo skrajšani obliki v letnikih Zgodnje Danice. Baragova prva poročila Leopoldinski družbi iz Krivega drevesa so

izšla v slovenščini - v celotnem prevodu Janeza Ciglarja, ki je v slovenskem slovstvu znan kot pisatelj prve slovenske povesti „Sreča v nesreči.“ Ta pisma so izšla v knjižici pod naslovom: „Bratovščina s. Leopolda, k pomoči misijonarjam, to je poslanim oznanovavcem keršanske katoliške vere v Ameriki; ali popis, kako se keršanska katoliška vera v Ameriki rasširja.“ V Ljubljani, 1833. 72 str.

Ker je ravno v letu 1980 minilo sto let od smrti misijonarja Pirca, objavljamo v slovenskem prevodu prvo pismo tega misijonarja Leopoldinski družbi. Izvirno pismo je bilo objavljeno v desetem zvezku v letu 1837 na straneh 42 do 47. Ameriko so tedaj nekateri imenovali tudi Indijo po Indijancih.

La Croix, 1. maja 1836.

Ker sem odpotoval v katoliške

Nadaljevanje s prejšnje strani

razpravljali na provincialnem koncilu 1840 in iskali rešitev. Pravila, ki so jih tedaj naredili, so bila odlična. Baraga je organiziral v svojem misijonu družbo za popolno zdržnost od alkohola in ob priliki pastoralne vizitacije škofa Lefevre-a 1846 je imel slovesen sprejem članov.

Father Baraga je bil človek, ki je bil sto let pred svojim časom. Bogoslužje jim je približal v očipvejskem jeziku, da so razumeli vsaj pomen latinskega besedila. Kolikor je mogel

je pomagal protestantom, katoličanom in poganom. V 1853 je bil imenovan za prvega škofa sedanje škofije Marquette, kjer je umrl 19. januarja 1868.

V svojih zadnjih dnevih Baraga ni mogel govoriti. Nekega dne, ko se je njegov konec vidno bližal, je prišel k njemu duhovnik iz misijona v L'Anse-u, da poroča o svojem delu umirajočemu škofu. Baraga je položil v njegove roke staro kovinasto škatljo. V njej je bilo 20 dolarjev, njegov zadnji dar za eno izmed indijanskih šol. Dal jim je res vse, kar je imel.

misijone z dovoljenjem in podporo za potovanje od osrednjega vodstva Leopoldinske družbe, da bi služil razvijajoči se Cerkvi v Indiji, se čutim dolžnega podati poročilo o svojem srečnem prihodu in o stanju svojega prvega misijona v Ameriki.

Ko sem 16. junija 1835 zapustil svojo domovino Kranjsko, sem po mnogih potnih težavah in nekaterih srečno prestanih življenjskih nevarnostih, zdrav prišel 18. septembra v Detroit, glavno mesto teritorija Michigan. Prezvizišeni škof me je očetovsko sprejel in mi dal precej širokih pooblastil in veselo navodilo, da bom odpotoval preko Gomjega jezera h gospodu Baragi. Pomagal naj bi svojemu rojaku in neutrudljivemu misijonarju pri spreobračanju poganov z božjo pomočjo v gornjih predelih te škofije. Ker pa zaradi poznega letnega časa in približajoče se zime nobena ladja ni več vozila po tem jezeru, sem se vmil v michiganski teritorij, da bi prezimil v La Croix, eni izmed podružnic misijona pri Krivem drevesu, kjer sedaj že pet mesecev izvršujem dušno pastirstvo.

Prav kmalu sem se prepričal, da je v misijonih te škofije položaj res tak, kakršnega so nam prikazala misijonska poročila poslana v Evropo.

Misijonarji, katere sem osebno spoznal, g. Debreyne v Arbre Croche, g. Bonduel v Mackinacu, pater Hetscher v Sault St. Mary in g. Visoczky v Grand River, kakor tudi ostali, posebno g. Baraga, katerega hvalijo celo protestantje in pogani, so bleščeči dragulji v Kristusovi Cerkvi. Vsi živijo v apostolski revščini, navdaja jih nenasitno hrepenenje za blaginjo duš bližnjih, žrtvujejo se za veliko nalogo in prav zato jih ljudstvo visoko spoštuje.

Misijonske cerkvice so povsod lesene, krite so z lubjem in so v notranjščini zelo preprosto a lično opremljene. V njih vidiš revne oltarje, toda svete kristjane, lesene svečnike, a zlate duhovnike. Nikjer ne opaziš svetnega blišča, nobenih dragih okraskov, vidiš pa jasno bistvo vere, duha prve krščanske dobe, ki se kaže tako v verskih vajah, kakor tudi v dejanski molitvi kristjanov.

V La Croix, ki leži v razdalji 25 milj od Arbre Croche in 30 milj od Mackinaca na obali velikega Michiganskega jezera, sem našel kakih 200 katoličanov, katerih število sem z novimi spreobrnitvami tako povečal in še upam povečati, da se bo ta nova krščanska občina mogla razviti v močno misijonsko postajo.

Ti novi kristjani, katere so krstili gospodje DeJen, Baraga in Saenderl, še skoraj vsi živijo pobožno in sveto v krstni nedolžnosti. Ker so le redko v letu mogli videti kakšnega misijonarja in so potrebovali boljši pouk, so se zelo razveselili mojega prihoda ter so moje kratko bivanje zelo pridno in s pohvalno gorečnostjo porabili.

Ko sem na prvo adventno nedeljo posvetil njihovo ravno novo postavljeno precej lepo cerkvico, sem jim pridigal v francoščini po tolmaču. Skoraj vsak dan jih spovedujem. Njihova gorečnost za božjo besedo, spoved in obhajilo je brezmejna in njihovo spoštovanje za Cerkev, duhovnike in vse versko je nepopisno. Večkrat se moram čuditi njihovi izredni ponižnosti, čistosti in ljubezni do bližnjega. Zelo radi sprejemajo vse dobro in imajo sposobnosti za izobrazbo. Večina mojih 32 učencev se je v štirih mesecih naučila brati po indijansko iz svojih molitveni-

kov. Vsi se vesele službe božje in prihajajo celo iz najoddaljenejših koč v cerkev. Pobožne matere pogosto prinašajo svoje otroke k blagoslovu. Lepo je živeti med takimi kristjani, veselje je takim kristjanom pridigati, ko vidiš, da božji blagoslov tako očitno rodi tako obilen sad.

Večkrat se ne morem vzdržati solz, ko podeljujem skoraj vsak dan med mašo pobožnim obhajancem sveti kruh iz iz nebes, ali ko jasno berem na rjavih obrazih, kako deluje božja milost v notranjosti njihovih snežnobelih duš. Posebno pa še, kadar ob pogostih nedeljskih krstih prenekatero izgubljene ovčice pripeljem v božjo čredo in vidim, da se tem ubogim prebivalcem hoste približa božje kraljestvo po razodetem Kristusovem usmiljenju. Molitev mojih pobožnih vernikov mi je posebno ganila srce na cvetno in veliko nedeljo. Ko sem kristjanom dal blagoslov za palme, so mi vsi prinesli za blagoslov ravno na novo zrasle vršičke vedno zelenih cedrastih dreves, katere so okrasili z bleščečimi steklenimi koraldami in zraven peli Hozana sinu Davidovemu. Mislil sem si, da je to najprimernejši simbol, ta prijetni vonj, ki se dviga k Bogu kot srečna molitev teh čistih duš. Za velikonočni praznik sem nameraval po evropski navadi blagosloviti meso, kruh in druga jedila, da bi se lahko razveselili po dolgem postu. Povedali so mi, da mi ne morejo ustreči, ker nimajo ne mesa in ne kruha, ampak samo malo krompirja in koruze (ki jo jedo celo ali napol stolčeno kot močnik) in nekaj rib. Želeli pa so, tako so mi rekli, da bi užili pravo velikonočno jagnje pri oltarju in se vse bolj razveselili dušne

hrane. Skoraj vsi so res pristopili k obhajilu na sveti velikonočni dan med sveto mašo. Bili so oblečeni v navadna dnevna oblačila, ogmjeni v oprane odeje. Prišli so k oltarju, da bi kar najbolj pobožno prejeli velikonočno jagnje, medtem ko je pobožni mladenič začel peti vzvišeno velikonočno pesem v indijanskem jeziku. Podobno pobožnost smo obhajali tudi na veliki ponedeljek za tiste, ki niso mogli priti k spovedi ne v soboto in na veliko nedeljo pred velikonočno mašo.

Tako uživam s temi dobrimi Indijanci neizmerno veselje, večkrat imam v enem dnevu več dušne tolažbe in duhovnega veselja kot sem ga imel v vseh dvajsetih letih svojega dušnega pastirstva v svoji domovini.

Zato vsak dan hvalim Previdnost in se zahvaljujem ljubemu Bogu, da me je v svojem očetovskem varstvu pripeljal v ta daljni del sveta, kjer se tako jasno čuti duh prvega krščanskega časa in moč vere za lastno vzpodbudo k pobožnosti in kjer se da toliko dobrega napraviti v blagor bližnjega in za lastno plačilo.

Kljub temu, da sem zelo obložen z mnogimi težavami svojega misijona in njegovimi pogostnimi službenimi obveznostmi, sem popolnoma zdrav in zelo zadovoljen pri tej razvijajoči se krščanski občini, katero želim postaviti za zgled svojim rojakom in vsem evropskim kristjanom.

Ti kristjani, ki so bili poklicani h krščanstvu po božjem usmiljenju iz divjine in poganske teme, znajo tako dobro uporabljati bistvena sredstva verskega odrešenja, da bodo lahko nekoč osramotili tiste, ki prezirajo duhovnost vere in iščejo samo čutnih in vidnih zabav ter onečaščajo dneve najsvetejših

verskih skrivnosti večinoma z napuhom, jedačo in pijačo in neredko tudi z grešnim uživanjem in nečastno razuzdanostjo.

Ko sem podal v tem kratkem in resničnem prvem misijonskem poročilu o katoliških misijonih v tej škofiji na splošno in o odličnem verskem prizadevanju moje misijonske občine posebej, se odprtega srca ponižno obračam na vzvišeno vodstvo Leopoldinske družbe samo s tem namenom, da bi utrdil razpoloženje pobožnih članov za potrebno nadaljevanje te verske dobrodelne ustanove za razširjenje katoliške vere. Ne nameravam več opisovati svojega osebnega delovanja

in razveseljujočega spreobračanja pogonov, ki ga izvršuje božje usmiljenje po dragoceni Kristusovi krvi odkupljenih duš po meni, svojem nevrednem služabniku, na mnogih, da ne bi pred svetom užil sence slave in izgubil zaslug pred Bogom. Na koncu priporočam sebe in svoje sodelavce v tem težkem vinogradu Gospodovem v sveto molitev pobožnih vernikov, da bi Bog naša prizadevanja v bodoče milostno blagoslovil za velike uspehe pri razširjanju Kristusovega kraljestva.

Sicer pa ostajam z vsem spoštovanjem in vdanostjo vzvišenemu vodstvu

ponižni Franc Pirce
kat. misijonar

THE IMPERIAL QUICKSILVER WORKS AT IDRIA, KRAIN.

ISSUED BY THE MINING DIRECTORY AT IDRIA, IN CELEBRATION OF THE
THREE HUNDREDTH ANNIVERSARY OF THE EXCLUSIVE
MANAGEMENT OF THE MINES BY THE
AUSTRIAN GOVERNMENT.

VIENNA, 1884.

TRANSLATED BY

SAMUEL B. CHRISTY,

INSTRUCTOR OF MINING AND METALLURGY, UNIVERSITY OF CALIFORNIA.

PUBLISHED BY J. B. RANDOL,
1884.

SLOVENSKA IMENA NA ZEMLJEVIDU AMERIKE

Slovenci nismo velik narod, ki bi osvajal svet in podjarmil druge narode. Naš narod je bil vedno skromen, a delaven in bister. Slovenci, ki so odšli v daljnji svet, so še posebno morali pokazati svojo spretnost ne samo v prilagajanju okolju, ampak so morali pokazati tudi nekaj svojega, nekaj pionirskega pri svojem delu.

Zato naj ta spis služi spominu slovenskih pionirjev, ki gotovo zaslužijo vse naše spoštovanje in so vredni, da se zanimamo za njihovo delo. Ljudstvo, ki bi pozabilo na svoje velike može in ne upoštevalo njihovega doprinosa, pač ne bi bilo vredno, da dviguje svoj glas v krogu ameriških narodnostnih skupin. Med redkimi narodnostnimi skupinami smo, ki še nimajo veliko napisanega o svoji zgodovini in doprinosih. Zato je treba zabeležiti vsak drobec, da se bo vključil v obširno delo, ki še čaka bodoče slovensko-ameriške zgodovinarje.

Število Slovencev, ki so naselili celino Severne Amerike ni veliko, vendar se vtisi njihovih stopinj poznajo od Atlantika do Pacifika. Veliko narodov je vtisnilo pečat svojega jezika v zemljepisna imena naše celine. Obširne knjige so se že pisale ne samo o vplivu angleškega, francoskega in španskega jezika na zemljepisna imena, ampak tudi o vplivu drugih manjših jezikov, ki so tudi po svoje vtisnili pečat Ameriki.

O vplivu Slovencev in slovenskega

jezika na zemljepisna imena se je še malo razpravljalo, čeprav so nekateri pridni raziskovalci razlagali nastanek posameznih slovenskih krajevnih imen. Zemljepisna imena slovenskega izvora so se pojavila na zemljevidih šestih ameriških zveznih držav. V eni od teh danes slovenskega imena ne bomo več našli, ker se je naselbina združila z mestom v bližini. V eni državi smo doživeli vsaj poskus dati naselbini slovensko ime, toda ta poskus ni uspel.

Ameriške zvezne države, v katerih so pionirju uspeli dati slovenska zemljepisna imena, ali pa so ne-Slovenci dali ime po pomembni slovenski osebnosti, so naslednje: Kalifornija, Michigan, Minnesota, Ohio, Pennsylvanija in Washington. V državi Wisconsin pa so pionirji vsaj poskušali podobno, a niso uspeli. Koliko je bilo drugih poskusov, bo najbrž težko ugotavljati.

Prav tako tudi ne zatrjujem, da bi se ne moglo najti še več takih zemljepisnih imen, oziroma bi bilo mogoče razlagati še kakšno obstoječe zemljepisno ime kot ime slovenskega izvora. Na tem mestu se ne nameravam spoprijemati s takimi imeni, ampak vabim vse bralce in bralke na potovanje po krajih, katera imajo nedvomno slovenski izvor.

Pojdimo na pot po abecednem redu držav brez ozira na zemljepisno lego! Najprej nas bo zanimala

KALIFORNIJA

V Kaliforniji smo imeli vsaj en poskus skupne slovenske naselitve v Rajski dolini v Mendocino County, ki pa se ni posrečil. Zaradi tega nimamo prav za prav nobenih zemljepisnih imen, ki bi jih bili dali Slovenci. **Kranjski hrib** v mestu San Francisco ni prišel na zemljevide, ampak je ostal bolj oznaka Slovencev samih, kakršne so poznali tudi Slovenci v drugih krajih.

Na zemljevidih pa se je v prejšnjem stoletju pojavilo ime po slovenskem rudarskem mestu Idriji.

Mt. Idria ali tudi **Idria Peak** (4500 čevljev vzpetine) leži jugozahodno od naselbine New Idria v San Benito County.

New Idria, včasih imenovana tudi samo **Idria**, je dobila ime po Idriji v Sloveniji. Idrijski rudnik v Sloveniji je bil za Almadenom največji rudnik živega srebra v Evropi. Prav tako kot španski Almaden dobil svoje ime v Kaliforniji, ga je dobila tudi slovenska Idrija.

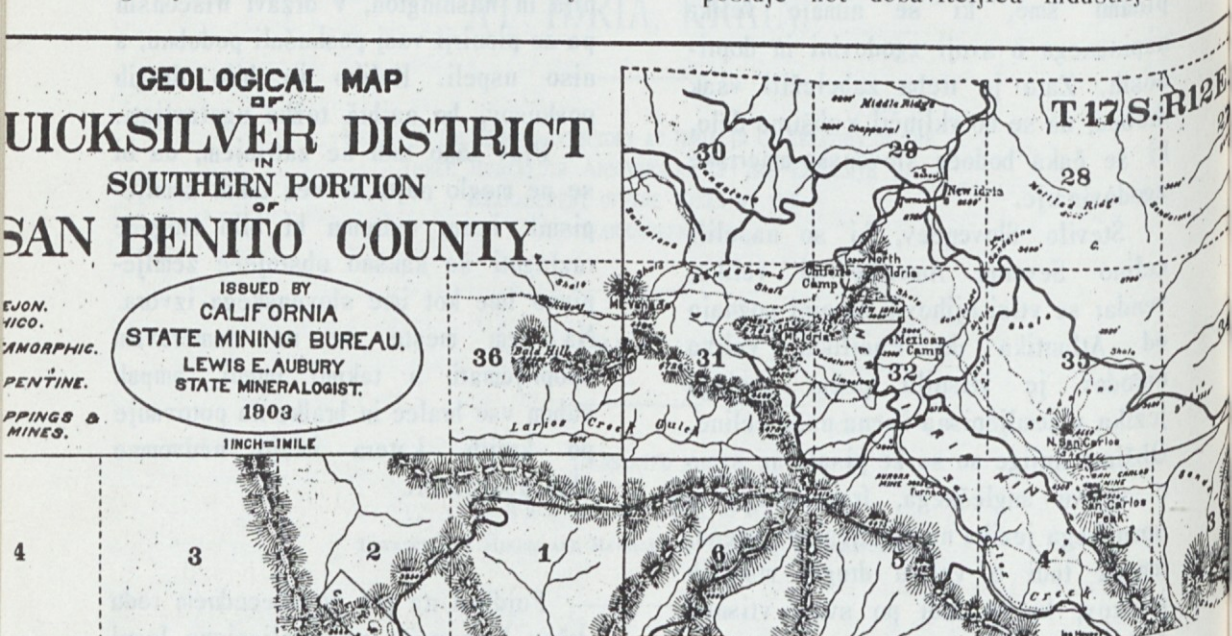
Rudniki živega srebra v sedanjem San Benito County z imeni Washington, New Idria, Sulphur Spring, Molina in San Carlos so bili odkriti v letu 1853.

Največji izmed teh je bil New Idria, ki je tudi prinašal največ dobička. Rovi tega rudnika so se raztezali nekaj milj daleč in so dosegali globino 700 čevljev. Prav zaradi rudnika se je tudi razvila naselbina New Idria, ki je bila še kot slovenska Idrija izrazita rudarska naselbina. Tu je delovala New Idria Quicksilver Mine. Njena naslednica New Idria Mining and Chemical Co. je še 1961 zaposljevala 200 do 300 ljudi. Uporabljala je isti način topljenja kot v Idriji v Sloveniji. Rudnik so zaprli šele v letu 1972 zaradi znižanja cen živega srebra na svetovnem tržišču, ki je bilo v veliki meri posledica prepovedi uporabljanja živega srebra zaradi onesnaženja okolja. V letu 1975 je družba zopet spremenila ime v New Idria Inc. Pod tem imenom še vedno posluje kot dobaviteljica industrijske

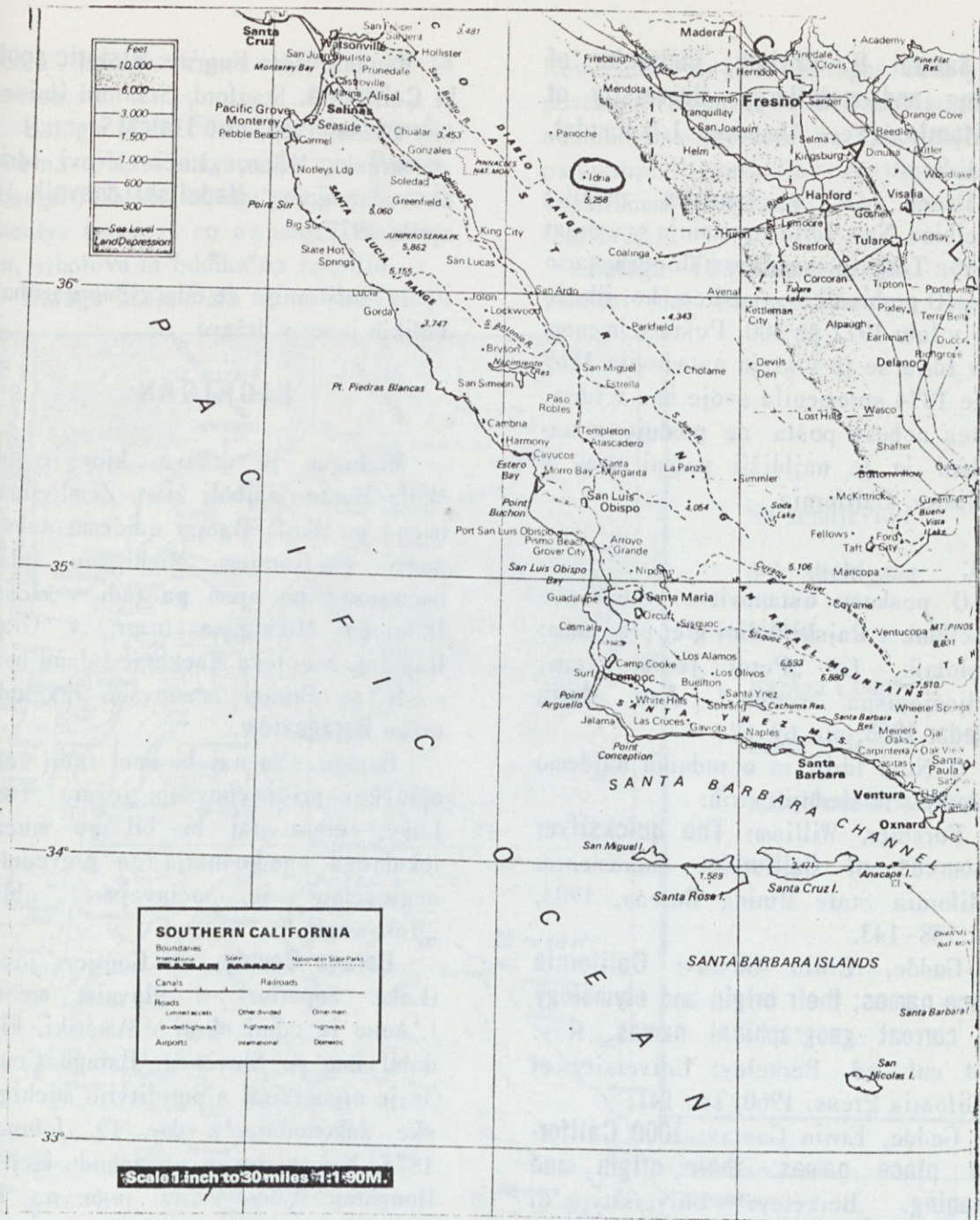
GEOLOGICAL MAP OF QUICKSILVER DISTRICT IN SOUTHERN PORTION OF SAN BENITO COUNTY.

ISSUED BY
CALIFORNIA
STATE MINING BUREAU.
LEWIS E. AUBURY
STATE MINERALOGIST.
1903

1 INCH = 1 MILE

Po slovenski Idriji imenovana imena na zemljevidu iz leta 1903

Idria na zemljevidu Kalifornije

opreme.

Zanimanje za slovensko Idrijo se je zelo razvilo v prejšnjem stoletju v Kaliforniji. Tako je bil tehnični opis idrijskega rudnika, ki ga je v nemščini izdala rudarska uprava v Idriji leta 1881, že tri leta pozneje preveden v

angleščino pod naslovom:

The Imperial quicksilver works at Idria, Krain. Issued by the Mining Directory at Idria, in celebration of the three hundredth anniversary of the exclusive management of the mines by the Austrian government. Translated

by Samuel B. Christy, instructor of mining and metallurgy, University of California. (New Almaden) J.B.Randal, 1884. 93 str.

Danes se z zaprtjem rudnika naselbina New Idria spreminja v „ghost town“. Tako je menda ostalo tam samo še pet prebivalcev, medtem ko jih je bilo v letu 1972 še 300. Pošta z imenom New Idria se je v kraju ustanovila 1869 in je 1894 spremenila svoje ime v Idria. Danes nobena pošta ne posluje v naselbini in je najbližji poštni urad v Hollister, California.

Viri:

O poskusu ustanovitve slovenske naselbine v Rajski dolini glej predvsem: Zaplotnik, J., „Peter Josip Jeram; življenjepisna črtica,“ **Ave Maria koledar 1958**, str. 69-81.

O Novi Idriji in o rudniku najdemo podatke v naslednjih virih:

Forstner, William: **The quicksilver resources of California**. Sacramento: California State Mining Bureau, 1903, str. 138-143.

Gudde, Erwin Gustav: **California place names; their origin and etymology of current geographical names**. Rev. and enl. ed. Berkeley: University of California Press, 1960, str. 141.

Gudde, Erwin Gustav: **1000 California place names: their origin and meaning**. Berkeley: University of California Press, 1959, str. 36.

Hanna, Phil Townsend: **The dictionary of California land names**. Los Angeles: Automobile Club of Southern California, 1951, str. 147.

Hočever, Toussaint, „Slovene geographical names in the United States,“ **Society for Slovene Studies newsletter** no. 9, Fall 1977, str. 2.

Rensch, Hero Eugene: **Historic spots in California**. Stanford, Stanford University Press, 1966, str. 314-315.

Strgule, Milan, „Luči v Novi Idriji še vedno gore,“ **Nedeljski dnevnik** 10. aprila 1977.

* * *

Iz Kalifornije se odpravimo na obalo Velikih jezer v državo

MICHIGAN

Michigan je država, kjer je ime škofa Barage najbolj živo. Zemljepisna imena po škofu Baragi najdemo seveda samo v Gornjem Michiganu, ulice imenovane po njem pa tudi v mestih Dolnjega Michigana (n.pr. v Grand Rapids). Na otoku Mackinac Island bomo našli po Baragi imenovano razgledno točko **Baragview**.

Baraga sam naj bi imel tudi nekaj opravkov pri imenovanju jezera Torch Lake, čigar naj bi bil po mnenju lokalnega zgodovinarja on prevedel v angleščino iz očipvejske oblike „Wasswegin.“

Baraga County ob Gornjem jezeru (Lake Superior) z glavnim mestom L'Anse je edini okraj v Ameriki, ki je dobil ime po Slovencu. Baraga County se je organiziral s potrditvijo michiganske zakonodaje z dne 19. februarja 1875. Na severu in na zahodu meji na Houghton County, na jugu na Iron County in na vzhodu na Marquette County. Mount Curwood (1980 čevljev), najvišja vzpetina v državi Michigan, je v Baraga County.

Baraga Creek je rečica na meji med Baraga in Marquette County.

Baraga Lakes so jezera prav tako na meji med Baraga in Marquette County. Ležijo v Michigamme Township

rečica Baraga Creek teče skozi ta jezerca.

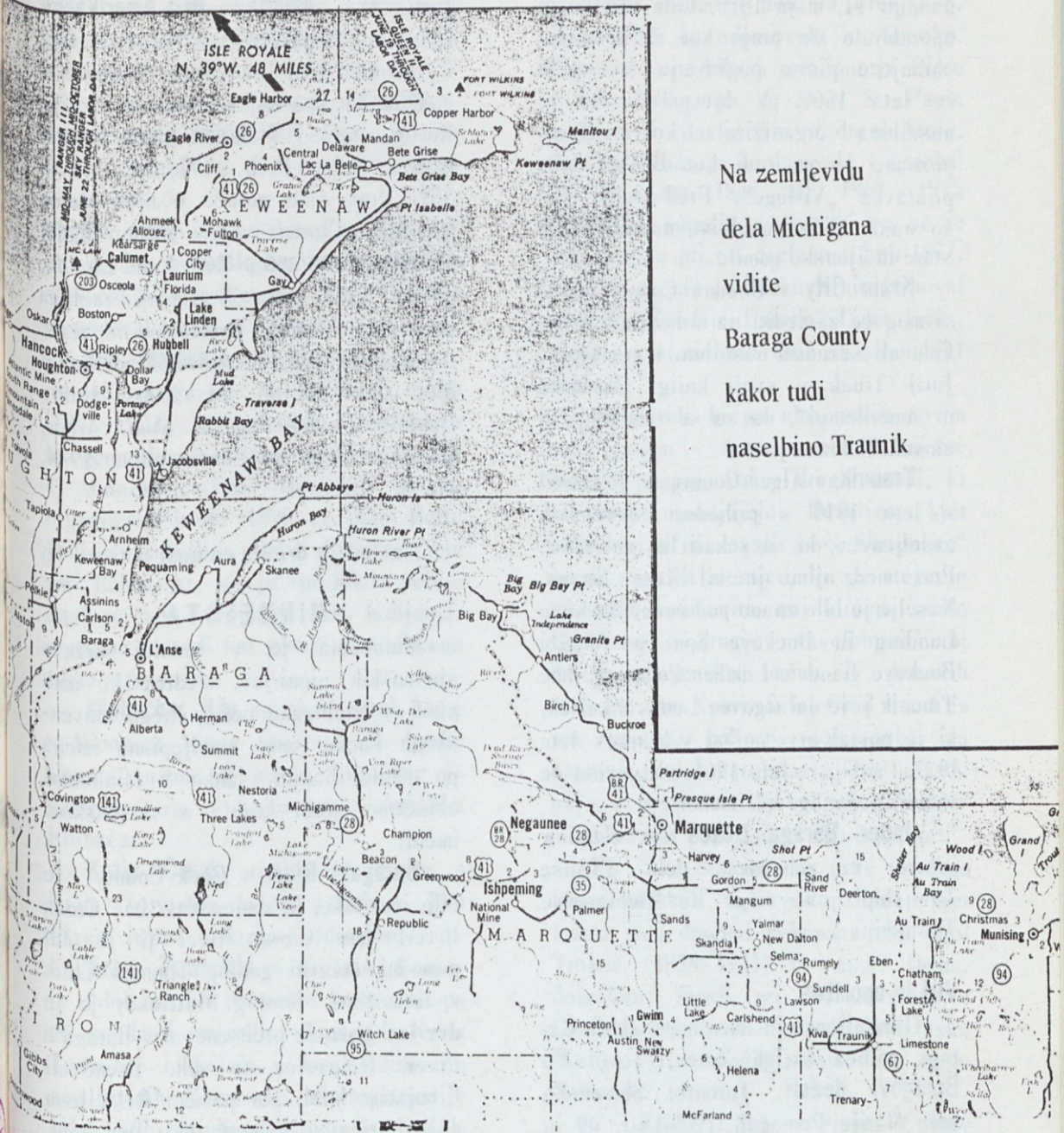
Baraga State Forest je michiganska državna oblast imenovala po Baragi. Obsega 70 akrov lepega gozda v Baraga County. Gozdovi so namenjeni taborjenju, ribolovu in oddihu na splošno.

Baraga State Park na zahodni obali

Keweenaw Bay v Baraga County s površino 41 akrov je prav tako namenjen oddihu. Ima prostore za taborjenje in parkiranje avtomobilov ter igrišča s kopaljščem ob jezeru. Park so odprli leta 1922.

Baraga Township obsega severo-zahodni del Baraga County. Okrožje

Na zemljevidu
dela Michigana
vidite
Baraga County
kakor tudi
naselbino Traunik

je bilo organizirano že v letu 1869 kot sestavni del Houghton County, pa je ob ustanovitvi Baraga County pripadlo slednjemu.

Baraga Village je naselbina na zahodni obali Keweenaw Bay v Baraga County blizu nekdanjega Baragovega misijona L'Anse. Uradno so dali to ime naselju 11. maja 1870, toda ime se je uporabljalo že preje kot to dokazuje ohranjeno pismo poglavarja Assininsa iz leta 1869. V letu 1891 se je naselbina organizirala kot village, poznana je pa tudi kot **Baraga** brez pristavka „Village“. Pred nekaj leti so našli blizu naselbine nad 2000 let stare indijanske gomile.

Krain City v Oceana County danes ni mogoče zaslediti na nobenem zemljevidu ali seznamu naselbin. O njem piše Jurij Trunk v svoji knjigi „Amerika in Amerikanci“, da so se tam naselili slovenski farmarji.

Traunik v Alger County se je razvil v letu 1910 s prihodom slovenskih naseljencev, ki so sekali les v bližini. Prvi med njimi je bil Tony Knaus. Naselje je bilo znano pod imeni Buckeye Landing in Buckeye Spur po družbi Buckeye Land & Lumber Company. Ime Traunik ji je dal trgovec Louis Mikulich, ki je postal prvi poštar v kraju v letu 1927. Umrli je v letu 1961, a trgovina še obstoji pod njegovim imenom.

Upper Baraga Lakes je skupina jezer v zahodnem delu L'Anse Township ob meji z Michigamme Township.

Viri in opombe:

G zemljepisnih imenih po škofu Baragi poroča knjiga Zmec, Tone: **Po Baragovi deželi**. Toronto: Slovenska šola Marije Pomagaj, 1969, str. 49 in

69. Ista knjiga ima tudi nekaj lokalno-zgodovinskih podatkov. O Baraga County glej tudi **History of the Upper Peninsula of Michigan containing a full account of its early settlement**. Chicago: The Western Historical Co., 1883, str. 194.

O Krain City poroča knjiga Trunk, Jurij M.: **Amerika in Amerikanci**. Celovec, Samozaložba, 1912, str. 492.

O naselbini z imenom Baraga in o Traniku ima največ podatkov knjiga Romig, Walter: **Michigan place names**. Grosse Point, Mich., 1973, str. 42 in 559. Prav tako poroča o njem delce Monette, Clarence J.: **Some copper country names and plates**. Lake Linden, Mich.: 1975, str. 7. Zadnji razlaga izvor imena Baraga popolnoma napačno.

O dveh jezerih imenovanih po Baragi glej tudi Brown, Claudeous Jethro Daniels: **Lake names**. Ann Arbor, Michigan Dept. of Conservation, 1944, str. 8.

* * *

Naslednja država na naši poti naj bo

MINNESOTA

Minnesota je v resnici država slovenskih pionirjev. Medtem ko smo našli v Michiganu poleg enega slovenskega imena samo zemljepisna imena po škofu Baragi, lahko v Minnesoti obiščemo vrsto krajev s slovenskimi imeni.

Baraga's River v Cook County je bilo ime reke, ki danes nosi ime Cross River. Ime Cross River ji je dal pomožni državni geolog Thomas Clark v letu 1864. Geolog Whittlesey jo je dve leti pozneje preimenoval v Baraga's River. Očipvejci so reko imenovali Čibajatigo zibi, kar pomeni Reka lesa duše. Križu so namreč rekli les duše.

Izvor te besede je po Baragovem križu, ki stoji blizu izliva reke v Gomje jezero. Baraga je tam pristal s svojim spremljevalcem Vizonom po skrajno nevarni vihami vožnji v ribiškem čolnu iz LaPointa. Whittlesey pravi v svojem poročilu:

„Ob izlivu te reke je bil leta 1848 pribit na drevesno deblo raskav in izpran križ, na katerem so bile s svinčnikom napisane tele besede: V spomin na dobroto Vsemogočnega Boga, da je dal misijonarju FR. Baragi milost vame vožnje iz LaPointa do tega mesta 1846.“

Čeprav se ime po Baragi ni ohranilo, bo vendar treba zapisati v zgodovino slovenskih Amerikancev, da je Baraga posredoval ime Cross River.

Buh Township v Morrison County je dobil svoje ime po Jožefu F. Buhu (1833-1922), slovenskem misijonarju in generalnemu vikarju škofije Duluth v Minnesoti. Buh Township se je organiziral julija 1895 iz dela Belle Prairie Township. Dobil je svoje ime po Buhu, ki si je pridobil velike zasluge kot misijonar med Indijanci, znan pa je tudi kot pionir slovenskega tiska v Ameriki.

Klobucher Bay na obali Birch Lake v Minnesota State Forest v St. Louis County južno od mesta Ely. Ime je nastalo iz slovenskega priimka Klobučar.

Krain Creek, rečica ki izvira v Krain Township in se izliva v Two Rivers južno od kraja Holdingford.

Krain Township v Stearns County je dobil ime ali po mestu Kranju ali pa po nekdanji vojvodini Kranjski. Krain Township lahko še vedno najdemo na zemljevidih Minnesote. Organiziran je bil 1872. Njegovo središče je St.

Anthony, katerega so Slovenci vsaj v začetku imenovali **Kraintown**.

St. Anthony v Krain Township in St. Stephen v Brockway Township (ki so ga Slovenci imenovali Sv. Štefan v Gozdu ali tudi Sv. Štefan v Lomu) so ustanovili slovenski pionirji v letu 1865. Prva skupina 51 Gorenjcev se je zbrala na božji poti na Brezjah 8. maja 1865 in odpotovala v Ameriko. Namenjena je bila k misijonarju Pircu v Crow Wing, pa so jo v St. Paulu pregovorili, da je šla v druge kraje. Prva sv. maša se je darovala v zasebni hiši v letu 1868 ali 1869. Prva slovenska župnija v Ameriki pa se je organizirala pri Sv. Štefanu v letu 1871.

Zdi se, da je imenu Krain botroval urednik „Zgodnje Danice“ Luka Jeran, ki je v svojem listu 1865 na strani 121 napisal:

„Svetovali bi pa slovenskim novim naseljencem v Ameriko to-le: Naj se deržijo skupaj, kakor drugi narodi, ki se ondi naseljujejo. Deželico, kjer bodo, naj bi imenovali „novo Slovenijo,“ prvo vas ali mestice, ki ga vtegnejo sčasoma vstanoviti, naj kličejo „novo Ljubljano“, drugim naselbinam naj dajejo slovenska imena iz domačih krajev n. pr. Kranj, Selo, Grad itd. Če vse pa nar bolj pa naj skrbce, da ostanejo dobri katoličani, lepe navade naj s seboj v Ameriko vzamejo, zanikarnosti pa naj popotvaje v more potope.“

Pri Sv. Štefanu še prav posebno bomo obiskali tudi pokopališče, kjer ležita med drugimi pokopana tudi škof Trobec (1838-1921) in msgr. Oman, dolgoletni župnik pri Sv. Lovrencu v Clevelandu in častni kanonik ljubljanske škofije, ki je nudil zadnji dom škofu Rožmanu.

Za **Kranz Lake** v Steam County

južno od Albany je prav lahko mogoče, da je nastalo iz besede Kranjec. Prav tako je mogoče, da je **Kroschel Township** v Kanabec County nastalo iz priimka Krošelj.

Pierz Township in mestece **Pierz** v Morrison County sta dobili ime po slovenskem misijonarju Francu Pircu (1785-1800). Kjer stoji mestece Pierz je bilo zadnje bivališče misijonarja Pirca pred njegovo vmitvijo v rodno deželo. Pierz Township se je organiziral 9. marca 1869, mesto Pierz pa je bilo inkorporirano v januarju 1892. Zanimivo je, da ima mesto Pierz **Kamnik Street**. To ime za ulico je predlagal pokojni prof. Zika iz Kamnika in je to dosegel s svojim dopisovanjem in posredovanjem informacij o Pircu.

Po misijonarju Pircu je dobil svoje ime tudi bližnji železniški zaselek **New Pierz**, ki je nastal v letu 1908, a je že 1915 spremenil ime v Genola po neki vasi v Piemontu v Italiji.

Stonich Island, otok v jezeru Vermillion Lake v St. Louis County je dobil svoje ime verjetno po George-u Stonichu, ki se je priselil v te kraje iz Calumeta v Michiganu v 20 letih tega stoletja.

Viri in opombe:

Upham, Warren: **Minnesota geographic names; their origin and historic significance**. Reprint ed. St. Paul: Minnesota Historical Society, 1969. V tej knjigi so podatki o Baragovi reki, o Buh Township, o Krain Township, o mestu Pierz in New Pierz. O Baragovi reki glej tudi poročilo geologa Charlesa Whittlesey-a (1808-1886): **Geology and minerals. A report of exploratio...** in the mineral regions of Minnesota during the years 1848, 1859 and 1864.

Cleveland: Fairbanks, Benedict & Co., 1866. O Buh Township, Klobucher Bay, Krain Creek, Krain Township, Kranz Lake, mestecu Pierz in o Stonich Island glej Hočevar, Toussaint, „Slovene geographical names in the United States,“ v Society for Slovene Studies newsletter No.9, Fall 1977, str. 2-3. O Buh Township glej tudi v knjigi Trunk, Jurij M.: **Amerika in Amerikanci**. Celovec, Samozaložba, 1912, str. 552. O misijonarju Buhu in njegovem delu glej predvsem Coleman, Bernard et alia: **Masinaigans: the little book; a biography of Monsignor Joseph F. Buh**. St. Paul, Minn.; North Central Publish. Co., 1972. Informacija o Buh Township je na str. 244. Veliko o Buhu najdemo tudi v spisu Zaplotnik, John L., „Monsinor Franc Jožef Buh, misijonar v Minnesoti,“ **Ave Maria koledar** 1970, str. 49-84.

O prvih slovenskih naseljencih v Minnesoti imamo naslednje vire: Trdan, Franc: **Za božjim klicem**. Kranj, 1939 (predvsem str. 17-22); **Church of St. Stephen 1871-1971, 100 years of service**. St. Stephen, Minn.: 1971; **Recipes and customs from the first rural Slovenian settlement in the United States of America located in Brockway Township, Stearns County, State of Minnesota...** St. Stephen, Minn.: 1971; „Najstarejša slovenska farmarska naselbina v Ameriki, Sv. Štefan (Brockway) Minnesota,“ v **Jubilejni spominski knjigi izdani povodom tridesetletnice Kransjko-slovensko katoliške jednote v Združenih državah ameriških s sedežem v Jolietu, Ill.** Cleveland: 1924, str. 68-69.

O misijonarju Francu Pircu imamo veliko napisanega. Predvsem bi rad opozoril na njegovo biografijo Furlan, William P.: **In charity unfeigned, the**

life of Father Francis Xavier Pierz. St. Cloud: Diocese of St. Cloud, 1952. O kraju Pierz poroča Zika, Ivan, „Franc Pirc, oče umne sadjereje na Kranjskem in oče mesta St. Cloud v Ameriki,“ **Kamniški zbornik** 10 (1965), str. 35-88. Kraj Pierz ima svojo zgodovino lepo popisano v knjigi Voigt, Robert J.: **Pierzana, 1865-1965, the religious and secular history of the community at Pierz, Minnesota.** Pierz, 1965.

O Stonich Island navaja kot vir sporočilo Miss Celeste Spehar, knjižničarke na University of Minnesota, že omenjeni članek T. Hočevarja.

O nastanku imena Cross River glej tudi Fritzen, John: **Historic sites and place names of Minnesota's North Shore.** Duluth: St. Louis County Historical Society, 1974, str. 19.

* * *

Iz mrzle Minnesote pojdimo na pot v

OHIO

Slovenci so v državo Ohio prihajali v času, ko se je razvijala industrija in so mesta in naselbine v glavnem že dobila svoja imena. Čeprav je veliko Slovencev razkropljenih po celi državi, je njihovo število največje v Clevelandu in v severovzhodnem delu države. V mestu Clevelandu se je Slovincem v novejšem času posrečilo doseči imenovanje nekaterih ulic (Baraga Street, Ljubljana Street, Grdina Drive, itd.), niso pa sami dosegli, da bi se kako mesto imenovalo po kakem kraju v Sloveniji ali po osebnosti slovenskega porekla.

Zelo zanimiva pa je zveza mesta **Elyria** s Slovenci. Nastanek tega mesta sega v leto 1817, ko ga je ustanovil Heman Ely. Razlaga o izvoru imena mesta je različna. Nekateri ga razlagajo

kot sestavljenko iz imena Ely in zadnjih črk imena Maria, ki ga je imela mati Hemana Ely-ja.

Druga razlaga imena mesta je iz Ilirije ali Ilirskih provinc, Napoleonove politične tvorbe z Ljubljano kot glavnim mestom. V letu 1809, ko je Napoleon ustanovil Ilirijo, je namreč Heman Ely potoval v Paris v poslovni zadevi svojega očeta Justina. Ime Ilirija, ki ga je tedaj slišal v Parizu, je mlademu Ely-ju tako ugajalo, da ga je pozneje izbral za ime naselbine v tedanjem gozdu v sevemem delu Ohio. Zdelo se mu je posebno imenitno, ker je bilo podobno njegovemu priimku.

Justin Ely je kupil 12,500 akrov zemlje v bližini slapov na Black River in 1816 poslal svojega sina Hemana, da je pregledal in izmeril zemljišče ter zgradil jez, žago in mlin. V letu 1833 se je Elyria inkorporirala kot naselbina in še danes nosi ime po Iliriji. Da je ta druga razlaga imena povsem verjetna, dokazuje tudi ime mesta Lorain v bližini, ki ga je prav tako izbral Ely po francoski obliki imena province Lotaringije (Lorraine v francoščini).

Vira:

Lindsay, David: **Ohio's Western Reserve, the story of its place names.** Cleveland: Press of Western Reserve University and the Western Reserve Historical Society, 1955, str. 57-59.

Picturesque Elyria. Elyria: 1903, str. 5.

* * *

Pojdimo še malo na vzhod in že nas bo pozdravila

PENNSYLVANIJA

Pennsylvanija je bila že zgodaj pozorišče slovenskega naseljevanja.

Kaže, da je še pred skupno naselitvijo Slovencev v Minnesoti prišlo do naselitve skupine Slovencev v Fryburgu v Clarion County v Pennsylvaniji. Naseljenci so prišli iz Bele Krajine okoli 1850, a so se sčasoma pomešali z ondotnimi Nemci in drugimi narodnostmi, danes je v tej okolici ohranjenih samo še nekaj slovenskih imen. Niso pa ti naseljenci ustanovili nobene naselbine z imenom slovenskega izvora.

Obiščemo pa lahko **Krayn**, naselbino v gorovju Allegheny v Cambria County 12 milj jugovzhodno od Johnstowna. Kraj je lahko dostopen z avtom, čeprav leži v precej goratem področju. Njegov ustanovitelj je bil Frank Bavdek, ki je sam vodil trgovino in pošto. Danes v naselbini ne bomo več našli pošte, pač pa je najbližja pošta v Windber, Pennsylvania. V naselbini sta bila dva rudnika premoga, kamor so rudarji peš hodili na delo. Poleg rudnika je kraj imel tudi tri farme in en opazovalni stolp za gozdne požare. To je bila prava slovenska naselbina, kjer je delovalo tudi Slovensko prosvetno društvo Vihar, ustanovljeno 21. aprila 1912. Hišo, kjer je bilo in je še zbirališče slovenskih društev, si lahko ogledamo in tudi v bližini so prav lične hiše, rudnika pa danes ne obratujeta več.

Viri in opombe:

O prvi slovenski naselbini v Clarion County glej Melaher, Jože, „Važen podatek za zgodovino ameriških Slovencev,“ **Amerikanski Slovenec**, 14. maj 1980. Za podatke o naselbini Krayn se moram zahvaliti Mr. Johnu Hribarju iz Floride, bivšemu marinu, ki se je rodil v Kraynu in se je med drugo svetovno vojno boril na Iwo Jima. Poslal mi je tudi po en izrezek iz

Prosvete (21. april 1976) in **New Era** (9. julij 1976), odkoder so zbrani gornji podatki.

* * *

Naša pot gre ponovna na zahod v državo, ki leži na skrajnem severozahodu naše države, v

WASHINGTON

Skupina slovenskih farmerjev si je izbrala zahodni del države Washington za svojo novo domovino. Dve slovenski družini sta obdelovali 160 akrov zemlje v King County že v letu 1881. To je bilo zemljišče, kjer je pozneje nastala naselbina **Krain**. Ti prvi slovenski družini sta bili družini Matije Malneriča in Jožefa Pašiča. Prišli sta iz Kalifornije v tedanji teritorij Washington. Po imenih sodeč sta obe družini verjetno izšli iz Bele Krajine. V naslednjih letih se je tja priselilo še več slovenskih družin.

O nastanku imena imamo dve razlagi. Eno navaja Morda C. Slauson in sicer to, da je ime izbral Rev. F. J. Semineh (Simonič?) po svojem domačem mestu. Drugo razlago navaja Jurij Trunk, da je mestna oblast, ko je bilo že večje število farmerjev naseljenih, dala Mateju Malneriču pravico izbrati ime naselbini in je on izbral ime po deželi Kranjski. Naselbina leži približno dve milj severno od Enumclaw in šest milj južno od Black Diamond. Postalo je edino središče slovenskih in tudi nekaterih hrvaških farmerjev v državi Washington med leti 1900 in 1920.

Slovenski farmerji so krčili zemljo in razvili mlekarstvo. Prodajali so sočivje, jajca, maslo in sadje v rudarske naselbine v okolici. Nekateri farmerji so se tudi zaposlili v rudarskih naselbinah Carbonado, Cumberland,

Bayne, Black Diamond, Franklin in Ravensdale, da so si pomagali v začetnih težavah in v zimskih mesecih. Poleg kmetijstva so se nekateri ukvarjali z različnimi obrtmi, kot na primer, s strojenjem kož, izdelovanjem konjske vprege, s tesarstvom, čevljarstvom in krojaštvom. Kdor koli je znal kako obrt, je potem drugemu pomagal v svoji stroki. Tako so si medsebojno pomagali.

V te kraje se Slovenci seveda niso pripeljali v udobnih avtomobilih. Iz Kalifornije so se z ladjo pripeljali v Seattle. Iz Seattla pa so se odpravili na rečnih ladjicah po Dunawish in White River do stare naselbine Slaughter, ki nosi danes ime Auburn. Odtod so novi naseljenci nadaljevali pot peš po stezah na ozemlju poraščenem z drevjem in grmičevjem in po močvirjih do ravnine v okolici sedanjega Enumclaw.

Pisateljica razprave „One hundred years along the Cedar River“, Morda C. Slauson je imela priliko govoriti z Johnom Pashichem, ki je v starosti 88 let umrl leta 1970 v nekem starostnem domu v Enumclaw. Rodil se je 1882, leto dni po prihodu svojih staršev iz Kalifornije. Spominjal se je, da so se naselili na ozemlju, kjer je bil nekdanji gozd, ki ga je uničil požar. Požgana debla in korenine velikih dreves so ostala na zemljišču, kjer so začeli s poljedelstvom. Zato je bilo delo v začetku silno težavno. Najprej so si naseljenci zgradili kočico iz brun in enim prostorom, šele potem so uredili so uredili vrtniček z zelenjavo in prostor za kravico. Starček se je spominjal, da so možje delali v premogovniku v Carbondale, dokler niso dovolj zaslužili s farmo. Njegov oče je delal na železnici pri družbi Northern Pacific pri prevozu hrane in orodja v delavska

taborišča.

V naselbini Krain se je brala maša v zasebnih hišah Malneriča in Pašiča že od 1886 naprej. Matt Malnerič je 1892 daroval pet akrov zemlje za gradnjo cerkve. Res so si naseljenci zgradili cerkev Sv. Družine v Krain, ki je postala ne samo središče za bogoslužje, ampak tudi središče za družabne stike. Ko so to cerkev pred dobrimi desetimi leti podrli, so prenesli kroniko v cerkev Srca Jezusovega v mesto Enumclaw. Iz te kronike se da razbrati, da je bilo v Krain v letu 1897 53, 1904 38 in 1908 33 birm. V kroniki lahko najdemo še danes seznam družin, ki so darovale za prvotno cerkev.

Ave Maria koledarja za leto 1914 in 1915 štejeta župnijo Srca Jezusovega v Enumclaw med slovenske in omenjata misijonsko postajo te župnije v Krain. Slovenski duhovnik v tistih letih je bil Rev. A. Mlinar. Prvo šolo je naselbina dobila 1884 na zemljišču, ki ga je darovala železniška družba Northern Pacific. Joseph Malneritch in John Kochevar sta začela s prvo trgovino v letu 1903.

Na novih zemljevidih ne bomo več našli imena Krain v državi Washington, ker se je naselbina združila z mestom Enumclaw.

Viri:

Green, Roger H.: **South Slav settlement in Western Washington**. San Francisco: R. D. Reid, 1974, str. 35-37, 102.

Slauson, Morda C.: **One hundred years along the Cedar River**. Seattle: The Shore Bookstore, 1971. Ponatis 1975, str. 82-84.

Trunk, Jurij M.: **Amerika in Amerikanci**. Celovec; Samozaložba, 1912,

str. 531 - 532.

Zavertnik Jože: **Ameriški Slovenci.**
Chicago, Slovenska narodna podporna
jednota, 1925, str. 514.

* * *

Še enkrat gremo na obalo Velikih
jezer, v državo

WISCONSIN

V Wisconsinu sicer ne moremo obiskati nobenega kraja z imenom slovenskega porekla. Kljub temu pa nas bo zanimalo, da se je v tej državi izvršil poskus imenovanja naselbine slovenskih farmarjev po Baragi. V Willardu se je organizirala največja slovenska farmarska naselbina. Prvi naseljenci so prišli leta 1905 in rojak Ignac Česnik je služil kot agent za nakup farm. Tako je že 1910 slovenska naselbina v Willardu štela okrog 40 družin in poleg tega še precej samcev. V Willardu je tudi slovenska župnija Sv. Družine. Ignac Česnik je poskušal dati naselbini ime **Baraga Point**, vendar pri svojem prizadevanju ni uspel in moramo to zabeležiti samo kot poskus.

Viri in opombe:

O neuspelem poskusu Ignaca Česnika imam samo osebno sporočilo Mr. Jamesa Česnika, časnika v Washingtonu, D.C., in vnuka Ignaca Česnika. O Willardu na splošno pa imamo pisane podatke: Garden, Anton, „Willard, Wisconsin - delo slovenskih farmarjev,“ **Ameriški družinski koledar.** 1939, str. 127-135; Melaher, Jože, „70-letnica društva sv. Družine št. 136 KSKJ Willard, Wisconsin,“ **Amerikanski Slovenec** 16. aprila 1980; Trunk, Juri M.: **Amerika in Amerikanci.** Celovec: Samozaložba, 1912, str. 537; Zavertnik, Jože: **Ameriški Slovenci.** Chicago: Slovenska narodna podporna jednota, 1925, str. 533.

* * *

Tako smo končali naše bežno potovanje po krajih, ki so dobili svoje ime po Slovencih ali po krajih koder bivajo Slovenci. Ni jih tako malo kot smo morda mislili, kajti tudi naš narod je vtisnil svoj pečat Ameriki.

Naslikal Baraga

Misijonar Maksimilijan Senica

Ob 150 letnici rojstva

P. Maksimilijan Senica

Kmalu po Baragovi smrti sta šla dva slovenska kapucina v južnoameriške misijone: p. Serafin Goriški (1829 - 1918) v Brazil in p. Maksimilijan Celjski v Čile.

P. Maksimilijan se je rodil 30. januarja 1831 na Spodnji Hudinji števil. 4 v celjski župniji sv. Danijela. Njegov oče, Ignac Senica je bil mlinar in posestnik, mati Katarina se je pred poroko pisala Seme. Po letu 1880 je posestvo dobilo lastnika

z drugim priimkom.

Njun sin Blaž je vstopil v frančiškanski red 27. avgusta 1848 v Nazarjah, kjer je naredil noviciat. Pri preobleki je dobil redovno ime Bonaventura. Po začasnih obljubah, ki jih je napravil po enem letu noviciata, je šel v Kostanjevico pri Gorici, kjer je nadaljeval študij. Tam je 5. septembra 1852 napravil slovesne obljube. Verjetno si je ob tej priliki spremenil ime v Štefan, kajti odselj se navaja v redovnih seznamih kot Štefan Senica. V duhovnika je bil posvečen 21. septembra 1854 v Gorici. Leta 1857 je bil pridigar v Brežicah, leta 1859 je bil v Kostanjevici pridigar in profesor dogmatike v redovnem bogoslovju. Leta 1860 je postal profesor na frančiškanski gimnaziji v Pazinu. Leta 1863 je pričel poučevati v Novem mestu. Na vsaki gimnaziji je bil profesor tri leta. Leta 1866 je bil pridigar v Nazarjih, od leta 1869 p. Štefana ni več v seznamu frančiškanskih patrov.

Najbrže v želji, da bi po Baragovem zgledu mogel iti v misijone, je p. Štefan leta 1866 prestopil v kapucinski red. Kapucini so že tedaj imeli v južnem Čilu med Indijanci svoj misijon.

Pri kapucinih je pri preobleki dobil že četrto ime: Maksimilijan. Namesto priimka je pozneje k imenu dostavljal ime rojstnega mesta in se podpisoval kot Maks Celjski ali kratko: P. Maks.

Sprva je bil v celovškem kapucinskem samostanu, kjer je bil sedež štajerske province, ki je obsegala vso južno

Avstrijo, tj. Štajersko, Koroško, Kranjsko in Goriško. 20. novembra 1867 je škofje-loški gvardijan, p. Ambrož Breclnik, obvestil škofijski ordinariat v Ljubljani, da je p. Maksimilijan Senica bil iz Celovca premeščen v Škofjo loko. Od tam je bil leta 1869 prestavljen v Gorico, kjer je bil pridigar in namestnik gvardijana. 1. avgusta 1870 je bil spet poslan v Škofjo loko. Premestitve so se vedno vršile v tem mesecu ali septembru. O tej premestitvi je provincial p. Norbert Briz obvestil iz Celovca ljubljanski ordinariat.

Arhiv goriške kurije omenja, da je p. Senica meseca maja l. 1870 odšel iz Gorice, a ne pove kam. Morda je že tedaj šel v Benetke, da bi se s kapucini dogovoril glede odhoda v čilski misijon, ki so ga od leta 1848 so 1889 oskrbovali kapucini beneške province. Naslednje leto je gvardijan Breclnik obvestil ljubljanski ordinariat, da je p. Maksimilijan Senica odšel iz njihovega samostana in odpotoval v Rim kot misijonar. Upal je, da bo mogel iti v južni Čile, a zaradi bolezni je moral še dve leti ostati v Evropi. Šele 3. oktobra 1874 je odšel čez morje.

Misijonar

O svojem prihodu v misijon je p. Maks 14. 7. 1885 iz Montevidea, kjer se je mudil, pisal generalnemu predstojniku p. Bernardu iz Andermatta dolgo pismo, v katerem pravi: „Najprej moram Vaši Visokosti navesti, da sem prišel v Santiago novembra 1874. Tam sem se mudil pol leta, da sem si pridobil najpotrebnejše znanje španščine. Maja 1875 sem bil poslan v mesto Valdivio, ki leži 40 stopinj južne širine. Mesto ima morda 6000 prebivalcev, od katerih je polovica nemška. V mestu je središčna točka

našega misijona in sedež našega vice-prefekta. Bil sem nastavljen kot župnik nemške kolonije in posestev škofa mesta Ancud (Ankud). Ker je Valdivia osrednja osrednja točka aravkanskega misijona, prihajajo tjakaj misijonarji kupovat...“

Iz Valdivie je p. Maks dopisoval v Zgodnjo danico o dogodkih v Južni Ameriki in druge vesti in jim dostavljal svoje opombe. Sporočal je o državnih udarih, potresih in povodnjih. List so mu pošiljali, a ga je neredno prejemal, dokler mu ga niso začeli pošiljati po poti: Anglija - Panama.

30. maja 1875 je med drugim zapisal: „Nemci so skoraj v večini in imajo vsaj večji vpliv in nad polovico teh celo nima še državljanstva. Pečajo se le za trgovstvo in pridobitek.“

Kar se mene tiče, se mi ne godi slabo. Veliko bolj zdrav in močnejši sem postal ter moram le hvaležen biti Božji previdnosti, da me je sem pripeljala. Moje delo je zmeraj ravno tisto. Iskalo se je pač od protestantske stranke me nekoliko zadrževati, vendar niso nič opravili. Zdaj prihaja že celo več protestantskih otrok k mojemu podučevanju v krščanskem nauku. Se ve, da ne morem storiti toliko, kolikor bi rad; mislim si pa, bolje nekaj kot nič. Bog bo dal pospeh. Molite za-me.“

25. oktobra je pisal: „Veseli me, če kaj iz domačih krajev zvem... Zelo ljubo mi je, če dobim časnik evropejski, zlasti slovenski... Denarja pa zelo potrebujem. Ne samo za svoje potrebe, ampak tudi za naše otročiče v šoli. Bukve (šolske in molitvene), podobice, molitve itd. sem lani dobil od Benzingerja iz Švice in sem tudi letos v novič pisal po nje...“

3. novembra 1876 je pisal: „Veselilo bi me, ko bi vsako leto vsaj eno obširnejše pismo dobil iz domačih krajev... Tukaj ni nobenega Slovenca, da bi z njim govo-

ril po domače. Naletel sem na nekega rojenega Ljubljčanana po priimku „Mathias“, ki je bogat usnjarski mojster, ki je kot otrok zapustil svoj kraj in je le še po rojstvu Slovenec. - Prijatlom in znancem serčen pozdrav in poročilo, da se mi prav dobro godi.“

V pismu od 24. aprila 1877 je poročal, da je masonska vlada vpeljala grščino namesto latinščine iz sovraštva do Cerkve. Novi zakon je dal tudi ženskam možnost, da opravijo višje šole, da bodo vse službe njim odprte. P. Maks dostavlja: Sad, katerega iščejo, je ta, da bi tudi pobožnejši spol za liberalizem pridobili.

5. maja 1877 je zapisal: „Kužne koze silno divjajo ter sem skoraj vedno na poti. Do dve uri gre daleč v dir, in ko domov pridem, čaka že drugo obhajilo. Črne koze so, trpe posebno revni stanovi, ker si pri slabem stanovanju in obleki le prepogosto premrazijo. Lani je rdečica pobrala v mestu in po okolici do 400 ubogih otrok, letos je vrsta prišla do odraslih. Zraven šole in drugih duhovskih opravil od bele nedelje tudi vsako nedeljo pridigam pred mašo v španskem, po maši v nemškem jeziku. - Toliko iz Zgodnje danice.

V pismu, poslanem iz Montevidea 14. 7. 1885, je p. Maks sporočil generalnemu predstojniku, da je iz Valdevie avgusta 1881 šel v Santiago. - Pozneje je prišel v Montevideo, od koder je pisal v Rim že omenjeno pismo. V njem je predlagal razne ukrepe. Pri tem se je skliceval na svoje devetletno delovanje in poznanje ondotnih razmer in oseb. Med drugim je predlagal, naj bi vsaka misijonska postaja imela nekaj oprave, da novodošli misijonar ne bi našel zgolj štirih praznih sten. Tudi cerkev naj bi imela svoj inventar. V Švici so imeli tudi knjigo, v kateri so vpisana vsa cerkvena opravila,

da novi misijonar takoj za vse leto ve, kaj mora napraviti. - V pismu omeni, da čaka na rešitev prošnje, da ga prestavijo v Švico. Vendar se je iz Montevidea vrnil v misijon v južnem Čilu in 19. 12. 1885 prevzel misijonsko postajo Dallipulli pri Unionu.

1. decembra 1886 je pisal generalnemu predstojniku p. Bernardu v Rim. „Po enem letu bivanja v Čilu se mi je zdravje zboljšalo, tako da morem brez težav opravljati svoje često zelo težke dolžnosti, tako da sem se namenil, da bom na moji novi postaji Dallipulli še nekaj časa deloval.“

Kljub temu se je ponovno odločil za odhod. 1. junija 1887 je pisal iz Dallipulija generalnemu predstojniku glede takojšnjega dovoljenja za vrnitev v domačo provinco in to toliko bolj, ker je slišal, da „be aravkanski misijon v kratkem izroččen salezijancem, ki že delujejo v Patagoniji z velikim uspehom.“

2. aprila leta 1887 je po 12 letih misijonskega delovanja p. Maksimilijan res odšel v domovino. Naslednje leto so tudi drugi misijonarji beneške province odšli iz Aravkanije. Za njimi so misijon pet let oskrbovali španski kapucini, od leta 1904 pa ga upravljajo bavarski kapucini.

Škofija Ankud, ki je obsegala ves južni del Čila, se je pozneje razdelila več škofij. Tudi Valdivia je postala sedež škofa. V škofiji Temuco deluje od leta 1948 nekaj slovenskih duhovnikov.

V arhivu bavarskih kapucinov ni o p. Maksu nobenega podatka, pač pa se je ohranilo v rimskem kapucinskem arhivu nekaj njegovih pisem.

V domovini

Po vrnitvi v domovino se je p. Maksimilijan vrnil v franciškanski red, a je ohranil ime Maksimilijan in naslov

„zaslužni apostolski misijonar“. V seznamu frančiškanskih patrov se pojavi leta 1890. Leta 1891 je bil v Pazinu, v letih 1891 - 1892 je bil na Trsatu, nato do smrti v Brežicah. Leta 1895 je postal gvardijan, a je to službo kmalu odložil. Verjetno zaradi bolezni.

Umril je 27. junija 1896.

P. Maksimilijan je bil vnet za misijone. Verjetno je on spodbudil p. Serafina Madona, da se je odločil za misijone med Indijanci. Tudi p. Serafin Goriški je nameraval iti v Čile, a so ga predstojniki poslali v Brazil. Ob odhodu iz Rima je p. Maksimilijan spremljal p. Serafina in druge tri sobrate do pristanišča in še isti dan pisal Zgodnji danici: „Danes je zame prav žalosten dan. Ravnokar sem se poslovil s tovariši, ktere je došla sreča, da gredo v misijon. In jest - ostal sem zaradi svoje stare bolezni še v kolegiju“ (v Rimu).

Dve leti pozneje je tudi on mogel iti v misijone, kjer je kljub slabemu zdravju

veliko dobrega storil. Kot misijonar je oznanjevanje božje besede zelo resno jemal. Leta 1885 je pisal generalnemu predstojniku: „V misijonih naj se vse nedelje in praznike vsaj v eni pridigi razlaga katekizem... Misijonar naj bi hodil tudi v šolo verouk učit. Ko sem bil v Valdivii in vedno pred mašo špansko in po maši nemško pridigal, sem včasih zlasti pri nemških pridigah imel le 60 poslušalcev. Vendar navzočih nisem kaznoval zaradi nenavzočih in sem pogosto opominjal misijonarje, ki so nas obiskovali, naj enako ravnajo. Jaz sem imel pridige in pouk za glavno misijonarjevo dolžnost, kajti fides ex auditu - vera je iz oznanila.“

Ko bi bil p. Maksimilijan imel boljše zdravje in bi bil živel v boljšem podnebjju, bi bil mogel še veliko bolj razviti svojo misijonsko delavnost. A že po tem razmeroma kratkem času je upravičeno nosil naslov zaslužnega apostolskega misijonarja.

SLOVENSKI DUHOVNICI

AMBROZIC, Most Rev. Aloysius, 55 Gould St., Toronto, Ont. M5B 1G1, Canada
CURTIS, Most Rev. Elden, P.O. Box 1729 - 612 Harrison Ave., Helena, Mont. 59601
RAUSCH, Most Rev. James, 400 E. Monroe St., Phoenix, Arizona 85004

BANDI, Rt. Rev. Bonaventure, osb, P.O. Box 351, Canon City, Colo. 81212
BAZNIK, Rev. Msgr. Louis, 840 E. 222nd St., Euclid, Ohio 44123
BUTALA, Rev. Msgr. Mathias, 416 No. Chicago St., Joliet, Ill. 60432
GNIDOVEC, Rev. Msgr. Albin, Box 104, Rock Springs, Wyo. 82901
KRISTANC, Rev. Msgr. Leo 3700 Sutter St., Apt. 108, Stockton, Calif. 95204
POPESH, Rev. Msgr. Bernard, 913 Juniper St., Brainerd, Minn. 56401
SCHERINGER, Rev. Msgr. Frank, 8624 Blanchard, Fontana, Calif. 92335
STARC, Rev. Msgr. Martin, P.O. Box 463, San Andreas, Calif. 95249
ZAVBI, Rev. Msgr. Avgust, P.O. Box 93, Winnemucca, Nevada 89445
ZITKO, Rev. Msgr. Aloysius, 2620 Pleasant St., Oakland, Calif. 94602

ADAMICH, Rev. Albert, 520 W. 10th St., Waukegan, Ill. 60085
ADMADÉ, Rev. Frank, 1 St. Teresa Court, Munhall, Pa. 15120

BAYUK, Rev. Richard, cpps, 509 St. John St., Garden City, Kan. 67846
BERAN, Rev. Ignace, P.O. Box 279, Necedah, Wis. 54646

BLANKUSH, Rev.Mathias J., Box 699, Glenwood Springs, Colo. 81601
BOGOLIN, Rev.Leonard, ofm, 536 Decker Ave., Johnstown, Pa. 15906
BOHTE, Rev.Daniel, St.Pius X. Church, Aurora, Colo. 80011
BORGOLA, Rev.Bonaventure, ofm, 9546 Ewing Ave., Chicago, Ill. 60617
BOZJAR, Rev.Joseph, 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio 44103
BREZNIK, Rev.Aloysius, Box 273, Davenport, Wash. 99122
BREZNIKAR, Rev.Victor, 1018 So.Main St., Colfax, Wash. 99111
BRODNIK, Rev.Joseph, 17825 Libby Rd., Maple Heights, Ohio 44137
BROOKER, Rev.Richard, mm. Las Condes Casilla 162, Santiago, Chile
BURSHNICK, Rev.Francis, scj, Our Lady Church, Raymondville, Texas 78580

CAGRAN, Rev.Joseph, ofm, 1400 Main St., Lemont, Ill. 60439
CANJAR, Rev.John, 3141 W. 96 Ave. Westminster, Colo. 80030
CAREK, Rev.Peter, 1500 Wauwatosa Ave., Wauwatosa, Wis. 53213
CASL, Rev.Joseph, cm, 611 Manning Ave., Toronto M6G 2W1, Ont., Canada
CEGLAR, Rev.Charles, sdb, Box 3304 Sta C, Hamilton L8H 7L4 Ont., Canada
CEGLAR, Rev.Stanley, Sdb, Box 3304 Sta C, Hamilton L8H 7L4 Ont., Canada
CELESNIK, Rev.Joseph, 24079 Glenbrook Blvd., Euclid, Ohio 44117
CEPON, Rev.Dr.Ludwig, St.Vincent's College, Latrobe, Pa. 15650
CEPON, Rev.Michael, 6005 So.Marshfield Ave., Chicago, Ill. 60636
CERPICH, Rev.Richard, 3501 So.Lake Dr., Milwaukee, Wis. 53207
CHEMAZAR, Rev.Blase, ofm, 9546 Ewing Ave., Chicago, Ill. 60617
CIMERMAN, Rev.Krizolog, ofm, 416 No.Chicago St., Joliet, Ill. 60432
CIMPERMAN, Rev.Victor, 1558 Creighton Ave., Akron, Ohio 44310
CORNISH, Rev.Ronald, 12601 Parralel Ave., Kansas City, Kan. 66209
CVELBAR, Rev.Joseph, Rt. 1 Box 89, Lake Panasoffkee, Florida 33538

DALEY, Rev.Neil, ofm, Chaplain U.S.Air Force
DEMSHER, Rev.Ferdinand B., 223-57th St., Pittsburgh, Pa. 15201
DIMNIK, Rev.Martin, csb, 59 Queen's Park Crescent E., Toronto M5S 2C4, Ont., Canada
DOBERSEK, Rev.Ivan sdb, Box 3304 Sta C, Hamilton L8H 7L4 Ont., Canada
DOBNIKAR, Rev.Ivan, osb, 1005 Division St., Lisle, Ill. 60532
DOLSINA, Rev.John 16 W. 5th Ave.No, Aurora, Minn. 55705
DOLSINA, Rev.Stanko, 1020 E. 8th St., Duluth, Minn. 55805

FALE, Rev.Richard, 1012 Alabama Ave., Sheboygan, Wis. 53081
FERKULJ, Rev.Joseph, R.1 Box 89, Lake Panosoffkee, Florida 33538
FERYAN, Rev.Philip I., ofm, Chaplain U.S.Army
FINK, Rev.John, 2801 W.Utopia Dr., Miramar, Florida 33023
FLAC, Rev.Philip, sdb, 960 So.Soto St., Los Angeles, Calif. 90023
FLAJNIK, Rev.Rudolph, o cam., 3113 Brighton Rd., Pittsburgh, Pa. 15212
FORTUNA, Rev.Joseph, Cleveland, Ohio
FOYS, Rev.Roger, 700 Lovers Lane, Steubenville, Ohio 43952
FRANKOVICH, Rev.Frank, Our Lady of Soledad, Coachella, Calif. 92236
FURLAN, Rev.William, 427 Guy Park Ave., Amsterdam, N.Y. 12010
FURLEY, Rev.Cyril, 39-38 29th St., Long Island City, N.Y. 11101

GABER, Rev.Francis, 1928 Fifth Ave. E., Hibbing, Minn. 55746
GERMOVNIK, Rev.Francis, cm, DeAndreis Seminary, Lemont, Ill. 60439
GODIC, Rev.Francis, 5163 Broadway, Cleveland, Ohio 44127
GODINA, Rev.Mirko, ofm conv., 1316 W.Dragoon Trail, Mishawaka, Ind. 46544
GOLE, Rev.Dr.Joseph, 7331 So.Lovers Lane Rd., Hales Corners, Wis. 53130
GOLOBIC, Rev.John, 57 Hom Blvd., Silver Bay, Minn. 53614
GRABRIAN, Rev.Nicholas, osm, 323 W.Illinois, Chicago, Ill. 60610
GRABRIAN, Rev.Victor, osm, P.O.Box 1045, Laramie, Wyo. 82070
GREBENC, Rev.Louis, Hamilton, Ont., Canada
GREGOR, Rev.Joseph, cm, St.Vincent's Church, Pampa, Texas 79065
GROM, Rev.Lawrence, ofm, 8500 W. Cold Spring Rd., Greenfield, Wis. 53228
GRUDEN, Rev.William, sm

HABE, Rev.Robert, 45 Prestley Rd., Bridgeville, Pa. 15017
HOBART, Rev.Raymond, 15519 Holmes Ave., Cleveland, Ohio 44110
HODNIK, Rev.Emil, St. Bemard's Church, Abbotsford, Wis. 54405
HOGE, Rev.Benedict,ofm, 1400 Main St., Lemont, Ill. 60439
HOGE, Rev.Thomas,ofm, 1400 Main St., Lemont, Ill. 60439
HORVATH, Rev.Francis, 1021 E.Yale, Ontario, Calif. 91764
HORZEN, Rev.Bemard,osb, St. Bede's College, Peru, Ill. 61354
HREN, Rev.Innocent,op, 7200 Division St., River Forest, Ill. 60305
HRIBSEK, Rev.Aloysius, 750 Tahmore Dr., Fairfield, Conn. 06430

JAN, Rev.Ivan,cm, 739 Brown Line, Toronto M8W 3V7 Ont., Canada
JANEZIC, Rev.Lawrence,ofm, 5037 So.Laflin St., Chicago,Ill. 60609
JAZBEC, Rev.Stanley, 61350 Wahl Terrace, Joshua Tree,Calif. 92552
JENKO, Rev.Alojzij, 981 Castleton Ave., Staten Island, N.Y. 10310
JENKO, Rev.Valerian,ofm, 311 Merrylands Rd.,Merrylands,N.S.W.,2160,Australia
JERASA, Rev.Francis, P.O.Box 438, Fowler, Kansas 67844
JERETINA, Rev.Janez,cm, 405 Marie Anne Ave.E., Montreal,Quebec,Canada
JERSE, Rev.William, Cleveland, Ohio

KALCIC, Rev.Dismas,osb, St.Procopius Abbey, Lisle,Ill. 60532
KAPUSHION, Rev.Marvin, 309 Madison St., Pueblo,Colo. 81005
KARMANOCKY, Rev.Bemard,ofm, Catedral de Comayagua, Comayagua,Honduras
KAUSEK, Rev.John, 608 So. Court, Eveleth, Minn, 55734
KLEPEC, Rev.George, 616 Dearborn Ave., Kankakee,Ill. 60901
KNIFIC, Rev.Francis,sdb, 2975 Independence Ave., New York, N.Y. 10063
KOLARIC, Rev.Dr.Jacob,cm, Pffarramt Vorderberg, A-9614 Vorderberg 77 im Gailtal,
Kamten,Austria

KOPAC, Rev.Joh,cm, 739 Brown's Line, Toronto M8W 3V7 Ont., Canada
KOPUSHAR, Rev.Dr.Milan, St.Anthony's Church, Farewell, Nebraska 68838
KORBIC, Rev.Benno,ofm, 1852 W. 22nd Pl., Chicago, Ill. 60608
KOREN, Rev.Louis, 802 No. Jackson St., Milwaukee, Wis. 53202
KOS, Rev.Joseph, 1500 No.Ritter Ave., Indianapolis, Ind. 46219
KOSEM, Rev.Francis, 1230 Ansel Rd., Cleveland, Ohio 44108
KOSTELZ, Rev.Richard, SS. Mary & Joseph Church, Chebanse,Ill. 60922
KOVACIC, Rev.Anthony, 632 Hillside Ave., Charlotte, No.Carolina 28209
KOVACIC, Rev.Francis, Chaplain U.S.Army
KOZINA, Rev. Vladimir, 813 First St., Brentwood, Calif. 94513
KRANZ, Rev.Paul,sss, 5430 So. University, Chicago, Ill. 60615
KRAJNIK, Rev.Paul, 1709 E. 31 St., Lorain, Ohio 44055
KROTEC, Rev.A.I.,sdb, 2245 W.Superior St., Chicago,Ill. 60612
KUMSE, Rev.John, 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio 44103
KUZMA, Rev.George, St.Rose Church, Wilmington, Ill. 60481

LANGERHOLZ, Rev.Dr.Kalist,ofm,ssd, 536 Decker Ave., Johnstown,Pa. 15906
LAURICK, Rev.Richard,csc, 1615 W.Diversey Parkway, Chicago,Ill.60614
LAVRIH, Rev.John, 706 E. 6th St., Kinsley, Kansas 67547
LEKAN, Rev.Joseph,sm, 2056 E. 107th St., Cleveland,Ohio 44106
LETONJA, Rev.Franc,cm, 739 Brown's Line, Toronto M8W 3V7 Ont., Canada
LIVOJEVEC, Rev.Ronald, Chaplain U.S.Navy
LOVRENCIC, Rev.Athanasius,ofm, 1400 Main St., Lemont, Ill. 60439

MACEK, Rev.Rudolph, 300 Vanderbilt Ave., Brooklyn, N.Y., 11205
MAIERLE, Rev.John, 120 Lewis, Pontiac, Mich. 48058
MAJHENIC, Rev.Pelagij,ofm, 1400 Main St., Lemont,Ill. 60439
MAVSAR, Rev.Joseph, Box C, East Helena, Montana 59635
MAZOVEC, Rev.Robert,ofm, 62 St. Mark's Pl., New York, N.Y. 10003
McGEE, Rev.Dominic,ofm conv., 500 Todt Hill Rd.,Staten Island,N.Y.10304
McGINNIS, Rev.Albin, 311 Siebert Rd., Pittsburgh,Pa. 15237
MEJAC, Rev.Joseph,cm, 611 Manning Ave., Toronto M6G 2W1 Ont., Canada
MEJAK, Rev.Heliodore, 274 Orchard Ave., Kansas City, Kansas 66105

MELOVASICH, Rev.Francis, Box 216, Grand Rapids, Minn 55744
 MIHELIC, Rev.Francis, 127 Liberty St. So., Bowmanville, Ont., Canada
 MIHELICH, Rev.Leopold, 4610 Pearl St., Denver, Colo. 80216
 MUZIC, Rev.Anthony, 28700 Euclid Ave., Wickliffe, Ohio 44092

NACHTIGAL, Rev.Frederick, 430 Williamson Ave., Youngstown, Ohio 44507
 NADRACH, Rev.Adolph, Lucinda Lane, Watervliet, Mich. 49098

OHMANN, Rev.Daniel,mm, P.O.Box 43058, Nairobi,Kenya
 OKORN, Rev.Dusan, Box 228, Stevensville, Montana 59870
 OMAN, Rev.Edwin, Tr. 4, Foley,Min. 56329
 OZIMEK, Rev.Joseph, 1263 Shannon Ave., Barberton,Ohio 44203
 OZIMEK, Rev.Norbert,osb, 2900 East Blvd., Cleveland,Ohio 44104

PAIK, Rev.Francis, 840 E.222nd St., Euclid,Ohio 44123
 PAKIZ, Rev.Rudolph, 326 - 2nd St., Nashwauk, Minn. 55769
 PECOVNIK, Rev.Karel, St. John Nepomuk Church, Lowry, Minn. 56349
 PERCIC, Rev.Joseph, Millerville, P.O.Brandon, Minn. 56315
 PERKOVICH, Rev.Frank, 305 Adams Ave., Box 586, Eveleth,Min. 55734
 PERNEL, Rev.Warren,ofm, 701 E.Pyron Rd., San Antonio, Texas 78214
 PETRASIC, Rev.Martin, St.Patrick's Church, Elkhorn, Nebraska 68022
 PEVEC, Rev.Edward, 28700 Euclid Ave., Wickliffe, Ohio 44092
 PIERCE, Rev.Justin,sds, Holy Family College, Rt.1, Manitowac,Wis. 54220
 PIRC, Rev.Joseph, P.O.Box 700, Underwood, No.Dakota 58576
 PIZMOHT, Rev.Louis, 35739 Stevens Blvd., Eastlake, Ohio 44094
 PLANINSEK, Rev.Henry,cssp, 318 Oblate Dr., San Antonio, Texas 78216
 PLAZAR, Rev.Ivan,cm, 95 McDonald Ave., Winnipeg, Manitoba R3B 0J3 Canada
 PLESETZ, Rev.Gerald, St.Cecilia Parish, Tustin,Calif 92680
 PLEVNIK, Rev.Joseph,sj, 47 Ranleigh Ave., Toronto M4N 1X2 Ont., Canada
 POTOCHNIK, Rev.Aloysius,osb, P.O.Box 351, Canon City, Colo. 81212
 PRIMOZIC, Rev.Robert, o carm, Our Lady of Peace Church, Niagara Falls,Ont.,Canada
 PROSEN, Rev.Dr.Anthony,ph d, P.O.Box 86, Luceme,Ind. 46947
 PUHL, Rev.Dennis, 1006 Carl ton Ave., Cloquet,Min. 55720
 PURPORA, Rev.Joseph,ofm, 8500 W.Cold Spring Rd., Greenfield, Wis. 53228

REBOL, Rev.Anthony, 3547 E.80th St., Cleveland, Ohio 44105
 REBOL, Rev.Francis,mm, P.O.Box 149, Taichung, Taiwan,Formosa
 RELIC, Rev.John, Chaplain U.S.Marine Corps.
 RINK, Rev.Louis,csc, P.O.Box 176, Fort Portal, Uganda, East Africa
 ROBERTS, Rev.Edward,sss,, Tanzania, East Africa
 ROBERTS, Rev.Ralph,sss, Church of Santa Cruz, Manila,Phillipines
 ROGAN, Rev.Richard,ofm, 536 Decker Ave., Johnstown,Pa. 15906
 RUCHGY, Rev.Wayne, 6340 Chase Rd., Dearborn,Mich. 48126
 RUPAR, Rev.Aloysius

SAVINSHEK, Rev.Stefan,ofm conv., Box 411, Marble,Min. 55764
 SCHWAB, Rev.Alan,osb, P.O.Box 351, Canon City, Colo. 81212
 SCHWEIGER, Rev.Francis, 330 E.3rd St., Duluth, Minn. 55805
 SEDLAR, Rev.Daniel,ofm, Timmins,Ont.,Canada
 SELISKAR, Rev.Donald,sj, 438 St. Antoine St., Detroit,Mich.48226
 SELLAK, Rev.Jerome,ofm, 536 Decker Ave., Johnstown,Pa. 15906
 SESEK, Rev.Dr.Raphael Seseke,ofm,ph d, St.Joseph's Church, Beroun,Min. 55004
 SETNICAR, Rev.Dr.Matthew,ph d, dd, 6450 W.Norwich, Greenfield,Wis. 53220
 SIMCIC, Rev.Joseph,sdb, 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio 44103
 SKUMAVC, Rev.Franc, 415 Dwight Ave., Oshawa L1J 2K8 Ont., Canada
 SKUMAVC, Rev.Michael, 1122 - 11th St. S.E., Brainerd, Minn. 56401
 SLAPSAK, Rev. Julij, 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio 44103
 SMERKE, Rev.Francis,osc, P.O.Box 789, Hastings, Nebraska 68901
 SMERKE, Rev.Joseph,osc, P.O.Box 789, Hastings, Nebraska 68901

SMOLEY, Rev.Rudolph, 225 Allen Ave., Pittsburg, Pa. 15210
SNOJ, Rev.Joseph, 12704 Foothill Blvd., Etiwanda, Calif. 91739
SODJA, Rev.Max, 9133 Hammock Lake Dr., Miami Beach, Florida 33156
SOKLIC, Rev. Sebastian,tor, St.Francis Monastery, Loretto, Pa. 15940
SOKLICH, Rev.Anthony,cm, 1300 So.Steele St., Denver,Colo. 80210
SPEHAR, Rev.George, 424 W. 2nd St., Leadville, Colo. 80461
SPENDOV, Rev.Dr.Vendelin,ofm,mus.d., 1852 W. 22nd Pl., Chicago, Ill. 60608
SREBERNAK, Rev.Frank, Box 82 B, Hancock, Michigan 49930
STALZER, Rev.David, 1214 Hamilton St., Lockport, Ill. 60441
STARESINIC, Rev.Edbert,ocarm, 6828 Mt. Camel Dr., Houston, Texas 77017
STARESINIC, Rev.Nicholas,ocarm, 6428 So.Dante Ave., Chicago,Ill. 60637
STEFANICH, Rev.Edward, 7800 So. Janes Ave., Woodridge, Ill. 60515
STEFANICH, Rev.Dr.Martin,ofm, std, 1400 Main St., Lemont, Ill. 60439
STERBENTZ, Rev.Ralph, St.Bruno's Church, Nadeau, Mich. 49863
STERK, Rev.Francis, 460 E. 321 St., Willowick, Willoughby, Ohio 44094
STERLE, Rev.Alois, 245 NE 57th St., Miami, Florida 33137
STOPAR, Rev.Dr.Anton, 1250 Wyoming Ave., Reno, Nevada 89503
STRAGISHER, Rev.Henry, 116 So.Washington St., Berkeley Springs, Va. 23523
STRAGISHER, Rev.Raphael,ofm, 536 Decker Ave., Johnstown,Pa. 15906
STRANCAR, Rev.Ignatius, P.O.Box 2184, San Bernardino, Calif. 92406
SUSTARSICH, Rev.John, P.O.Box 788, Gilbert, Minn. 55741
SUSTRICK, Rev.Stephen, P.O.Box 351, Canon City, Colo. 81212
SVETE, Rev.Andrew,ofm, 1400 Main St., Lemont, Ill. 60439
SVETE, Rev.Bartholomew, Box 17, Ranchester, Wyoming 82839

TARMAN, Rev.William, Sacred Heart Church, Urbank, Minn. 56361
TERDINE, Rev.Richard, 32 So. First St., Duquesne, Pa. 15110
TKALEC, Rev.John, 960 So.Soto St., Los Angeles, Calif. 90023
TOMC, Rev.Victor, 15519 Holmes Ave., Cleveland, Ohio 44110
TRAVNIKAR, Rev.Rock,ofm, 20000 W. 9 Mile Rd., Southfield, Mich. 48075
TROHA, Rev.Michael, Cleveland, Ohio
TRPIN, Rev.Thaddeus,ofm, 416 No. Chicago St., Joliet, Ill. 60432
TURK, Rev.Francis, 4935 Yonge St., Willowdale, Ont., Canada
TURK, Rev.Lawrence, osco, Monastery of the Holy Ghost, Conyers, Georgia 30207

URBIC, Rev.Rudolph, 909 Richard Dr. Apt. 6, Eau Claire, Wis. 54701

VALENTIN, Rev.Basil,ofm, 19 A'Becket, Kew, Melbourne, Victoria, Australia
VOGRIN, Rev.Joseph, St.William's Church, Parkers Prairie, Minn. 56361
VOVK, Rev. Joseph, Rt. 1 Box 89, Lake Panosoffkee, Florida 33538
VOVKO, Rev.John, 8215 St.Clair Ave., Cleveland, Ohio 44103
VUKSINIC, Rev.Anthony, 22 Golden Blvd.E., Welland L3B 1H4 Ont., Canada

WEBER, Rev.Albin, 334 Main St., Oxford,Mass. 01540
WOLBANG, Rev.Charles,cm, 131 Birchmount Rd., Scarborough MIN 3J7 Ont., Canada

YAGESH, Rev.Richard, 230 - 5th St., Elizabeth, Pa. 15037
YELENC, Rev.Joseph,tor, St.Francis Monastery, Loretto, Pa. 15940

ZAGAR, V.Rev.Janko,op, 5890 Birch Ct., Oakland, Calif. 94618
ZAGORC, Rev.Francis,csc, 52553 Fir Rd., Granger, Ind. 46530
ZAGORC, Rev.Thomas,sss, All Hallows College, Dublin 9, Ireland
ZALLER, Rev.David,sm
ZARNICK, Rev.Ralph, 6700 Lansing Ave., Cleveland, Ohio 44105
ZDOLSEK, Rev.Alojz, Rt.2, Parkers Prairie, Minn. 56361
ZELEZNIKAR, Rev.Michael, P.O.Box 616, LaSalle, Ill. 61301
ZIBERT, Rev.Jack,ofm, 135 W. 31 St., New York, N.Y. 10001
ZORE, Rev.Richard, 1210 E. Main St., Plainfield, Ind. 46168
ZORMAN, Rev.Fortunat,ofm, 1400 Main St., Lemont, Ill. 60439
ZRNEC, Rev.Anthony,cm, 739 Brown's Line, Toronto M8W 3V7 Ont., Canada

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

D II 43978
1981